

RESEPTI_o

Kirkkohallituksen ulkoasiain osaston teologisten asiain tiedotuslehti 1/2001.

Toimitettu yhteistyössä Helsingin yliopiston teologisen tiedekunnan ekumeniikan arkiston kanssa

- * KATSAUKSIA KIRKKOJEN
VÄLISIIN SUHTEISIIN
- * KIRKKOJEN VÄLISET SOPI-
MUKSET
- * KOKOUS- JA MATKA-
RAPORTTEJA
- * EKUMENIIKAN ARKISTO
TIEDOTTA
- * EKUMEENISIA KOULUTUS-
MAHDOLLISUUKSIA

1. KATSAUKSIA KIRKKOJEN VÄLISIIN SUHTEISIIN

Pirjo Työrinoja: Katsaus luterilais-katolisen kansainvälisen dialogin eli ykseyskomission työhön	3
Kirkon ulkoasiain neuvoston lausunto asiakirjasta "På väg mot djupare enhet"	9
Arkkipiiispa Jukka Paarmann johtaman Suomen ev.-lut. kirkon valtuuskunnan matka Kiinaan 11.-27.11.2000	13

2. KIRKKOJEN VÄLISET SOPIMUKSET

Joint Agreement on cooperation between the Evangelical Lutheran Church of Finland and the China Christian Council	27
Agreement on cooperation between the Evangelical Lutheran Church of Finland and the Evangelical Lutheran Church in Namibia	28
Yhteistyöasiakirja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon välillä	30
Tiedonanto Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen baptistiyhdyskuntien toisesta neuvottelusta Ilkossa 29.-30.11.2000	33

3. KOKOUS- JA MATKARAPORTTEJA

Pirjo Työrinoja: Historiallinen kokous aneista Roomassa 8.-11.2.2001	35
Veli-Matti Kärkkäinen: KMN laajentaa yhteistyöpyrkimyksiä lähe-tyksen edistämiseksi	42
Juhani Forsberg: Saksan evankelisen kirkon kirkolliskokous 5.-10.11.2000 Braunschweigissa	46
Pirjo Työrinoja: Matkaraportti Farfassa pidetystä teologikokouksesta 8.-12.11.2000	50
Timo Frilander: Raportti Unkarin-matkasta 17.-22.1.2001	53
Reijo Kataja: Venäjän Ortodoksisen kirkon ja Suomen evankelis-lute-tilaisen kirkon välisen ystävyysseurakuntatoiminnan mahdollisuudet Raportti tutusmismatkasta Pietariin 12.-14.2.2001	59

4. EKUMENIIKAN ARKISTO TIEDOTTAA

Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista -kokoelma ekumeenisessa arkistossa	64
---	----

5. EKUMEENISIA KOULUTUSMAHDOLLISUUKSIA

Saija Kronqvist: Namibian kirkon haasteet	65
Haettavana olevat stipendit	71

????????????????????Reseptio+tilauslomake

RESEPTIO/Kirkon ulkoasiain osasto, teologiset asiat
 osoite: PL 185, 00161 Helsinki, p. 09-1802 287, fax 09-1802 230
 yhteystieto: Helsingin yliopisto, p. 09-191 23025, fax 191 23033
 toimitus: Dos. Juhani Forsberg, TT Matti Kotiranta (toimitussihteeri), TT Antti Raunio,
 TM Antti Saarelma; taitto Seija Nieminen

Katsaus luterilais-katolisen kansainvälisen dialogin eli ykseyskomission työhön

Pirjo Työrinoja

TAUSTAA

Vatikaanin toisen konsiilin innoittamana Luterilainen maailmanliitto (LML) ja Vatikaanin kristittyjen ykseyden edistämisen neuvosto (silloinen sihteeristö) perustivat I luterilais-katolisen oppineuvottelukomission, joka työskenteli vuosina 1967-1971. Ryhmä julkaisi päätösasiakirjan nimellä "Evangeliumi ja kirkko"(nk. Maltaan raportti).

Toinen komissio työskenteli yhdentoista vuoden ajan 1973-1984 ja julkaisi tuoteliaasti asiakirjat: "The Eucharist", "Ways to Community", "The Ministry of the Church", "Facing Unity - Models, Forms and Phases of Catholic-Lutheran Church Fellowship" ja kaksi lausuntoa "All under one Christ" Augsburgin tun-

nustuksen 450-vuotisjuhlan merkeissä ja "Martin Luther- Witness to Jesus Christ" Lutherin syntymän 500-vuotisjuhlan kunniaksi. Kolmas komissio työskenteli puolestaan vuodet 1986-1993. Sen päätösasiakirja on "Church and Justification": Asiakirja käsittelee ennen kaikkea, miten kirkko välittää ja toteuttaa tehtävänsä pelastushistoriassa, ei niinkään keskitytty erottaviin kysymyksiin.

Kaikkien aiempien työskentelyjen pohjalta ja osittain samanaikaisesti koottiin Yhteinen julistus vanhurskauttamisesta - "Joint Declaration on Justification" (JD), joka allekirjoitettiin 1999 Augsburgissa. Luterilais-katolisessa prosessissa merkittävä vaihe oli myös suuntaviivoja luotava asiakirja "Strategien für Rezeption" vuodelta 1991.

Kun neljättä komissiota LML:n neuvostossa nimitettiin ja sen tehtävää määriteltiin, todettiin, että lukuisa joukko avoimia kysymyksiä vaatii jatkotyötä: viran ja ehtoollisen lisäksi mainittiin, paavin asema, mariologia jne.

IV:N KOMISSION VAIHEITA

Kansainvälinen Luterilaisen maailmanliiton ja Vatikaanin ykseyden edistämisen neuvoston nimittämä luterilais-katolinen IV-komissio eli ykseyskomissio (Commission on Unity) on pitänyt tähän mennessä kuusi kokousta vuoroin luterilaisen ja vuoroin katolisen osapuolen isännöimänä:

Komission aloituskokous pidettiin Suomessa 10-16.9.1995 Lärkkullassa. Siellä todettiin, että aikaisempien I-III komission asiakirjat ja tuolloin valmisteilla ollut Yhteinen julistus vanhurskauttamisesta ovat työskentelyn pohjana. Kokouksessa päätettiin myös työskentelyn suuntaviivoista. Apostolisuus tulee olemaan pääteema ja siihen liitetään kaksi alateemaa: ehtoollinen ja eettiset kysymykset.

Komission katolinen puheenjohtaja silloinen Rottenburgin piispa Walter Kasper kutsui toisen istunnon Saksaan Rottenburgiin (1-7.9.96). Kolmas kokous puolestaan pidettiin luterilaisen puheenjohtaja piispa Béla Harmatin kutsusta Unkarissa, Dobokögössä (jesuiittojen kulttuurikeskuksessa). Ryhmä piti 28.8-3.9.1998 neljännen kokouksensa Puolassa, Opolessa, jolloin katolinen piispa Alfons Nossol toimi komission istunnon isäntänä. Komission viides ja tuolloin luterilaisten isännöimä kokous pidettiin 26.8.-1.9.1999 Tutzingin evankeelisessa akatemiassa Saksassa.

Viimeisin eli kuudes ykseyskomission kokous oli 5.-12.9.2000 Italiassa, Bosen

ekumeenisessa luostarissa. Katolilainen osapuoli toimi vuorollaan komission istunnon isäntänä.

Komission seitsemäs ja tuolloin luterilaisen kirkon isännöimä kokous pidetään 4.-12.9.2001 Tanskassa. Kahdeksannen kokouksen ajankohta on myös varattu vuodelle 2002. Työtä ei ole siis vielä saatu päätökseen johtuen asioiden monisyisyydestä ja vaikeudesta.

Komission jäsenet:

Luterilaiset jäsenet ovat: puheenjohtaja, piispa Béla Harmati (Unkari), prof. Kristen Kvam (USA), piispa Samson Mushemba (Tansania), prof. Ricardo Pietrantonio (Argentina), prof. Turid Karlsen Seim (Norja); prof. Yoshikazu Tokuzen (Japani), teol.tri Pirjo Työrinoja ja prof. Günther Wenz (Saksa). Luterilaisina neuvonantajina toimivat prof. David S. Yeago (USA) ja prof. Theo Dieter (Strasbourg, ekumeeninen tutkimuskeskus) ja Sven Oppegaard LML:n ekumeenisesta sihteeristöstä. Aloitustunnossa oli mukana vielä hänen edeltäjänsä Eugene L. Brand.

Katoliset jäsenet: Puheenjohtaja piispa Walter Kasper – nyt Kristittyjen ykseyden edistämisen neuvoston presidentti, kard. E.I. Cassidyn seuraaja (jatko komissiossa vielä avoin). Ykseyden neuvoston uusi sihteeri isä Marc Ouellet, P.S.S. ilmeisesti tulee mukaan komissioon. Teol.tri Polykarp Chuma Ibebuike (Nigeria), piispa Alfons Nossol (Puola), prof. Margaret O'Gara (Kanada), prof. Eberhard Schockenhoff, (Saksa), piispa Gerhard Schwenzer (Norja), prof. Lothar Ullrich (Saksa), prof. Jared Wicks, S.J.(Roma), neuvonantaja Angelo Maffei (Italia), edesmenneen Msgr. Heinz-Albert Ramin jälkeen msgr John A. Radano ja sittemmin pastori Matthias Türk. Myös prof. Robert S. Eno (USA) osallistui kahteen istuntoon ennen kuolemaansa.

Työskentelystä:

Kuten jo aloitusistunnossa määriteltiin apostolisuus on työskentelyn pääaihe. Sen takaa löytää virkakysymyksen kaikkine ulottuvuuksineen. Apostolisuus-käsite tarjoaa kuitenkin uudenlaisen lähestymistavan tähän yhteen vaikeimmista teologisista kysymyksistä kirkkojemme välillä.

Apostolisuusteeman käsittely koostuu uusitamentallisen perustan arvioimisesta, patristisesta osuudesta ja erityisesti sekä Lutherin ja reformaation että Vatikaanin I ja II konsiilien määrittelyistä. Ekumeenisten dialogien tulosten – erityisesti luterilais-katolisen dialogin – saavutusten analysoimisesta tai kirjaamisesta mukaan ollaan toistaiseksi ehditty keskustella vähemmän. Samanaikaisesti on kuitenkin koko ajan painotettu, ettei työtä ole aloitettu 0-tilanteesta. Tätä kontinuiteettia pidettiin tärkeänä myös III komission työskentelyssä.

Yksimielisyys vallitsee siitä, että apostolisuus voidaan nähdä prinsiippinä, joka on kummallakin taholla säilyttänyt jatkuvuuden alkukirkkoon. Kun kirkkojen kehitystä nyt tulkitaan yhdessä tämän yhdistävän tekijän valossa, erot saattavat näyttää vähemmän jakavilta. Jos voidaan yhteisesti määritellä apostolisuuden asteita, saatetaan voida lähestyä toisen kirkon hyväksymistä ja tunnustamista uudella tavalla. Lähestymistapa on yhteisesti hyväksytty työskentelyn metodiksi. Tosin apostolisuuden asteita ei olla vielä tarkalleen määriteltä tai päästy yhdessä kirjaamaan yksimielisyyttä niiden ymmärtämisessä.

Porvoon yhteinen julkilausuma ja sen tuoma näkemys apostolisuudesta on tuotu selvästi – erityisesti pohjoismaiden luterilaisten osanottajien taholta – esille istunnoissa yhtenä kauaskantoisena eku-

meenisenä ratkaisuna. Historiallinen piispuus apostolisuuden palveluksessa onkin ekumeeninen läpimurto, jota muutkin dialogit voisivat hyödyntää.

Tärkeätä ja jatkotyöskentelyn suhteen odotuksia herättävää on, että yhteistä perustaa koskevan työskentelyn yhteydessä on noussut esiin **kysymyksiä molemmilta tahoilta toiselle osapuolelle**, joihin odotetaan vastauksia. Luterilaiselle osapuolelle on esitetty kysymyksenä mm. miten piispuus ymmärretään eri luterilaisissa kirkkoissa ja miten synodaalisuus suhteutuu piispuuden erilaiseen ymmärtämiseen. Selvitystä vaatii myös, miten osa luterilaisista kirkkoista voi olla mukana Porvoon kommuuniossa ja osa taas sitoutuu Leuenberg-yhteyteen. Luterilainen osapuoli haluaa puolestaan tietää, mitkä ovat katolisen kirkon näkemyksen mukaan kirkollisen yhteyden edellytykset ja missä vaiheessa ehtoollisyhteys, askeleittainenkin, voi olla mahdollinen.

Alkuvaiheessa – ensimmäisessä ja vielä toisessakin kokoontumisessa – pääteemaan ajateltiin liitettävän kaksi kaksi alateemaa: **ehtoollinen ja eettiset kysymykset**. Alkuvaiheessa olikin yhtenä tavoitteena mahdollisesti JD:n kaltaisen ehtoollista koskevan julistuksen lähettäminen kirkkoille, mutta nyt kuuden kokoontumiskerran jälkeen sen julkaiseminen ei näytä kovin todennäköiseltä.

Ehtoolliskysymyksestä on kuitenkin tehty huomattavaa valmistelutyötä, joka jatkaa toisen komission ehtoollista ja virkaa käsittelevien asiakirjojen pohjalta. Olisi ikävää, jos selvitykset jätettäisiin syrjään lopullisesta asiakirjasta. Syitä avoimeen tilanteeseen on erityisesti katolisen osapuolen jyrkästi torjuma kiire ja painostuksen välttäminen. Edes ekumeenisia tilaisuuksia tai seka-avioliittoja koskevia erityistilanteita ei ole oltu tois-

taiseksi valmiita ottamaan esille. – Huomattavaa on, että jo toisen vaiheen aikana interkommuniosta laadittiin osapuolille suositus vuonna 1982. Sitä ei ole vielä koskaan julkaistu, vaan se on lähetetty sisäisenä tiedoksi antona osapuolten ekumeenisiiin toimistoihin.

Ehtoollisteemaa ei tällä hetkellä varsinaisesti käsitellä, osiot ovat ”lepäämässä”. Toisaalta on todettu, että interkommunion toteuttamiseen liittyvät paineet ovat tällä hetkellä varsin suuret. Varsinkin katolisen osapuolen painotus oli, että ensin on edistytävä apostolisuuden ja viran ymmärtämisessä. Tämä puolestaan voi avata uusia näkökulmia ehtoolliskysymyksen käsittelyyn myöhemmässä vaiheessa.

Eettisiä kysymyksiä ja omantunnon vapautta käsittelevät valmistelut ovat myös ”pöydällä” ja niiden mukaanottamisesta keskustellaan mahdollisesti päätösvaiheessa. Oireellista on, että myös III komissio jätti julkaisematta varsin laajan kontekstuaalista teologiaa käsittelevän työskentelynsä, koska siinä ei saavutettu riittävää yksimielisyyttä.

Kansainvälisen keskustelutilanteen heijastuksia työskentelyyn:

Vaikutukset tulivat kärjekkäästi esille vuonna 1998, jolloin kokouksessa jatkettiin jo aiemmin aloitetun pääteeman käsittelyä. Sen hetkinen ja monivaiheinen kansainvälinen vanhurskauttamisjulistusta (JD) koskeva keskustelu vaikutti kuitenkin huomattavalla tavalla kokouksen työskentelyyn. Esim. prof. Lotthar Ulrich, jonka tehtävänä olisi ollut ehtoollisen ja viran yhteyksiä käsittelevä esitelmä, jätti kokonaan osuutensa tekemättä. Erityisesti kokouksen alussa ja sen päätöskokouksessa käsiteltiin JD:tä koskevaa keskustelua sekä Luterilaisen maailmanliiton että Vatikanin vastauksia. Tilan-

netta kuvattiin monelta taholta hyvin kriittiseksi, tosin korostettiin pitkäjänteisen ja sitoutuneen ekumenian merkitystä.

Vuonna 1999 tilanne oli toinen. Heti kokouksen alkuistunnossa saatiin sekä LML:n että Vatikanin taholta selvitys JD:tä koskevan keskustelun ja tilanteen senhetkisistä vaiheista. Myös Ratzingerin (30giurno) haastattelun merkitystä pohdittiin. Molemmat tahot iloitsivat lähestyvistä ja Augsburgissa toteutuvasta allekirjoitusjuhlasta, mikä loi työskentelylle myönteisemmän ilmapiirin. Myös Lotthar Ullrich toimitti ehtoollisteemaan liittyviä esitelmää taustamateriaaliksi.

Kuudennessa kokouksessa Bosessa syksyllä 2000 molemmat tahot saivat iloa Augsburgissa toteutuneesta JD:n allekirjoitusjuhlasta, mikä loi viime kertaiselle työskentelylle myönteisen ilmapiirin kokouksen alkuhetkiin. Kolmantena päivänä kokouksen tietoon tuli Vatikanin uskon opin kongregaation 5.9.2000 julkistama ja paljon kansainvälisistä huomiota herättänyt asiakirja ”Dominus Iesus”. Komission katolinen puheenjohtaja, Vatikanin kristittyjen ykseyden neuvoston johtaja, piispa Walter Kasper piti erityistiedotustilaisuuden komission jäsenille koskien kyseistä asiakirjaa. Kasperin mukaan Vatikanin uskon opin kongregaation julkaisema *Dominus Iesus deklaratio* on tarkoitettu ensi sijassa katolisuuden sisäiseen keskusteluun. Sisällöltään se noudattaa täysin Vatikanin II konsiilin lausumia. Sen pääaihe on kristinuskon suhde muihin uskontoihin ja se korostaakin, että Jeesus Kristus on ainoa pelastaja.

Kokouksen jäsenille jaettiin myös LML:n pääsihteeri Ismail Nokon asiaa koskeva tiedote. Asiakirjan tekee ongelmalliseksi se, miten toisia kristillisiä kirkkoja luonnehditaan. Niistä ei käytetä nimitystä kirkot, vaan kristilliset yhteisöt. JD-asia-

kirjahan ei ottanut kirkko-käsityksen ymmärtämiseen kantaa, vaan rajasi sen ulkopuolelle (ks. JD, n. 9) Aiemmin kesällä 2000 kard. Ratzinger oli kiinnittänyt myös huomiota sisarkirkkonimitykseen ja sen tarkkaan käyttöön. Kirkkonimityksen saavat osakseen vain ortodoksit, joista käytetään nimitystä "sisarkirkot".

Myös kokouspaikan johtaja Bosen prior Enzo Bianchi julkaisi 8.9.2000 *La Repubblica*ssa artikkelin "Il difficile dialogo con le Chiese sorelle". Kulovalkean tavoin eri kirkkojen johtajat ovat reagoineet asiakirjaan "Dominus Iesus". "Tärkeää kuitenkin on", kuten Helsingin piispa Huovinen kiteyttää KT-tiedotteessaan, "etteivät vanhat haavat avautuisi uudelleen. Tällaisessa tilanteessa olisi tärkeää tavoitella enemmän sitä, mikä yhdistää, kuin muistuttaa erimielisyyksistä".

Keskusteluista huolimatta piispa Kasperin toivomuksesta kokouksen päätöskommunikeasta kuitenkin poistettiin maininta asiakirjasta ja sen korvaa yleisempi lause "komission jäsenet keskustelivat avoimesti osapuolten ajankohtaisista suhteista maailmanlaajuisella tasolla".

Tämän hetkisiä painotuksia

Molemmat osapuolet ovat painokkaasti todenneet, että auktoriteettikysymyksen käsittelyä tulee syventää – niin historiallisesti kuin tämänhetkisen kirkollisen päätöksentekojärjestelmänkin suhteen.

Jared Wicks Sj oli koonnut katolisen kirkon eriasteisten opillisten lausumien auktoriteettia käsittelevän asiakirjakokonaisuuden työskentelymateriaaliksi. Luterilaisten on kunkin osapuolen näkökulmasta pyydetty valmistamaan selvitys päätöksentekoprosessista omissa luterilaisissa kirkkoissaan - erityisesti opillisisten kysymysten kohdalla ja siitä, miten niissä synodaalisuus toteutuu. Bosessa eli viimei-

simmässä kokoontumisessa piispa Kasper esitti edellistä kertaa voimakkaammin luterilaiselle osapuolelle – erityisesti Luterilaiselle maailmanliitolle – avoimen kysymyksen, miten osa luterilaisista kirkkoista voi olla mukana sekä Porvoon kommuuniossa ja Leuenberg-yhteisössä ja miksi taas osa taas sitoutuu vain jompaan kumpaan.

Uutta viime kokouksessa oli erityisesti "häätätila" ratkaisujen ja ordinaatioiden tarkasteleminen. Ratkaisevaksi nähtiin kyseisten ratkaisujen **intentio** pysyä apostolisen ja katolisen kirkon yhteydessä. Lähestymistapa tulee lähelle Porvoon asiakirjan piispuusratkaisua, mikä kokouksessa myös tuotiin esille. Analogisena nähtiin Roomalaiskatolisen kirkon suhde ortodoksisiin kirkkoihin, jotka ratkaisuisaan nimenomaan halusivat kiinnittyä syvemmin apostolisuuteen, kun taas esimerkiksi anglikaanit vastustivat erossaan paavin alaisuudessa olemista. Vain edellä mainituissa yhteyksissä puhutaan sisarkirkkoista. Jatkotyöskentely näyttää, miten pitkälle lähestymistapa kantaa, onhan intentioiden määrittely äärettömän monitahoinen kysymys. Myös kysymys diakonaatista ja sen suhteesta kolminaiseen (tai yhteen) virkaan sekä asiakokonaisuus ordinaatiokäytännöistä osapuolten kirkkoissa nousi keskusteluissa merkittävään asemaan. Molempien asiaryhmien selvittelyn katsottiin olevan ainakin joiltain osin välttämätöntä virkakysymyksen kokonaisuudessa.

Loppuhuomioita

Vuonna 1972 julkaistu Maltan raportti oli aikanaan varsin profeettallinen ohjelma-julistus. Sen käsittelemiin tai esille nostamiin asioihin kuuluvat oikeastaan kaikki tämän hetkisen komission aiheet (Raamattu, traditio, apostolisuus, vanhurskauttamis-oppi ja sen kriteriologinen rooli, virka, defectus-käsitys, ehtoollinen, inter-

kommuunio). Vaikkakin JD on merkinnyt suurta kirkkohistoriallista askelta, sen antia, vanhurskauttamisopin vaikutuksia ekklesiologiaan, kriteriologista tehtävää ja muita seurauksia ei ole vielä pystytty kuin vähässä määrin ammentamaan työskentelyn tueksi. Kyseistä selvitystyötä tehdäänkin laajemmilla foorumeilla. Tärkeää on, että kaikkien meneillään olevien dialogien tulokset ovat vuorovaikutuksessa keskenään ja näin syventävät prosessia.

Jo Maltan raportissa lausuttiin ja yhä nyt todetaan, että näkyvän ykseyden (visible unity) toteuttaminen on luterilais-katolisen dialogin tavoite. Vuonna 1985 osa-

puolet yhdessä totesivat, että keskustelut ovat johtaneet meidät pisteeseen, josta ei ole paluuta taaksepäin (Memorandum 1985). Nyt on sinnikkäästi ja sitoutuneesti tehtävä työtä kaikilla ekumenian tasoilla – niin kirkkojen välisissä keskusteluissakin kuin paikallisseurakunnissa, jotta ykseys tulisi eläväksi ja reseptio toteutuisi niin kirkoissa kuin ihmisten sydämissäkin.

Kirkon ulkoasiain neuvoston lausunto asiakirjasta "På väg mot djupare enhet"

**Samtalsrapport från överläggningar 1997-2000.
Svenska Missionsförbundet och Svenska kyrkan.**

Svenska kyrkan (evangelisk-luthersk) och Svenska Missionsförbundet har gemensamt tillsatt en arbetsgrupp för att utreda förutsättningarna för djupare enhet kyrkorna emellan. Arbetsgruppens memorandum blev färdigt våren 2000. Den såsom statskyrka betraktade Svenska kyrkan med sin hävdvunna organisation och Missionsförbundet, som institutionellt är friare och som representerar en frikyrklig kongregationalistisk modell, påbörjade sina underhandlingar sinsemellan år 1965. Dokumentet påpekar, att läget både på det ekumeniska fältet i Sverige och på det internationella fältet under årtiondenas lopp har utvecklats på ett sätt, som skapar gynnsammare förutsättningar för ett närmare möte och en närmare kontakt mellan dessa förhandlingspartner.

Svenska Missionsförbundet grundades 1878 som en reaktion mot statskyrkans organisation, lära och liv, som man uppfattat som stela. Frågorna om försoning,

bekännelse och väckelsekristendom, om personlig bekännelse av tron som ett nödvändigt villkor för att delta i nattvarden, om förvaltningen av sakramenten och om lekmännens ställning förorsakade meningsskiljaktigheter, som ledde till att Missionsförbundet lösgjorde sig från Svenska kyrkan. Missionsförbundet bygger på en luthersk bekännelsegrund, trots att det inte officiellt har omfattat bekännelseskriterierna. Reformerta uppfattningar kommer till uttryck framför allt i Missionsförbundets ecklesiologi, vilket gör det förståeligt, att samfundet hör till Reformerta Världsalliansen.

Förutsättningarna för ett närmande mellan Svenska kyrkan och Missionsförbundet sägs under senare tid ha förbättrats betydligt bl.a. därför, att Svenska kyrkan inte längre har offentligrättslig ställning som statskyrka. Enligt Missionsförbundet finns det dock fortfarande orsak till kritik såtillvida, att på Svenska kyrkan tillämpas andra lagar än på andra trossamfund.

Som ett annat tecken på ett nytt genomförande av jämlikhet betraktar dokumentet samfundens finansiering, som i princip gör det möjligt för alla samfund att insamla sina medlemsavgifter i form av beskattning. Likaså betraktar man det som positivt, att lekmännens andel i beslutsfattandet har vuxit i den demokratiserade Svenska kyrkan och att de prästvigdas roll har förändrats i riktning från ämbetsmannamentalitet och från en övervakning av människornas trostolkning.

Dokumentet understryker med eftertryck, att de förändringar som ägt rum i Svenska kyrkan möjliggör ett ekumenisk närmande. Å andra sidan anser man också att utvecklingen inom Missionsförbundet gått i en ur ekumenikens synpunkt positiv riktning bl.a. såtillvida att den arbetsprocess, där man studerat och behandlat Missionsförbundets konstitution, har lett till en klarare syn på Missionsförbundets identitet som ett kyrkligt samfund i motsats till den tidigare rådande individualistiska uppfattningen.

Svenska kyrkans och Svenska Missionsförbundets enhetsprocess och parternas gemensamma vision förbinds i rapporten med Kyrkornas Världsråds verksamhet och både med den basis som formulerats i New Delhi och med BEM-dokumentet. Rapporten kan för övrigt betraktas som ett exempel på en fortsättning i lokal bilateral kontext på den multilaterala process som KV initierat.

I rapporten nämns de viktigaste tilldragelserna inom ramen för de officiella kontakterna mellan Svenska kyrkan och Svenska Missionsförbundet från och med år 1965. Det är av intresse att man i rapporten i positiv anda hänvisar till Leuenberg-konkordin. Också i övrigt bestyrker Rapporten uppfattningen, att den omständigheten, att Svenska kyrkan avhållit sig

från att godkänna Leuenberg-nattvardsgemenskapen, närmast haft att göra med kyrkans konstitution, medan däremot i Finland de läromässiga orsakerna i denna fråga spelat en avgörande roll. I anslutning härtill valdes redan i diskussionerna under 1980-talet såsom modell för enhetsuppfattningen Leuenberg-konkordins begrepp "kyrkogemenskap" (Kirchengemeinschaft), mot vilket kritik dock riktades i de utlåtanden som man erhållit (s.10). Nämnas kan att den evangelisk-lutherska kyrkan i Finland i de ställningstaganden som den gjorde på 1970-talet betraktade Leuenbergs "Kirchengemeinschaft" –begrepp såsom alltför oklart. I det slutgiltiga och sista dokumentet har man som utgångspunkt för enheten tagit den formulering som KV formulerat i New Delhi 1961 (s. 17 och 21)

Som ett resultat av den officiella förhandlingsgruppens arbete utkom vid mitten av 1990-talet rapporten Guds kyrka och en levande församling, i vilken man upptog till behandling särskilda frågor, som visat sig vara problematiska i de inbördes relationerna. Samtalsrapporten refererar rätt ingående de båda parternas officiella feed-back-gruppers ställningstaganden till rapporten Guds Kyrka. Då den nuvarande arbetsgruppen grundades definierades dess uppgifter på följande sätt (s.15): att

- utforma ett studiematerial om samfundens spiritualitet och teologi
- inspirera till och underlätta för lokalt och regionalt samarbete mellan de båda samfunden och låta de lokala initiativen befrukta helheten
- bearbeta frågor om tro, lära och bekännelse utifrån samtalsgruppens rapport och remissvaren på Guds kyrka och en levande församling
- följa de båda samfundens arbete med kyrkoordning och konstitution

Rapporten skisserar upp den gemensamma vision som funnits i bakgrunden för arbetet (s. 7, 17-21). Denna vision växer fram direkt ur KV:s basis, som vid generalförsamlingen i New Delhi år 1961 formulerades på följande sätt: "KV är en gemenskap av kyrkor, som enligt Bibeln bekänner Herren Jesus Kristus som Gud och Frälsare och som därför strävar efter att tillsammans fullgöra sin gemensamma kallelse till den enda Gudens, Faderns, Sonens och den Helige Andes ära." Denna vision av de kristnas gemenskap strävar man efter att förverkliga i livet på det lokala planet i församlingarna och i deras gudstjänstliv samt i officiella underhandlingar.

Rapporten behandlar i olika kapitel frågor som är väsentliga för gemenskapen. I fråga om konstitution, kyrkoordning och gudstjänstliv, föreslår arbetsgruppen, att en lokalförsamling i Svenska kyrkan skulle få möjlighet, att med biskopens och domkapitlets tillstånd utveckla ett gemensamt gudstjänstliv tillsammans med Missionsförbundets lokalförsamling. Detta förutsätter dock att Svenska kyrkans kyrkoordning skulle förändras i en "mera ekumenisk" riktning, så att den här föreslagna gemenskapen också skall få en grund i lagstiftningen.

Ömsesidigt upplåtande av kyrkobyggnad för att användas av en annan församling behandlas i ett skilt kapitel, men i detta hänseende föreligger inte några större svårigheter. Det egentliga kärnproblemet visar sig vara dopfrågan, vilket föranleder att arbetsgruppen erkänner, att en kyrkobyggnad som tillhör det ena samfundet kan upplåtas för att brukas av det andra samfundet för alla andra förrättningar utom för dop. Rapporten lämnar dock härvidlag "bakdörren öppen" på ett något irriterande sätt, då den ger möjlighet att "av pastoral skäl" i enskilda fall til-

låta dopförrättning i en kyrka som tillhör det andra samfundet (s.37).

Dopfrågan finns i bakgrunden också då det gäller problemen om ömsesidigt erkännande av ämbetet och om förnyad ordination. För Svenska kyrkan är dopet – till skillnad från Missionsförbundets uppfattning – en akt som konstituerar medlemskapet i församlingen. Inom Missionsförbundet förekommer också omdop – även om detta sker i allt mindre utsträckning. I Missionsförbundets församlingar betonas personlig tro mera än dopet och därför ses dopet inte som en ovillkorlig förutsättning för medlemskap i församling eller för konfirmation och deltagande i nattvarden. Missionsförbundets linjedragning i fråga om doppraxis återspeglas på ett träffande sätt i rapportens karakteristik av hur parterna ser på frågan om vad som konstituerar kyrkan: "Svenska kyrkan sätter i sina ordningar ut gränser, Missionsförbundet pekar på centrum och anger inte gränserna." (s.28)

Enligt vår uppfattning koncentreras dokumentets ekumeniska grundproblem från luthersk synpunkt i följande spänning: Enligt luthersk uppfattning är frågan om dop, tro och kyrkomedlemskap så väsentlig, att om där inte uppnåtts tillräckligt samförstånd, hur skall det då över huvud taget vara möjligt, att uppnå tillräckligt teologiskt samförstånd också i sådana frågor som konfirmationens innebörd, nattvarden sakrament och prästämbetet? Kan man då tala endast om att det i dessa frågor har skett ett ömsesidigt närmande på det praktiska planet och samtidigt konstatera, att man ännu har en bit kvar till ett beslut om en kyrklig gemenskap, som är förpliktande och bindande för båda parter?

Det finns orter i Sverige, på vilka både den lutherska kyrkans och Missionsförbundets församlingar har sökt konkreta

former för samarbete. Dessa former behandlas i samband med konfirmationen och dessutom har de ägnats ett eget avsnitt (s. 51-57). Särskilt värdefull är arbetsgruppens betonande av att den gemensamma verksamheten bör grundas på väl genomförda målinriktade diskussioner för att samarbetet skall få de klara ramar som är nödvändiga för det.

Rapporten "På väg mot djupare enhet" är ett allvarligt försök att mellan två rätt olika kyrkor nå en praktisk gemenskap men samtidigt en gemenskap som tar de teologiska grundfrågorna på allvar. Som sådant är detta försök ett utomordentligt exempel på de möjligheter som ett ekumeniskt arbete på lång sikt ger och för

dess relevans på det lokala planet. Rapporten är kanske inte teologiskt inriktad och strukturerad på samma sätt som rapporterna om de officiella underhandlingarna mellan Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland och Frikyrkan i Finland (Svenska Missionsförbundets "systerkyrka" i Finland. Se de officiella underhandlingarna mellan Evangelisk-lutherska kyrkan i Finland och Suomen Vapaakirkko/Frikyrkan i Finland/1983-1984. Slutkommuniké). Enligt vår uppfattning behövs det i det fortsatta arbetet med gemenskapsdokumentet "På väg mot djupare enhet" också en stark teologisk insats.

Arkkipiispa Jukka Paarma johtaman suomen ev.-lut. kirkon valtuuskunnan matka Kiinaan 11.-27.11.2000

Kiinan kristillisen neuvoston ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon välinen yhteistyösopimus allekirjoitettiin arkkipiispa Jukka Paarma johtaman kirkkomme 7-henkisen valtuuskunnan Kiinan matkan aikana Nanjingissa.

Kristittyjen määrä (arviolta noin 40 miljoonaa) on kasvussa ja kirkon asema on vahvistumassa Kiinassa. Raamattuja on painettu yli 25 miljoonaa kappaletta

Uskonnonvapauden toteutumisessa on alueellisia ja paikallisia eroja.

Arkkipiispa **Jukka Paarma** teki Kiinan kristillisen neuvoston (China Christian Council, lyh. CCC) kutsusta 11.-27.11.2000 virallisen vierailun Kiinaan. Matkaan liittyi paluumatkalla myös lyhyt käynti Hongkongissa. Arkkipiispan seurueeseen kuuluivat ulkoasiain osaston johtaja kirkkoneuvos **Risto Cantell**, professori **Eila Helander**, arkkipiispan sihteeri rovasti **Heikki Jääskeläinen**, Suomen Pipliaseuran pääsihteeri teol.tri **Markku Kotila**, kirkon ulkoasiain neuvoston varapuheenjohtaja lääkäri **Paula Maria Lehtipuu** ja Suomen Lähetyseuran johtaja rovasti **Seikku Paunonen**. Matkan aikana arkkipiispa **Jukka Paarma** ja CCC:n puheenjohtaja **Han Wenzao** allekirjoittivat Kiinan kristillisen neuvoston ja Suomen ev.-lut. kirkon välisen yhteistyösopimuksen Nanjingissa arkkipiispan tutustuessa teologisten seminaarien, raamattukoulujen ja seurakuntien toimintaan 12.-24. marraskuuta.

Valtuuskunta laati matkasta yhteisen raportin. SLS:n lähetysohjaaja Seikku Paunonen ja Suomen Pipliaseuran pääsihteeri Markku Kotila liittivät mukaan omat raporttinsa omien järjestöjensä näkökulmasta. RESEPTio julkaisee yhdistelmän kaikista kolmesta raportista siten, että yhteiseen raporttiin sisällytettävät Paunoselta ja Kotilalta lainatut osiot on merkitty tekstiin.

Historiaa ja taustaa (Seikku Paunonen)

Arkkipiispa Jukka Paarman ja hänen delegaationsa matkalla on historiallinen viitekehys. Sen muodostaa Suomen Lähetysseuran, kirkkomme vanhimman lähetyjärjestön työ Kiinassa vuosina 1901 - 1953 sekä vuodesta 1979 alkanut hidas, kärsivällisyyttä vaatinut ja määrätietoinen pienten askelten kehitys, jolla Suomen ja Kiinan kirkkojen välistä yhteyttä on rakennettu. Tähän rakennustyöhön on yhtynyt 1980-luvun loppupuolella Suomen Piippiaseura, joka on huomattavalla panoksella osallistunut Yhtyneiden Raamattuseurojen suurprojektiin, Nanjingin Amity Printing Companyn kautta tapahtuvaan raamattutyöhön.

Suomen Lähetysseuran työ Kiinassa, luoteis- Hunanissa, Li-jokilaaksossa, alkoi vuonna 1902, jolloin seuran ensimmäinen työntekijä, Hannes Sjöblom, saapui Jinshin kaupunkiin. Suomalaiset lähetystyöntekijät toimivat Hunanin maakunnan äärialueilla, köyhällä maaseudulla tietömiä taipaleitten takana, jossa erilaiset rosvojoukot tekivät elämästä epävarman ja vaarallisen. Työn tuloksena syntyi Luoteis Hunanin luterilainen kirkko, joka liittyi Xiangxi Synodina Kiinan yhtyneeseen luterilaiseen kirkkoon. Kun Kiinan kansantasavalta 1.10.1949 syntyi, Xiangxi Synodissa oli noin 2500 jäsentä. Lähetystyöntekijät joutuivat poistumaan Kiinasta; suomalaisista viimeisenä palasi rovasti Päivö Parviainen vuonna 1953.

Mao Zedong, Kiinan vallankumousjohdaja julisti Taivaallisen rauhan portilta: "Uusi Kiina on syntynyt, kukaan ei tule meitä enää nöyryyttämään". Kansantasavallan historia on sarja suuria poliittisia myllerryksiä. Maareformi, maatilojen kollektivisoiminen, satojen kukkien ohjelma, suuri harppaus ja viimeisenä 1967 alkanut ja kymmenen vuotta kestänyt suu-

ri proletaarinen kulttuurivallankumous, ovat vuorotellen toteuttaneet Mao Zedongin jatkuvan vallankumouksen ideologiaa, jonka tavoitteena oli luoda *homo revolutionaris*, uusi, itsekäs vallankumousihminen, joka aina tahtoisi vain yhteisön hyvää. Kun Mao Zedong syksyllä 1976 kuoli, hänen leskensä Jiang Chingin johtama "neljän kopla" ei kyennyt kaappamaan Maon valtaa itselleen. Yritys sortui koplan jäsenten vangitsemiseen ja johti lopulta Jiang Chingin itsemurhaan.

Mao Zedongin kuoltua Kiinan johtoon nousi hänen kolmasti syrjäyttämänsä pieni suuri mies, Deng Xiaoping. Hän aloitti ns. neljän uudistuksen ohjelman, joka toi Kiinan vuonna 1978 uudella tavalla ulkopuolella olevan maailman, myös länsivaltojen yhteyteen. Suurimmat muutokset koettiin kaupan ja talouden vapautumisessa. Tämä liike jatkuu ja voimistuu yhä. Kiina puhuu tänään sosialistisesta markkinataloudesta, vaikka moni ulkopuolinen tarkkailija havaitsee käytännössä länsimaisen kapitalismin piirteet.

Poliittisesti kehitys on ollut hitaampaa. Kiinaa ei koskaan päästetty sille tielle, millä vanha Neuvostoliitto ja kommunistinen ideologia romahtivat lähinaapurissamme. Kysymys on tänään siitä, kuinka kauan avoin talousjärjestelmä ja suljettu poliittinen järjestelmä pystyvät elämään rintarinnan ilman väkivaltaista konfliktia. Päivittäin Kiinasta kantautuvat viestit ihmisoikeusrikkomuksista, uskonnonvapauden kiristymisestä, erityisesti katolisen kirkon ja Fa Lun Gong-lahkon ahdingosta voidaan tulkita myös valtiojohdon heikkoudeksi ja epävarmuudeksi sen yrittäessä pitää painekattilan kantta suljettuna. Arkkipiispan matkan jälkeen julkisuudessa näkyneet uutiset Wenzhoun alueen kirkkojen ja temppelien räjäytyksistä eivät vielä merkitse sitä, että Kiinassa olisi meneillään systeemaattinen uskonnollinen vaino. Ne vahvistavat –

jollei merkkejä samanlaisesta toiminnasta ala kantautua useilta muilta seuduilta – pikemminkin Kiinan nykyisen varapääministerin, **Chian Qichenin** jo 1979 lausumaa: “Kaikki, mitä kuulette tai näette Kiinassa, on totta – jossain päin Kiinaa. Olkaa varovaisia yleistäessänne asioita!”

Kiinan kirkko on vainon läpi kulkenut kirkko. Lähetystyöntekijöiden poistuttua Kiinasta 1950-luvun alussa kirkkoja alettiin sulkea, työntekijöitä panna vankiloihin ja työleireille. Ahdistuksen aika alkoi välittömästi, vaikka kirkko ravistautui NMKY:n johtajan, **Wu Yao Tsungin** johdolla organisoituneen Kolmen itsen liikkeen kautta irti kolonialismin ja imperialismin siteistä. Kirkko eli säästöliekillä kulttuurivallankumouksen aikaan asti, jolloin se hävisi tarkkailijoiden näköpiiristä vallankumouksen liekkeihin, ja sen sanottiin kuolleen. Länsimaissa monet teologit, mm. Luterilaisen maailmanliiton piirissä, tekivät omat, myöhemmin vääräksi osoittautuneeseen yhteiskunta-analyysiin perustuneet teologiset johtopäätökset Kiinan tilanteesta. Sanottiin Kiinan kirkon kuolleen kuin vehnän jyvän, kun Jumalan valtakunta kulttuurivallankumouksen muodossa toteutui Kiinassa, ja kokeneen ylösnousemuksen juuri siinä yhteiskunnallisessa muutoksessa, jota kulttuurivallankumous edusti.

Vuonna 1979 alkanut neljän uudistuksen ohjelma, erityisesti talouselämän alalla tapahtunut avautuminen heijastui myös kirkkoon. Kiinassa uskontopolitiikka on aina seurannut yleisen poliittisen tilanteen liikahtuksia. Kirkot alkoivat avautua, ja kun 1980-luvun alussa protestanttisten kristittyjen määräksi arvioitiin 700.000 tänään heitä sanotaan olevan n. 15 miljoonaa (1.7 % Kiinan väestöstä). 14.000 kirkkorakennusta, toiset vanhoja, toiset uudisrakennuksia, on auki. 35.000 rekisteröityä kotikokouspistettä (meeting-points) palvelee erityisesti maaseudulla

kokoontuvia kristittyjä, jotka eivät vielä ole muodostaneet seurakunniksi luokiteltuja yhteisöjä.

Viimeksi kuluneiden kahdenkymmenen vuoden aikana on tapahtunut voimakasta kehitystä kirkon ja valtion suhteissa. Vaikka vuosien kuluessa on ollut nähtävissä kausivaihteluita, vapautumista ja kiristymistä (esim. 1989 kesäkuussa tapahtunut Tian An Menin välikohtaus, jossa armeija väkivaltaisesti tukahdutti demokratiaa vaatineiden opiskelijoiden mielenosoituksen heijastui uskontoviranomaisten kiristyneenä otteena kirkon elämään), voidaan todeta erityisesti protestanttisten kristittyjen toimintamahdollisuuksien jatkuvasti parantuneen. Alueelliset erot maakuntien välillä ovat suuret (esim. Henan, osin Hunan).

Kiinan uskontoasiain virasto, Religious Affairs Bureau (RAB) yhdessä Yhtyneen Rintaman, United Front Departmentin (Tongzhanbu) on uskontojen elämää valvova poliittinen elin. Nämä toimivat valtiollisella, maakunnallisella ja paikallistasolla.

Kolmen itsen liike, Three Self Patriotic Movement (TSPM, perustettu 1950) ja Kiinan kristillinen neuvosto, China Christian Council (CCC, perustettu 1980) on kaksoisorganisaatio, Lianghui, joka ohjaa Kiinan protestanttista kirkkoa. TSPM on kirkon poliittis-ideologinen käsivarsi, CCC taas kirkon sisäisiä asioita ohjaava elin. Piispa K.H.Ting on vuonna 1997 verrannut kaksoisorganisaatiota rakennustelineisiin, jotka purkautuvat Kiinan kirkon organisoituessa kirkoksi. Nähtäväksi jää, tapahtuuko se jo vuoden 2001 lopussa kokoontuvassa 7. Kiinan kristillisessä konferenssissa, joka vastaa kirkolliskokousta.

Viime vuosien aikana Kiinan kirkon suurimmat kysymykset ovat liittyneet kirkko-valtio suhteisiin, työntekijäpulaan, sukupolvien väliseen kuiluun, ns. kotikirkkoliikkeeseen ja kirkon post-denominationalistiseen luonteeseen. Kirkon keskellä on jatkuvasti käyty keskustelua myös kirkon yhteiskunnallisesta roolista, kristinuskon ja kulttuurikristittyjen, Kiinan Nikodeemusten, kohtaamisesta sekä kirkon kansainvälisistä suhteista. Näistä kaikista saatiin arkkipiispan matkalla kuulla lyhyitä välähdyksiä.

Kuten edellä todettiin, tässä historiallisessa viitekehyksessä Suomen Lähetysseura kirkkomme lähetysjärjestönä on osaksi historiallisten siteittensä, osaksi missiologisten päämäärienä kautta rakentanut kirkkojemme välisiä suhteita. Kehitys on pääpiirteissään seuraavanlainen.

Kiinan ja Suomen kirkon johtajien vierailut ovat olleet tärkeä osa yhteyksien rakentamisessa.

Piispa K.H. Ting yhdessä CCC:n nykyisen presidentin, Han Wenzaon kanssa johti Kiinan kirkon delegaation vierailua Suomeen vuonna 1982. Kirkko ja Lähetysseura jakoivat isännyyden, arkkipiispa Juva lähetti kutsun SLS:n aloitteesta.

Arkkipiispa John Vikström delegaatioineen suoritti vastavierailun Kiinaan vuonna 1986. Vierailun pohjustivat silloinen lähetysjohtaja Henrik Smedjebacka ja allekirjoittanut Kiinan kirkon johdon kanssa käymissään neuvotteluissa Nanjingissa.

Piispa Samuel Lehtonen vieraili Kiinassa vuonna 1987 yhdessä SLS:n ulkomaisen työn johtajan kanssa.

RAB:n johtaja Ren Wuji delegaatioineen vieraili kirkkomme kutsusta Suomessa vuonna 1992. Asia pohjustettiin Amity Foundationin yhteistyöverkoston kokouk-

sessä ENAP:issa, jossa Kirkkojen Maailmanneuvoston edustaja pyysi SLS:aa välittämään vierailuasian Suomen kirkolle. Arkkipiispa John Vikström seurasi Kiinaan liittyviä asioita kiinteästi mm. SLS:n raportoinnin kautta.

Kirkkomme pääsihteeri, kirkkoneuvos Pertti Mäkeläinen vieraili Kiinassa vuonna 1997 sekä kirkkomme edustajana että SLS:n johtokunnan puheenjohtajana.

Arkkipiispa Paarman vierailua alettiin pohjustaa keskusteluissa SLS:n ja CCC:n johtajien kanssa vuonna 1998 Nanjingissa.

Näiden korkean tason vierailujen lisäksi SLS on kutsunut oman työnsä puitteissa vuosien varrella parikymmentä Kiinan kirkon eri tasoista edustajaa Suomeen ja pyrkinyt johdonmukaisesti esittelemään heidät ei vain Kiinan työtä tukeville seurakunnille vaan myös kirkkomme ulkomaisista suhteista vastaavalle johdolle.

Samaan historialliseen viitekehykseen kuuluu myös SLS:n varsinainen yhteistyö Kiinassa. Se on toteutunut sekä CCC:n, erityisesti Hunanin kristillisen neuvoston puitteissa sekä Amity Foundationin kautta. Yhteistyössä on rakennettu kirkkoja, seminaareja ja raamattukouluja, lähetetty teologista "työkalukirjallisuutta", raamatun kommentaareja ja sanakirjoja eri oppilaitoksille, tuettu teologisen kirjallisuuden painattamista Kiinan kulttuurikristityille, tuettu maallikkokoulutuskursseja, lähetetty englannin opettajia Amityn opettaohjelman kautta, rahoitettu Amityn yhteisökehittämishoelmia Shandongissa ja Hunanissa, osallistuttu vuosittain Amityn kautta seurakuntien omiin diakoniaohjelmiin. SLS on ollut mukana huomattavalla panoksella myös vuosien 1998 - 99 tulvakatastrofien avustushjelmissä. Yhteistyössä on käytetty karkeasti arvioiden ainakin 20 miljoonaa

markkaa. Työ jatkuu, ja esim. Amity Foundationin kehitysprojektien kohdalla tällä hetkellä valmistaudutaan jo vuosien 2003-2005 suuremman kokoluokan projektiin.

Yhteistyön tavoitteista, suunnitelmista ja toteuttamisesta on tietoisesti tarkasti aina neuvoteltu Kiinan kirkon johdon kanssa. Näin on muodostunut vähitellen luottamuksellinen sekä yhteisöjen, se on valtiollaan, CCC:n, TSPM:n, United Frontin että henkilökohtaisten yhteyksien verkosto, jonka kautta monet muuten vaikeasti toteutettavat asiat ovat tulleet mahdollisiksi. Suomen kirkolla, kun sen yhteydet tulevaisuudessa toivottavasti kaikilla tasoilla kasvavat Kiinan suuntaan, on erittäin hyvä lähtökohta. Meitä pidetään vanhoina ystävinä. (Seikku Paunosen osuus päättyy)

Vaikutelmia Kiinasta

Matkan aikana valtuuskunta tutustui varsin perusteellisesti Kiinaan Nanjingissa, Shanghaissa, Changsassa ja Pekingissä. Maan valtavuus teki vaikutuksen. Kiinassa kaikki on suurta, haasteet, mahdollisuudet ja ongelmat. Myös etniset, kielelliset ja uskonnolliset vähemmistöt ovat miljoonaluokkaa. Kiinassa oli parhaillaan käynnissä virallinen väestönlaskenta. Sitä toteuttamassa on 5-6 miljoonaa väestönlaskijaa. Viranomaiset olivat varovaisia arvioidessaan väkilukua ja uskontojen edustajien kannatusmääriä. Jatkuvasti tuli vastaan toteamus, että tämä on arvio; todellisia lukuja ei kukaan tiedä.

Kiinassa eletään nopean talouskasvun aikaa. Esimerkiksi Shanghai on voimakkaasti kehittyvä kaupan ja talouselämän keskus, jossa länsimainen markkinatalous leimaa katukuvaa. Kaupungit kasvavat kaikkialla. Silti valtaosa väestöstä (80-90 %) asuu edelleen maaseudulla. Alueelliset ja paikalliset erot ovat valtavat.

Muutosvauhti on kaikkialla nopea. Taloudellisten ja yhteiskunnallisten rakenteiden muutos luo merkittäviä aukkoja perinteiseen turvaverkkoon ja sosiaaliturvaan. Slummeja emme nähneet, sen sijaan tapasimme kyllä maaseudun köyhiä, mutta iloisia ihmisiä.

Uskonnollinen tilanne ja ihmisoikeudet

Matkan aikana keskusteltiin sekä kirkon että valtion edustajien kanssa Kiinan uskonnollisesta tilanteesta ja ihmisoikeuksista. Keskustelut olivat asiallisia ja sekä kirkon että valtion viranomaisten vastaukset samansuuntaisia. Uskonnonvapaus ja ihmisoikeudet Kiinassa ovat paranemaan päin. Suuressa maassa on kuitenkin alueellisia eroja. Isossa maassa myös sekä mahdollisuudet että ongelmat ovat suuria.

Kiinan kielessä ei ole yhteistä koko kristinuskoa tunnustavia kuvaavaa sanaa. Terminologisesti tehdään ero katolilaisien ja (protestanttisten) kristittyjen välille. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö myös katolilaisia pidetä kristittyinä. Katolisen kirkon sisällä on selvä jako Kiinan patrioottisen katolisen kirkon ja Vatikaanille uskollisen katolisen kirkon välillä. Valtio tunnustaa vain edellisen. Molempien ryhmien välillä on kuitenkin kasvavassa määrin yhteyksiä. Protestantista kristillisyyttä edustaa Kiinan kristillinen neuvosto (China Christian Council, CCC), joka nimestään huolimatta toimii lähinnä kirkkona. Se korostaa olevansa post-denominationaalinen, jälkitunnustuksellinen kirkko, jonka sisälle mahtuvat kaikki historialliset protestanttiset tunnustuskunnat. Kiinan epävirallinen, "maalainen" kirkko koostuu ns. kotikirkkoliikkeestä ja lukuisista rekisteröitymättömistä seurakunnista, joiden joukossa on sekä vielä rekisteröitymättömiä, mutta sitä kohti pyrkiviä pieniä ryhmiä että periaatteellisista syistä kaikesta yh-

teistoiminnasta valtion ja sen viranomais-
ten kanssa kieltäytyviä ryhmiä. Kiinan
kristillisen neuvoston ja kotikirkkoliik-
keen välinen raja on liukuva ja CCC pyr-
kii toimimaan ja puhumaan myös koti-
kirkkojen puolesta. Esimerkiksi Raamat-
tuja painetaan ja välitetään myös kotikirk-
kojen tarpeisiin.

Kiinan kristillisen neuvoston rinnalla pro-
testanttisen kirkon tärkeitä organisaatioita
ovat Amity Foundation ja Kolmen itsen
patrioottinen liike (Three Self Patriotic
Movement), joiden johdossa ovat samat
henkilöt hieman eri kokoonpanoissa.
CCC:n presidentti on tri Han Wenzao ja
edelleen vaikuttava taustahahmo – sekä
ideologinen että teologinen Grand old
man – on entinen presidentti piispa **K.H.
Ting**, joka nauttii suurta kunnioitusta ja
arvostusta Kiinassa.

Kristittyjen määrä kasvaa

Valtion hyväksymiä uskontoja on viisi:
taolaisuus, buddhalaisuus, islam, katoli-
laisuus ja kristinusko (protestantismi).
Pitkään jatkuneen lähetystyön jälkeen
Kiinassa oli vuonna 1949 vain 740 000
kristittyä. Vastuun kirkkojen toiminnasta
siirryttyä yksinomaan kiinalaisille on kris-
tittyjen määrä maassa kasvanut erityisesti
vuonna 1976 päättyneen kulttuurivallan-
kumouksen jälkeen. Nyt protestanttisten
kristittyjen määrä arvioidaan lähteestä
riippuen 15-30 miljoonaksi, katolisten
kristittyjen määräksi 10-20 miljoonaa.

Arkkipiispa vieraili Hunanin maakunnas-
sa, jossa suomalaisia lähetystyöntekijöi-
tä työskenteli vuosina 1902-1951. Zhang-
jiajien kaupungissa toimivassa 7000 jä-
senen seurakunnassa oli vuonna 1999
kasteopetuksen jälkeen kastettuja 900.
Kristinuskoa ei enää välttämättä koeta
vieraaksi kiinalaisessa kulttuurissa, vaan
yhdeksi Kiinassa jo pitkään vaikuttaneek-
si ja kiinalaisten itsensä harjoittamaksi
uskonnoksi.

Arkkipiispa Paarma tapasi myös Kiinan
uskontoasianviraston korkeata johtoa
Pekingissä ja Hunanin maakunnan us-
kontoviranomaisia.

Uskontoasianviraston apulaisjohtaja
Wang Zuo Anin mukaan valtio ei rajoi-
ta eikä tue minkään uskonnon toimintaa
Kiinassa. Hunanin uskontoviranomaiset
totesivat, että uskonnonvapauden toteut-
taminen ei kuitenkaan aina ole toteutu-
nut sillä nopeudella mitä olisi toivottu.
Nopeasti kasvaville seurakunnille ei ole
voitu aina osoittaa paikkaa heidän kirkol-
leen tai kokoontumistiloilleen.

CCC:n apulaispääsihteerin, pastori **Bao
Jia-yuan** mukaan kristityillä on nyt
enemmän toimintamahdollisuuksia ja va-
pauksia kuin mitä seurakunnat pystyvät
käyttämään. Uskontoviranomaiset ilmai-
sivat useassa yhteydessä kiitoksensa
myös hallituksen puolesta siitä tuesta, jota
Suomen kirkon kautta on kanavoitu Ys-
tävyysn säätiön (Amity Foundation) ke-
hitysyhteistyöprojekteihin. Ulkomaisten
harjoittama lähetystyö ei Kiinassa ole
sallittua, mutta hallitus haluaa tukea kirk-
koja niiden kansainvälisissä yhteyksissä.

Historiallinen yhteistyösopimus

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja
Kiinan kristillisen neuvoston välisen yh-
teistyösopimuksen allekirjoittivat arkki-
piispa **Jukka Paarma** ja CCC:n presi-
dentti tri **Han Wenzao**.

Matkan aikana Nanjingissa allekirjoitet-
tu yhteistyösopimus on merkittävä asia-
kirja. Siinä todetaan aluksi kirkkojen tun-
nustavan samaa Pyhään Raamattuun pe-
rustuvaa kristillistä uskoa, joka on ilmaistu
Apostolisessa uskontunnustuksessa ja
Nikean uskontunnustuksessa.

CCC korostaa Kiinan (protestanttisten)
kristittyjen elävän jälkitunnustuksellista
aikaa. Jakautuneen kristikunnan histori-

alliset tunnustuskunnat (denominaatiot) ovat menettäneet asemansa neuvostossa, joka kokoaa riveihinsä kaikki erilaisen opillisen taustan omaavat kristityt anglikaaneista adventisteihin saakka. CCC:n sisällä on jännitystä erilaisten korostusten ja katsomusten välillä, mutta neuvosto vaalii ykseyttä, erilaisuuden sietämistä, suvaitsemista ja keskinäistä kunnioitusta. Jälkitunnustuksellinen Kiinan kirkko tukeutuu kuitenkin vanhan kirkon varhaisiin uskontunnustuksiin, vaikka niillä ei olekaan vakiintunutta käyttöä jumalanpalveluksissa.

Toiseksi yhteistyösopimuksessa todetaan kirkkojen osallistuvan uskossa Kristuksen universaaliin kirkkoon ja sen tehtävään edistää yhteistä todistusta, palvelua ja ykseyttä. Kirkot kunnioittavat toinen toisensa historiallista, kulttuurista ja yhteiskunnallista taustaa, kuulumista kristillisten kirkkojen maailmanlaajaan yhteyteen ja molempien kirkkojen jäsenyyttä Kirkkojen maailmanneuvostossa. Suomen evankelis-luterilainen kirkko oli KMN:n perustajajäsen Amsterdamissa 1948, Kiinan kristillinen neuvosto hyväksyttiin KMN:n jäsenkirkoksi Canberran yleiskokouksessa 1991.

Asiakirja myöntää Kiinan kristillisen neuvoston "kolmen itsen" periaatteiden (self-government, self-support, self-propagation of the Gospel) tärkeyden ja ilmoittaa tarkoituksena olevan kirkkojen ja niiden jäsenten yhteistyön ja yhteyden edistäminen. Voimavaroja halutaan jakaa erityisesti teologisen kasvatuksen ja raamatututuksen alalla. Erikseen mainitaan vielä Amity Foundationin toiminta yhteisen todistuksen palvelussa.

Yhteistyösopimuksen kantavana ajatuksena on osapuolten pitäminen tasavertaisina kumppaneina. Yhteistyöstä ja voimavarojen jakamisesta keskustellaan ja päätetään asiakirjan mukaan yhdessä.

Lopuksi osapuolet sitoutuvat vielä etsimään Jeesuksen Kristuksen kirkon ykseyttä.

Arkkipiispa Paarman mukaan nyt solmitussa sopimuksessa keskeisintä on toisten kokemuksista oppiminen. Muiden maiden kirkkoilla on oppimista erityisesti Kiinan kristityiltä siitä, miten kirkko toteuttaa tehtävänsä samalla kertaa ateistisessa ja moniuskontoisessa ympäristössä. Sanallisen todistuksen kanssa tärkeäksi on osoittautunut kristillisellä elämäntavalla todistaminen.

Sopimuksen allekirjoitustilaisuudessa läsnä oli myös Kiinan protestanttisia kristittyjä CCC:n ja Kolmen itsen isänmaallisen liikkeen puheenjohtajana pitkään luotsannut piispa K.H. Ting.

Sopimuksen vaikutukset suomalaisten lähetysjärjestöjen toimintaan Kiinassa

Asiakirja on luonteeltaan periaatteellinen sopimus. Siinä ei käsitellä kovinkaan konkreettisesti yhteistyön yksityiskohtia. Sopimuksella on kuitenkin tärkeä periaatteellinen ja myös käytännöllinen merkitys. Se saattaa SELK:n ja CCC:n suhteet kokonaan uudelle pohjalle. Kaikki kirkomme ja sen järjestöjen tekemä yhteistyö Kiinan kristittyjen kanssa tai Kiinaa koskeva toiminta kuuluu sopimuksen piiriin.

Matkan aikana kävi selvästi ilmi, ettei ulkomaalaisten kristittyjen tai kirkkojen lähetystyö ole mahdollista Kiinassa. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, etteikö Kiinan kirkko olisi ekspansiivinen ja missionaarinen. Kolmen itsen periaatteiden mukaisesti evankeliumin levittäminen Kiinassa on Kiinan kristillisen neuvoston ja kiinalaisten kristittyjen asia. Vastaavalla tavalla Amity Foundation on valmis ottamaan vastaan ulkomaista apua omi-

en kohteittensa toteuttamiseen, mutta asettaa selvät ehdot avustuksille. Erityisen tarkoin Amity Foundation pitää huolta siitä, etteivät ulkomaiset kirkot tai järjestöt rahoituksellaan ohjaa eivätkä määrää sen toimintaa. Päätösvalta on ja pysyy kiinalaisten käsissä. Yhteistyöhankkeista kuitenkin voi neuvotella ja niiden suunnitteluun voi osallistua.

Yhteistyösopimuksen allekirjoittamisen jälkeen Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja sen järjestöjen tulee uudelleen arvioida toimintaansa Kiinassa. Suomen Lähetyssseura ja Pipliaseura ovat viime vuosina varsin aktiivisesti olleet yhteistyössä kiinalaisten kristittyjen kanssa. Lähetyssseura on tukenut Amity Foundationin diakonisia ja sosiaalisia projekteja erityisesti Hunanin maakunnassa (veden jakelujärjestelmien kehittäminen; koulujen, poliklinikoiden ja kirkkojen rakentaminen). Suomen Pipliaseura puolestaan on yhdessä Yhtyneitten Raamattuseurojen (United Bible Societies) kanssa osallistunut raamattujen painattamiseen ja jakeluun. Yhteistyökumppanina on Amity Printing Press ja sopimukset ohjelmista tehdään Kiinan kristillisen neuvoston kanssa.

Molemmat suomalaiset toimijat saavat sopimuksesta tukea omille pyrkimyksilleen Kiinassa. Kummankin osalta korostuu jatkossa tarve toimia kiinalaisten ehdoilla. Lähetyssseuran tulee jatkossakin varmistaa, että sen projektit Hunanissa sovitaan riittävän selvästi nimenomaan CCC:n kanssa. Alueellisesti ja paikallisesti menestyksellisen yhteistyön edellytyksenä on keskusjohtoisen järjestelmän kunnioittaminen ja sen periaatteiden noudattaminen.

Amity Foundation

Arkkikiispa tutustui myös Ystävyyden säätiön laajaan toimintaan. Säätiön kirjapaino Nanjingissa on vuodesta 1987 painanut Kiinassa levitettäväksi yli 25 miljoonaa Raamattua. Amityn kirjapaino (Amity Printing Company) Yhtyneiden Raamattuseurojen ja Amity Foundationin yhteisyritys (joint venture), jonka laite- ja paperihankintoja Suomen Pipliaseura on tukenut Yhtyneiden Raamattuseurojen kautta. Raamattujen jakeluverkoston toimivat paikalliset seurakunnat ja raamattumyymälät.

Ystävyyden-säätiö on hallituksesta riippumaton kansalaisjärjestö, joka sosiaalisessa toiminnassaan keskittyy erityisesti maaseudun kehittämiseen mm. kouluopetusta ja terveydenhuoltoa tukemalla. Arkkikiispa Paarman seurue mm. tutustui Luoteis-Hunanissa Shanxigiaon kylässä toteutettuun säätiön projektiin, jossa kylään oli rakennettu tie, koulun yhteyteen urheilukenttä, terveysasema ja sen välittömään läheisyyteen kyläkirkko. Kirkko vihittiin käyttöön elokuussa 2000 ja juhlan yhteydessä kastettiin 190 ihmistä. Tämän Bai-vähemmistön asuttaman kylän kehittäminen on ollut yksi Suomen Lähetyssseuran Kiinan yhteistyökohteista.

Amityn tavoitteena on, että sen projekteissa kolmannes voi olla ulkopuolista rahoitusta, toinen kolmannes tulee paikalliselta hallinnolta ja kolmas osa paikallisilta asukkailta.

Vierailun aikana Suomen Pipliaseuran pääsihteeri **Markku Kotila** luovutti raamattulähetyksen lahjana Yhtyneitten raamattuseurojen kautta Kiinan kristilliselle neuvostolle Amityn kirjapainopainolle miljoonan markan lahjoituksen käytettäväksi raamattupaperin hankintaan ja Raamattujen jakelujärjestelmän kehittämiseen.

Raamattutyön kasvot Kiinassa (Markku Kotila)

Piiliaseurojen raamattutyön juuret Kiinassa ulottuvat 1800-luvun alkuun eli 200 vuoden taakse. Erityisesti Britannian ja Ulkomaiden Piiliasseura ja Amerikan Piiliasseura rahoittivat raamatunkäännöstyötä ja jakeluhankkeita. Ensimmäinen Uuden testamentin käännös ilmestyi 1814 ja koko Raamattu 1823. Britannian ja Ulkomaiden Piiliasseura käynnisti vuonna 1853 laajan Kiina-projektin ("Million Testaments for China"), joka tuon ajan laajin yksittäinen raamattuhanke.

Raamattutyö Kiinassa oli toista vuosisataa kolmen rinnakkaisen, osittain keskenään kilpailleen seuran – Britannian ja Ulkomaan Piiliasseura, Amerikan Piiliasseura ja Skotlannin Piiliasseura – hoidossa. 1930-luku oli eri maiden piiliaseurojen tiivistyvien yhteistyöneuvottelujen aikaa. Kiinan raamattutyö oli edelläkävijä tässä suhteessa. Vuonna 1937 yllämainitut seurat yhdistivät voimansa perustaen yhteisen toimielimen "China Bible House". Uusi seura päätti hakea piiliaseurojen koordinaatioelimeksi 2. maailmansodan jälkeen (1946) perustetun Yhtyneiden Raamattuseurat -järjestön jäsenyyttä itsenäisenä kansallisena piiliasseurana vuonna 1949. Vuonna 1950 seura nimitti ensimmäisen kiinalaisen pääsihteerin tri Li Ba-en'in. Kolme itsen periaatteiden ankara soveltaminen koski myös silloista Kiinan Piiliasseuraa. Seura erosi Yhtyneistä Raamattuseuroista 1952. Seura toimi vielä sen jälkeen taloudellisesti itsenäisenä vuoteen 1959 asti, jolloin sen omaisuus takavarikoitiin ja toiminta kiellettiin.

Kulttuurivallankumouksen jälkeen vuonna 1979 alkanut poliittinen uudistus koski myös kirkkojen toimintaedellytyksiä. Kolmen itsen liikkeen uudelleen organisoituminen ja Kiinan kristillisen neuvos-

ton (China Christian Council, CCC) perustaminen nostivat toiveita myös raamattutyön elpymisestä Kiinassa. Kiinan kristillinen neuvosto asetti toimintansa keskeiseksi painopistealueeksi raamattutyön. Alkuvaiheessa vuosina 1980-1986 Kiinan kristillinen neuvosto painatti yhteensä 3 miljoonaa raamattua valtion kirjapainoissa. Kristittyjen määrän nopea kasvu ja raamattujen menekki johtivat pian havaintoon, että raamattujen tarvetta ei voitaisi näin tyydyttää. Kiinan kristillinen neuvosto käynnisti neuvottelut Yhtyneiden Raamattuseurojen kanssa. Neuvottelujen tuloksena perustettiin 1986 Amity Printing Company käynnistämään raamattupainon toimintaa.

Ystävyyden paino (Amity Printing Press) käynnisti toimintansa 1987. Aivan aluksi se oli kiinalainen liikelaitos, joka sai Yhtyneiltä Raamattuseuroilta tukea ensin toiminnan käynnistämiseen ja sitten paperihankintoihin. Lyhyen käynnistämisvaiheen jälkeen Amity Printing Companyn omistussuhteet muuttuivat niin, että siitä tuli Kiinan kristillisen neuvoston ja Yhtyneiden Raamattuseurojen yhteisyritys (joint venture), jonka hallinnossa on molempien omistajatahojen edustus. Suomen Piiliasseura on ollut mukana rahoittamassa toimintaa painon perustamisesta alkaen.

Vuodesta 1987 lähtien Ystävyyden painossa on painettu yli 25 miljoonaa raamattua kasvavan kirkon tarpeisiin. Tämän lisäksi tulevat virsikirjat, raamatunselitysteokset, kristilliset kalenterit ja muut kirkon tarvitsemat painotuotteet. Pääosa kapasiteetista käytetään Kiinan kristillisen neuvoston tarvitseman kirjallisuuden painamiseen. Ystävyyden painossa on painettu raamattuja myös Kiinan isänmaallisen katolisen kirkon tarpeisiin sekä ns. kotikirkkojen käyttöön. 15-20% painon kapasiteetista on ns. kaupallista toimintaa eli painotöitä ulkopuolisten toi-

meksiannosta. Tämä liittyy Amity Foundation keskeiseen tavoitteeseen palvella yhteiskuntaa laajassa mielessä. Kaupallista toiminnasta saatua liikevoittoa käytetään ilmaisjakeluhankkeisiin kaikkein köyhimpien keskuudessa.

Ystävyyden painossa painettiin vuonna 2000 yhteensä 2 miljoonaa raamattua, mikä on hieman vähemmän kuin alkupe-
räinen suunnitelma (2,5 miljoonaa raamattua). Tietty epävakaus eräillä alueilla Kiinassa on jonkun verran vaikuttanut jakelulukuihin. Yhtyneiden Raamattuseurojen kautta kanavoitu kansallisten Pipliaseurojen tuki Ystävyyden painolle oli vuonna 2000 yhteensä 12,5 miljoonaa markkaa. Suomen Pipliaseuran osuus tästä oli 1,5 miljoonaa markkaa. Vuoden 2001 tavoitteena on jälleen 2,5 miljoonan raamatun jakelu.

Suomen Pipliaseuran yhteistyö Kiinan kristillisen neuvoston kanssa on linkitty-
nyt kahta reittiä. Toiminnallisesti yhteistyö on osa Yhtyneiden Raamattuseurojen ja Kiinan kristillisen neuvoston yhteistyöhanketta. Suomessa yhteistyö linkittyy Suomen ev.-lut. kirkon ekumeeni-
siin yhteyksiin. Suomen Pipliaseura ei siis omaa mitään omaa erillistä Kiina-strategiaa, vaan sen toiminta niveltyy Yhtyneiden Raamattuseurojen monen keskeisiin hankkeisiin. Rakenteellisesti tämä lähetysyhteistyö muistuttaa niitä monenkeskisiä hankkeita, joita Kirkon ulkomaan-
avulla on eri puolilla maailmaa.

Suomen Pipliaseuran yhteyden pito ja keskinäiset vierailut ovat niveltyneet molempien reittien kautta. Suomen ev.-
lut. kirkon osalta on erikseen mainittava kaksi merkittävää vierailua. Silloinen Kiinan kristillisen neuvoston pääsihteeri ja pian vierailun jälkeen presidentiksi valittu Han Wenzao vieraili vuonna 1996 Suomen Pipliaseuran vuosijuhlissa. Vierailuun liittyi myös tapaaminen arkkipiis-

pa Vikströmin kanssa. Kiinan kristillisen neuvoston ekumeenisista suhteista vastaava apulaispääsihteeri Bao Jia-yuan vierailu maassamme elokuussa 2000 Suomen Pipliaseuran kutsumana. Vierailuun liittyivät myös arkkipiispa Paarman valtuuskunnan vierailua valmistelevat neuvottelut Kirkon ulkoasian osastossa.

Pipliaseurojen toimintaan ei ole kohdistunut samanlaista "kolonialistisesta" historiasta muistuttavaa kritiikkiä kuin monien yleislähetysjärjestöjen toimintaan. Syitä tähän löytyy useita. Ensinnäkin val-
lankumousta edeltänyt kehitys ehti johtaa kansallisen pipliaseuran perustamiseen 1949. Nanjingin Ystävyyden paino on tämän kiinalaisen järjestön työn jat-
kaja. Samalla on huomattava, että hankkeen ulkomainen partneri on toinen kuin kolonialismin aikana. "Imperialistisista" maista käsin toimineiden kansallisten seurojen sijasta yhteistyökumppanina on nyt kansallisten pipliaseurojen yhteistyöelin Yhtyneet Raamattuseurat, jolla ei 1946 perustettuna järjestönä ole "kolonialistisia" rasitteita. Toiseksi yhteistyön fooru-
mina on yhteisyritys (joint venture), jonka saavutuksista kiinalaiset itse ovat ylpeitä. Tämä tuli esille vierailun aikana niin keskusteluissa uskontoviranomaisten kuin kolmen itsen liikkeen tai Kiinan kristillisen neuvoston edustajienkin kanssa. Toiminnassa ei korosteta lännestä saatua taloudellista tukea vaan kiinalaisten omia saavutuksia. Kolmanneksi on todettava, että Ystävyyden paino ja sen tuotteiden jakelu 70 jakelukeskuksen kautta on eräänlainen näyteikkuna, jota kiinalaiset esittelevät esimerkkinä kirkon toiminta-
vapaudesta.

Vierailun arviointia raamattutyön näkökulmasta

Vierailun aikana ei tullut esiin raamattutyön näkökulmasta mitään sellaista, mikä ei olisi ollut tiedossa aiemmin. Vierailu

vahvasti sitä ystävyyden siltaa, jota on pitkäjänteisesti rakennettu.

Vierailun kohokohta oli Kiinan kristillisen neuvoston ja Suomen ev.-lut. kirkon yhteistyöasiakirjan allekirjoittaminen. Asiakirja on luonteeltaan puitesopimus, joka ikään kuin paaluttaa sen alueen, jolla yhteistyötä voidaan harjoittaa ja ne ehdot, joiden pohjalta yhteistyö on mahdollista. Sopimus osoittaa, millä tavalla Kiinan kristillinen neuvosto mieltää kuumusensa Kristuksen universaaliin kirkkoon. Sopimus toteaa myös eksplisiittisesti kolmen itsen periaatteet, joiden pohjalta yhteistyö voi rakentua. Erityisinä resurssien jakamisen alueina sopimus mainitsee teologisen koulutuksen ja raamattututuksen. Vierailun aikana käydyissä keskusteluissa kävi ilmi, että kiinalainen osapuoli pitää erityisen tärkeänä vastavuoroisuutta ja tasapuolista kumppanuutta. Oleellista on kuitenkin, että päätösvalta Kiinan sisäisissä asioissa säilyy kiinalaisilla.

Raamattututuksessa sopimuksen mainitsemia kolmen itsen periaatteita on toteutettu CCC:n ja Yhtyneiden Raamattuseurojen yhteistyössä jo kahden kymmenen vuoden ajan. Yhtyneiden Raamattuseurojen panos kohdentuu erityisesti raamattupainon tukemiseen ja kehittämiseen, raamatunkäännöstyöhön liittyvään koulutukseen ja konsultointiin sekä tuotekehittelyyn. Raamattupainossa toimii yksi länsimaalainen uusiseelantilainen Peter Dean painon johdon konsulttina. Yhtyneiden Raamattuseurojen edustajia on mukana yrityksen hallituksessa, mutta itse toiminta on kiinalaisten johtamaa. Raamattujen jakelusta vastaa Kiina kristillinen neuvosto.

Delegaatio tapasi vierailun aikana Kiinan kristillisen neuvoston, TSPM:n sekä Amity Foundationin ylintä johtoa. Nanjingissa vierailua isännöi CCC:n presi-

dentti Han Wenzao, kansainvälisistä ja ekumeenisista asioista vastaava apulaispääsihteeri, Bao Jiayuan ja yhä taustavai-kuttajana eläkkeellä oleva Kiinan kirkon vanha johtaja, piispa K.H.Ting. Nanjingissa delegaatio tapasi myös Amity Foundationin apulaispääsihteeri Zhang Liwein. Ystävyyden painoa Njingissa esittelivät herra Jiang Yuchun ja johdon konsultti Peter Dean.

Beijingissä CCC:n ja arkkipiispan tapaamisia isännöivät Beijingin kristillisen neuvoston presidentti, pastori Shi Zhesheng ja varapresidentti, pastori Yu Xinli. Shanghaissa delegaatio kohtasi kaikki Kolmen itsen liikkeen (TSPM) huomattavimmat johtajat. Tapaamista isännöivät TSPM:n kansallinen puheenjohtaja, herra Luo Guanzong ja pääsihteeri, pastori Deng Fucun. Mukana olivat myös Shanghain TSPM:n puheenjohtaja, herra Shen Derong ja CCC:n varapresidentti, pastori Cao Shengjie. Hunanissa vierailua isännöi Hunanin CCC:n presidentti pastori Jane Yao Zengyi. Vierailuun liittyi myös tutustuminen kolmeen seminaariin (Nanjing, Beijing, Shanghai) ja kahteen raamattukouluun (Jiangsu Bible School ja Changsha Bible Institute). Hunanissa tavattiin lisäksi kolmen paikallisseurakunnan johtoa.

Vierailuun liittyi myös tapaamisia uskontoviranomaisten (Religious Affairs Bureau) kanssa. Beijingin Suuressa kansojen hallissa vierailua isännöi uskontoasiainviraston apulaisjohtaja Wang Zuoan. Hunanissa valtuuskunta tutustui paikallisviranomaisten toimintaan.

Näiden tapaamisten ja keskustelujen pohjalta voidaan nostaa joitakin keskeisiä näkökulmia.

1. Raamattututustyö ja yhteistyö Yhtyneiden Raamattuseurojen kanssa on sekä kirkon edustajien että valtion edustajien näkö-

kulmasta myönteinen esimerkki kirkkojen välisestä yhteistyöstä sellaisena kuin kiinalaiset haluavat sitä tehdä.

2. Raamatulla on keskeinen paikka kiinalaisten kristittyjen elämässä. Kiinan kirkon itseymmärrykselle keskeisessä tunnustustenjälkeisessä tilanteessa raamatuntulkinnan merkitys kasvaa. Raamattuopetus muodostaa maallikkokoulutuksen rungon. Seurakuntalaiset kokoontuvan jumalanpalvelukseen raamatut mukanaan. Vierailun aikana keskusteltiin useassa eri yhteydessä raamatuntulkintaan liittyvistä ongelmista. Kysymys tunnustuksen merkityksestä raamatuntulkinnassa näyttää olevan idullaan Kiinan kirkossa. Erityisen kiintoisa oli tässä suhteessa Beijingin CCC:n edustajien kanssa käyty keskustelu.

3. Ystävyyden paino on ajanmukaisesti hoidettu kirjapaino, jossa tosin käytetään länsimaisiin painoihin verrattuna enemmän työvoimaa erityisesti pakkaukseen. CCC:n kiinnostus tuotevalikoiman kehittämiseen ja laajentamiseen on kasvanut. Siitä puhutaan entistä avoimemmin. Sama koskee myös vähemmistökielille tehtävää raamatunkäännöstyötä sekä uutta kiinalaista raamatunkäännöstä.

4. CCC on entistä määrätietoisemmin paneutumassa jakeluverkoston kehittämiseen. Seurakuntia palvelevien jakelukeskusten verkostoa laajennetaan. Kuvaavaa on, että CCC halusi kohdentaa osan vierailun aikana luovutetusta miljoonan markan lahjasta juuri jakeluverkoston kehittämiseen. Neuvostolla on suunnitelmia uudenlaisten jakeluautojen hankkimiseksi. Raamattu on ollut ainut ulkomainen evankelista, jolla on viranomaisten myöntämä työ lupa nykyiseltä hallinnolta nyt jo kahdenkymmenen vuoden ajan. Tämä evankelista on ollut läsnä tähän asti lähinnä suuremmissa kaupungeissa. Jakeluverkoston kehittäminen veisi sen entis-

tä laajemmalle maaseudulle, missä valtaosa väestöstä (ja myös kristityistä) asuu.

5. Kiinassa on mahdollista saada julkaisulupa joko organisaation sisäistä käyttöä varten tai julkaisuihin yleisillä markkinoilla. Raamattujen julkaisulupa koskee nykyisellään organisaation sisäistä jake-
lua. Yleisiä markkinoita koskeva julkaisulupa on kuitenkin vain ajan kysymys. Tämä asettaa julkaistavalle raamattumateriaalille uusia vaatimuksia.

6. Suuremmissa kaupungeissa raamattuja oli esillä seurakuntien tiloissa ja ostettavissa pienistä seurakuntien kirjakau-
poista. Kauempana metropoleista esimerkiksi Zhangjiagiessä seurakunnan edustaja Tian Aijie toivoi CCC:n edustajalta lisää ilmaisia raamattuja. Raamatuista on edelleen pulaa ja silloin, kun niitä on saatavissa, ne ovat köyhimmille liian kalliita.

7. Kiinalaiset kristityt iloitsevat aidosta vuorovaikutuksesta ja kristittyjen yhteydestä. Vuorovaikutuksen painopiste tulisi olla hengellisten lahjojen jakamisessa. Sopimuksessa ei puhuta yksipuolisesta teologisesta viennistä tai raamattutyön resurssien siirtämisestä yksisuuntaisesti vaan resurssien jakamisesta. Sopimuksen kontekstissa on selvää, että tämä tarkoittaa vastavuoroista jakamista. Esimerkiksi raamatun käytön osalta suomalaisilla kristityillä on paljon oppimista kiinalaisilta sisarilta ja veljiltä.

8. Kiinan kristillinen neuvosto pyytää edelleen Suomen ev.-lut. kirkolta ja sen seurakunnilta myös taloudellista tukea raamattutyöhön, erityisesti raamattupaperin hankkimiseen ja jakeluverkoston kehittämiseen. Toimintamahdollisuudet raamattutyössä ovat huomattavasti laajempia kuin taloudelliset resurssit antavat myötä. Niiden Yhtyneiden Raamattuseurojen Kiinan kristillisen neuvoston kans-

sa sopimien projektien arvo, jotka vielä odottavat rahoitusta on yli 13 miljoonaa markkaa. Vuonna 2001 tarvittavalta raamattupaperilta puuttuu vielä noin 8 miljoonan markan rahoitusosuus.

Miten tästä eteenpäin

Jo vierailun aikana hahmoteltiin valtuuskunnan keskuudessa seuraavia askelia. Kiinan kristillisen neuvoston ja Suomen ev.-lut kirkon allekirjoittama yhteistyösopimus velvoittaa sekä ulkoasiainosastoa että sopimuksessa mainituilla yhteistyöalueilla työskenteleviä lähetysjärjestöjä tiiviimpään yhteistyöhön. Allekirjoitettu sopimus tarjoaa kentän, jolla Koko kirkon missio -prosessia voidaan viedä eteenpäin elävässä elämässä. Tähänkin asti yhteistyötä on harjoitettu, tosin pääsääntöisesti kunkin järjestön ja ulkoasiainosaston välisellä kahdenvälisellä koordinaatioakselilla. Sopimuksen solmimisen jälkeen on entistäkin tärkeämpää, että kaikki Kiinan toimijat ovat saman pöydän ääressä. Erityisesti vierailuohjelmia koskevaan koordinaatiota on kehitettävä. Eri järjestöjen omiin intresseihin pohjautuvia toiveita on punnittava kokonaiskirkon ja muiden toimijoiden tarpeiden valossa. (Markku Kotilan osuus päättyy)

Teologinen koulutus

Matkan aikana allekirjoitetussa yhteistyösopimuksessa korostetaan Kiinan kristillisen neuvoston ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon yhteistyötä teologisen koulutuksen ja raamattutyön alalla. Piipilaseuran ja Amity Foundationin yhteydet toimivat erinomaisesti. Teologinen koulutus on Kiinan kristillisen neuvoston keskeinen painopistealue. Siinä halutaan olla yhteistyössä myös ulkomaisten kirkkojen kanssa, mutta CCC:n ehdoilla. Tukea tarvitaan ja sitä halutaan ottaa vas-

taan siinä määrin ja niissä muodoissa, jotka kiinalaiset itse asettavat.

Arkkipiispa vieraili seurueineen teologisissa seminaareissa Nanjingissa, Shanghaiissa ja Pekingissä sekä tutustui myös raamattukoulujen toimintaan. Hän piti luennot kaikissa seminaareissa ja vastasi opiskelijoiden kysymyksiin.

Suomen Lähetyseuran lähetysjohtaja **Seikku Paunonen** luovutti Shanghain ja Pekingin teologisille seminaareille kummallekin 50 000 dollarin lahjoituksen. Kiinan kirkon edustajien ja uskontoviranomaisten yhteisenä intressinä tuli useassa yhteydessä esiin tarve nostaa kirkon työntekijöiden koulutustasoa näiden jou-
tuessa vastaamaan lahkojen sekä uskon-
nollisten ääri-ilmiöiden haasteisiin.

Arkkipiispan käydessä seminaareissa mukana oli myös professori **Miikka Ruokanen** Pekingistä. Siellä vierailevana professorina oleva Miikka Ruokanen opettaa yliopistoissa uskontotiedettä ja uskonnonfilosofiaa. Teologian opetus ei yliopistoissa ole mahdollista. Ruokanen ei saa palkkaa yliopistoilta; hän on Suomen Lähetyseuran palkkalistoilla yhdessä assistenttinaan toimivan kiinalaissyntyisen vaimonsa kanssa. Lähetyseuran ja Ruokasen mukaan toiminta on intellektuellien ja etsijöiden, "nikodemusten" parissa tehtävää työtä. Kiinan kristillinen neuvosto ei ole kutsunut häntä Kiinaan, mutta se on tietoinen hänen työstään Pekingin yliopistossa. Kiinan nikodeemusten kohtaaminen on osa CCC:n vuosien mittaista halua vastata siihen kiinnostukseen, joka Kiinan intellektuellien keskuudessa on virinnyt uskontoja ja erityisesti protestanttista kristinuskoa kohtaan. Piispa K.H. Ting on useissa yhteyksissä korostanut tämän kohtaamisen tarvetta.

Ruokanen on luonut yhteyksiä CCC:hin ja teologisiin seminaareihin, joihin hän haluaisi saada ulkomaisille luennoitsijoille kutsuja ja mahdollisuuden säännölliseen opettamiseen. CCC:n suhtautuminen on toistaiseksi ollut varauksellinen.

Ruokanen oli oppilaitosvierailuilla aktiivinen. Hän esitti kysymyksiä ja arvioita Kiinan uskonnollisesta tilanteesta. Ruokasen arviot esimerkiksi piispa K.H. Tingin asemasta ja teologiasta, ovat varsin kriittiset. Tämä tuli selvästi ilmi tiedostustilaisuudessa 27.11.2000 yhden toimitajan esittäessä Miikka Ruokasen vahvistamiksi ilmoittamiaan väitteitä Kiinan kristittyjen tilanteesta.

Käynti Hongkongissa

Arkkipiispa Jukka Paarma oli 24.-26.11. myös Hongkongin evankelis-luterilaisen kirkon ja sen presidentin **Josephine Tson** vieraana ja tutustui kirkon ja Suomen Lähetyseuran toimintaan sekä Hongkongin luterilaiseen seminaariin.

Manner-Kiinan ja Hongkongin kirkolliset tilanteet eroavat olennaisesti toisistaan. Kiinassa pyritään ykseyteen CCC:ssa. Hongkongissa sitä vastoin on lukuisia pieniä tunnustuksellisia kirkkoja, luterilaisiakin 6-7. Ulkomaisten lähetysjärjestöjen ja yhteistyökirkkojen panos Hongkongissa on vahva. Manner-Kiinassa taas pyrkimys omavaraisuuteen on selkeä lähtökohta.

Suomen Lähetyseuran työtä Hongkongissa ja Kiinan strategiaa tulee arvioida yhteistyöasiakirjan allekirjoittamisen jälkeen uudelleen.

Jumalanpalveluksia ja luentoja

Arkkipiispan ohjelmaan niin Manner-Kiinassa kuin Hongkongissa kuului saarna- ja seurakuntien jumalanpalveluksissa ja Manner-Kiinan kirkollisissa oppilaitoksissa luentoja uskonvanhurskaudesta.

JOINT AGREEMENT ON COOPERATION
between
the Evangelical Lutheran Church of Finland and
the China Christian Council

The Evangelical Lutheran Church of Finland (ELCF) and the China Christian Council (CCC) confessing the Christian Faith based in the Holy Scriptures which is expressed in the the Apostle's and Nicene Creeds

participating in faith in the one universal Church of Christ and her mission to promote common witness, service and unity;

respecting each other's historical, cultural and social background, and belonging to the worldwide fellowship of Christian Churches and the membership of both churches in the World Council of Churches;

appreciating the importance of the China Christian Council's three-self principles (self-government, self-support and self-propagation of the Gospel);

aiming to promote cooperation and fellowship between the churches and their members;

sharing resources especially in the field of theological education and the Bible work;

respecting each other as equal partner and the principles of cooperation which are stated in this document;

respecting the activities of the Amity Foundation in the service of common witness

accept this Agreement on Cooperation and commit themselves to comply with the following principles:

Partners promote mutual sharing. The details of sharing should be discussed and agreed upon by the two parties.

We sign this document in the "Year 2000 – Year of Hope" and commit ourselves to seek the unity of the Church of Jesus Christ. We trust in the promises of Almighty God who has said to his people: "I give you a future with hope" (Jer. 29: 11).

Most Rev. Dr. Jukka Paarma
Archbishop of Turku and Finland

Dr. Han Wenzao
President of the China Christian Council

AGREEMENT ON COOPERATION

between

the Evangelical Lutheran Church of Finland and

the Evangelical Lutheran Church in Namibia

The Evangelical Lutheran Church of Finland (ELCF) and the Evangelical Lutheran Church in Namibia (ELCIN) confessing the Christian Faith based in the Holy Scriptures which is expressed in the three Creeds of the Early Church and in the Lutheran Confessions and

participating in faith in the one universal Church of Christ and his mission to promote common witness, service and unity;

respecting their common historical background, Lutheran heritage and belonging to the worldwide Lutheran Communion and the membership of both churches in the Lutheran World Federation;

aiming at according these commitments to promote the cooperation between the churches and the understanding and fellowship between their members and respecting other forms of cooperation between our churches;

emphasizing the developing of the fellowship between the churches in many ways; proclaiming the Gospel of Christ to the world and carrying it to the world by our Christ given ministry;

respecting each other as equal partners;

respecting the decisions of cooperation which are stated in this document and which are made in accordance with the Constitution and regulations of the agreeing churches,

accept this Agreement on Cooperation and commit themselves to comply with the following principles:

1. ARTICLE

Partners state that the Constitution and/or regulations of the Churches in force at the time of the signing of this document and the ways of common action and ongoing forms of cooperation are expressions of the cooperation meant in this document.

Such forms of common action and cooperation are especially:

1. Cooperation between Partner Dioceses and Partner Congregations/Parishes.
2. Cooperation between the ELCIN and the Finnish Evangelical Lutheran Mission (FELM) and between ELCIN and the Finn Church Aid.

2. ARTICLE

Partners promote mutual sharing. It happens especially by:

1. informing each other about important international and ecumenical events in the church life.
2. visits, sending representatives to church wide gatherings, meetings of the synods and to congregations/Parishes when possible.
3. organizing common meetings for experts of church and congregational life for mutual Concerns.
4. organizing occasionally special consultations for church leaders and those who are taking care of the ecumenical relations of the churches.

3. ARTICLE

Partners state that those ordained in the partner churches are allowed to serve as ministers as follows:

1. the ordained minister of the one church can temporarily and in accordance with the Constitutions/regulations of the other church, conduct worships and conduct ecclesiastical / ministerial services in accordance with the Constitutions/regulations of the respective church and according to the mutual agreements between the partner churches.

4. ARTICLE

The official representatives in matters concerning this agreement are the Council for International Relations of the ELCF and the Church Council of the ELCIN. The implementation of this Agreement goes through the Church Council of the ELCF and the Church Council of the ELCIN. Correspondence will also be handled by the Dioceses and/or by Parishes.

The preparation of revision of this document is the task of the delegation which consists of two representatives appointed by each church.

The delegation has at least one meeting every two years of the agreement in time. Partners may have advisors or experts present in these meetings.

5. ARTICLE

This agreement is in force six years and it's time begins at the first day of the next month after the signing, if it is not cancelled at least 6 month before it's time expires. The intention of cancellation should be submitted in writing three months in advance to the partner church.

6. ARTICLE

By common decision of the partners the Agreement on Cooperation can be revised.

Turku, January 28th, 2001

Jukka Paarma
Archbishop of Turku and Finland
Evangelical Lutheran Church
of Finland

Apollos Kaulinge
Presiding Bishop
Evangelical Lutheran Church
in Namibia

Yhteistyöasiakirja

Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon välillä

Suomen evankelis-luterilainen kirkko (Suomen kirkko) ja Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä (Inkerin kirkko) tunnustaan sitä Raamattuun perustuvaa kristillistä uskoa, joka on lausuttu kolmessa vanhan kirkon uskontunnustuksessa ja luterilaisissa tunnustuskirjoissa; sekä

ilmaisten kiittolisuutensa siitä, että Inkerin evankelis-luterilainen kirkko Venäjällä saattaa muuttuneessa historiallisessa tilanteessa toteuttaa lähes 400 vuotta jatkunutta todistusta uskostaan uudella tavalla;

osallistuen uskossaan Kristuksen yhteen universaaliin Kirkkoon ja hänen antamansa tehtävään edistää yhteistä todistusta, palvelua ja ykseyttä;

pitäen arvokkaana kummankin kirkon yhteistä historiaa ja luterilaista perintöä ja kuulumista maailmanlaajaan luterilaiseen kirkkoperheeseen sekä molempien jäsenyyttä Luterilaisessa Maailmanliitossa;

pyrkien näiden sitoutumistensa mukaisesti edistämään kirkkojen välistä yhteistyötä ja niiden jäsenten välistä ymmärtämystä ja yhteyttä sekä arvostaen kirkkojemme jäsenten luomia muita yhteistyömuotoja;

pitäen kirkkojen välisen yhteyden kaikinpuolista kehittämistä tärkeänä Kristuksen evankeliumin julistamiseksi maailmalle ja hänen antamansa palvelutehtävän toteuttamiseksi maailmassa;

kunnioittaen toisiaan tasavertaisina yhteistyöosapuolina;

pitäen arvossa niitä päätöksiä, jotka liittyvät tämän asiakirjan tarkoittamaan yhteistyöhön ja joita osapuolet voimassa olevien lakien ja kirkkojärjestyksensä mukaisesti tekevät,

hyväksyvät tämän yhteistyöasiakirjan ja sitoutuvat noudattamaan sen sisältämiä periaatteita seuraavasti:

1. ARTIKLA

Yhteistyöosapuolet toteavat, että jo ennen 1.1.1992 tapahtunutta Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon itsenäistymistä käynnistynyt Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja inkeriläisseurakuntien välinen monimuotoinen yhteistyö on luonut kiinteän perustan tässä asiakirjassa tarkoitetulle yhteistyölle.

Yhteistyöosapuolet toteavat, että tätä asiakirjaa allekirjoitettaessa voimassa olevat kummankin osapuolen hyväksymät toimintatavat ja käynnissä olevat yhteistyömuodot ovat osa tämän asiakirjan tarkoittamaa yhteistyötä.

Tällaisia toimintatapoja ja yhteistyömuotoja ovat erityisesti:

1. Menettelytavat, joita tulee noudattaa, kun päätetään Suomen evankelis-luterilaisen kirkon jäsenen vihkimisestä Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon papiksi tai diakoniksi.¹
2. Ystävyyss seurakuntatoiminta.²
3. Asiantuntijaosallistuminen Inkerin kirkon kutsusta sen keskushallintoon.³

4. Monimuotoinen yhteistyö Inkerin kirkon ja Suomen Kirkon Ulkomaanavun säätiön välillä esimerkiksi koulutuksen, henkilöväilyksen, rakentamisen ja diakonian aloilla.

5. Yhteistyö, jonka sisällöstä Suomen kirkon viralliset lähetysjärjestöt ovat Inkerin kirkon kanssa sopineet.⁴

6. Yhteistyö, jonka sisällöstä ja menettelytavoista suomalaiset kirkolliset järjestöt ovat Inkerin kirkon kanssa ja keskenään sopineet.⁵

2. ARTIKLA

Yhteistyöosapuolet pitävät arvokkaana sitä yhteistyötä, joka on rakentunut toisaalta Inkerin kirkon sekä toisaalta Suomen kirkollisten järjestöjen välillä. Yhteistyöosapuolet pitävät tärkeänä sitä, että edellä mainittua yhteistyötä koskevat sopimukset toimitetaan vastaisuudessa kirkkojen ulkomaisista suhteista päättävien elimien vahvistettaviksi tai niille tiedoksi.

¹ Virkatyöryhmän muistio, Kirkon ulkoasiain neuvosto 28.5.1997 43§, Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon kirkkohallitus 22.5.1997 § 17

² Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Baltian ja Inkerin kirkkojen ystävyyss seurakuntatoiminta, yleisohjeet; Kirkon ulkoasiain neuvosto 11.1.1994 § 76

³ Säädos Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon asessorin kutsumisesta Suomen evankelis-luterilaisesta kirkosta; Inkerin kirkon kirkkojärjestys 14: C 4, Kirkon ulkoasiain neuvosto 31.10.1996 § 62; Neuvonantajan kutsuminen, Inkerin kirkon kirkkohallitus 18.5.1995 18 §, Kirkon ulkoasiain neuvosto 24.10.1995 § 72.

⁴ Inkerin kirkon lähetyksen yhteistyötoimikunnan perussääntö, IKLY 31.3.1995 § 5.

⁵ Kirkon järjestöjen Inkeri-neuvottelukunnan yhteistyöperiaatteet ja toimintatavat, KUN 9.12.1993 § 101.2.

3. ARTIKLA

Yhteistyösapuolet edistävät keskinäistä vuorovaikutusta. Tämä tapahtuu erityisesti:

1. Tiedottamalla toisilleen kirkollisen ja kirkkojenvälisen kansainvälisen elämän tärkeistä tapahtumista.
2. Tekemällä vierailuja ja lähettämällä edustajia yleiskirkollisiin tilaisuuksiin, kirkkojen synodien kokouksiin ja seurakuntiin.
3. Järjestämällä yhteisiä tapaamisia kirkollisen ja seurakuntaelämän asiantuntijoille.
4. Pitämällä kirkkojen johdon ja ulkoasioita hoitavien välisiä konsultaatioita.

4. ARTIKLA

Yhteistyösapuolet tukevat sitä, että pysyvästi tai tilapäisesti maasta toiseen muuttaneet kirkkojemme jäsenet löytäisivät uudella asuinseudullaan oman tunnustuksensa mukaisen seurakuntayhteyden.

5. ARTIKLA

Yhteistyösapuolet toteavat, että kirkkoissa papiksi vihityt voivat toimittaa pappisvirkaan kuuluvia tehtäviä seuraavasti:

1. Toisen kirkon pappi voi toisessa kirkossa tilapäisesti asianomaisen kirkon kirkkolainsäädännön mukaisesti osallistua jumalanpalveluksen toimittamiseen.

2. Toisen kirkon pappi voi toimia papin virassa toisessa kirkossa sekä suorittaa pappisvirkaan kuuluvia kirkollisia toimituksia niin kuin siitä asianomaisen kirkon kirkkolainsäädännössä määrätään.

6. ARTIKLA

Tämän yhteistyöasiakirjan soveltamista ja kehittämistä koskevia kysymyksiä käsittelee ja tämän yhteistyöasiakirjan muutokset valmistelee yhteinen neuvottelukunta, johon kumpikin kirkko nimeää kaksi edustajaa.

Neuvottelukunta kokoontuu vähintään joka toinen vuosi. Osapuolilla voi olla apuna neuvonantajia tai asiantuntijoita.

Viralliset edustajat tätä sopimusta koskevissa asioissa ovat Suomen kirkon ulkoasiain neuvosto ja Inkerin kirkon kirkkohallitus. Tämän sopimuksen toteuttamista koskeva kirjeenvaihto ohjataan, ellei toisin sovita, Inkerin kirkon kirkkohallitukselle ja Suomen kirkon kirkkohallituksen ulkoasiain osastolle.

7. ARTIKLA

Tämä yhteistyöasiakirja astuu voimaan allekirjoitusta seuraavan kuukauden ensimmäisenä päivänä ja on voimassa kuusi vuotta kerrallaan, ellei sitä irtisanota vähintään kuutta kuukautta ennen määräajan umpeen kulumista.

Yhteistyöasiakirjan voimassaollessa voidaan osapuolten yhteisellä sopimuksella tehdä muutoksia asiakirjaan.

Toksovassa 30. toukokuuta 2000

Jukka Paarma
Turun ja Suomen arkkipiispa

Aarre Kuukauppi
Inkerin evankelis-luterilaisen kirkon piispa

Tiedonanto Suomen evankelis-luterilaisen kirkon ja Suomen baptistiyhdyskuntien toisesta neuvottelusta

Suomen evangelisluterilaisen kirkon ja Suomen baptistiyhdyskuntien (Suomen Baptistiyhdyskunta ja Finlands svenska baptistsamfund) edustajat pitivät toisen yhteisen neuvottelun Tampereen seurakuntien Ilkon kurssikeskuksessa 29. - 30.11.2000.

Osapuolet olivat oman järjestyksensä mukaan valinneet neuvotteluihin edustajansa. Kokouksen luterilaisena puheenjohtajana toimi piispa Juha Pihkala ja baptistien puheenjohtajana pastori, Suomen ekumeenisen neuvoston pääsihteeri Jan Edström.

Neuvottelussa oli kolme pääteemaa:

1. Kristillinen usko Raamatun ja yhteisöjen oman perinteen valossa

Käsitys uskosta osoittautui huomattavan yhdenmukaiseksi. Molempia osapuolia yhdistää reformaation löytö uskonvanhurskaudesta. Usko on aina yksin Jumalan lahjaa ja vaikutusta. Raamatussa usko on moniulotteinen asia, ja ihmisen elämässä se painottuu eri ikäkausina eri tavoin. Kun uskosta pyritään antamaan jär-

jestelmällinen kokonaiskuva, siinä on kummankin osapuolen mukaan asioita, jotka jäävät Jumalan salaisuudeksi. Tällaisia ovat luterilaisella taholla käsitys pienen lapsen uskosta, baptistisella taholla sellaisen ihmisen usko, joka ei kykene tekemään henkilökohtaista ratkaisua. Kumpaakin osapuolta auttaa ajatus, että pelastava usko ei ole koskaan vain minun uskoani Kristukseen vaan myös Kristuksen uskoa minussa. Luterilaiset korostavat laajemmin uskon sisältöä ja olemusta, baptistit uskon ilmenemistä sekä sen suhdetta seurakuntaan ja yhteiskuntaan. Neuvotteluissa koimme näiden näkökulmien täydentävän toisiaan. Havaitsimme, että uskosta avautuva arvoperusta on molemmilla pitkälti samanlainen. Sen sijaan uskon ja kasteen suhdetta on pohdittava syvällisemmin erikseen.

2. Tulevaisuuden haasteet ja yhteinen todistus

Elämyksiä ja yksilöllisyyttä korostava postmoderni aika esittää saman uskonnollisen haasteen sekä luterilaisille että baptisteille. Yhteinen huolestamme on, että usko pirstoutuu elämyseskeisiksi osiksi ja siitä katoaa kokonaisnäkemys. Uskoon kyllä liittyy elämyksiä, mutta usko on enemmän kuin sarja elämyksiä. Kumpikin osapuoli pitää tärkeänä, että kristillistä uskoa opetetaan kokonaisuudessaan. Kristillinen kasvatus ja opetus ovat nyt poikkeuksellisen tarpeellisia. Todistuksemme tulee olla vahva, selkeä ja aito monikulttuurisessa ympäristössämme.

3. Luterilaisten ja baptistien historiallinen kuva toisistaan ja nykyinen tilanne

Keskustelimme monista kipeistä asioista, jotka liittyivät aiemmin syrjityksi tulleen vähemmistön asemaan. Meidän on pidettävä huolta siitä, että annamme toisistamme sellaisen kuvan, jonka kumpikin osapuoli voi hyväksyä. Molempien on tarpeen arvioida kriittisesti omaa opetus-

taan toisesta osapuolesta työntekijöidensä koulutuksessa, seurakunnallisessa julistuksessa sekä koulujen uskonnonopetuksessa.

Luterilaisten ja baptistien on yleensä nähty eroavan erityisesti uskon ja kasteen suhteessa. Luterilaisia tunnustuskirjoja ja Lutherin teologiaa koskeva tutkimus on selvittänyt, että luterilainen uskonpuhdistus näki kasteen ja uskon välisen suhteen paljon tiiviimpänä kuin monet varhaisemmat tai myöhäisemmät tulkintaratkaisut.

Kun arvioidaan luterilaisiin tunnustuskirjoihin sisältyviä "uudestikastajiin" ja "hurmahenkiin" kohdistuvia oppituumioita, on otettava huomioon, että nykyiset baptistit eivät tunnista itseään suurimmas- ta osasta niitä. Kirkkojemme nykytilanteen valossa on todettava, että yhteisymmärryksemme uskon keskeisistä asioista on niin suuri, että historiallisten oppituumioiden ja väärinkäytösten ei saa antaa heikentää sen kantavaa voimaa.

Yhteinen tahtomme on jatkaa näitä keskusteluja. Toivomme, että ne rikastuttavat kirkkojemme rinnakkaiseloja ja yhteistä todistusta ja palvelua.

Ilkossa 30.11.2000

Juha Pihkala

Jan Edström

Historiallinen kokous aneista Roomassa 8-11.2.2001

Pirjo Työrinoja

Katolilaiset, luterilaiset ja reformoidut teologit keskustelivat uskonpuhdistuksen jälkeen ensimmäistä kertaa yhdessä aneitten merkityksestä Roomassa 8.-11.2.2001. Ekumeenisessa neuvonpidossa olivat mukana edustajat Katolisen kirkon kristittyjen ykseyden edistämisen neuvostosta, Luterilaisesta maailmanliitosta ja Reformoitujen kirkkojen maailmanliitosta. Kokouksen oli kutsunut koolle Katolisen kirkon kristittyjen edistämisen neuvosto.

Kokouksen tarkoitus oli selventää aneisiin liittyviä historiallisia, teologisia ja sie-lunhoidollisia kysymyksiä, jotta kirkkojen edustajat ymmärtäisivät toinen tois-taan paremmin. Tarkoitus ei ollut saada aikaan yksimielisyyttä asiassa, joka on erottanut katolilaisia ja protestantteja jo 1500-luvulta.

Kokouksen osanottajat olivat: Reformoidun maailmanliiton edustajat: Prof. Ellen Babinsky (Austin Texas), prof. Alan Falconer (KMN), pastori Fulvio Rerrario (Milano), pääsiht. Setri Nyomi, prof. Geroges Sabra (Beirut) ja sihteeri Odair Pedroso Mateus (WARC, Geneve), Lute-

rilaisen maailmanliiton edustajat: pääsihteeri Ishmael Noko (Geneve), arkkipiispa K.G.Hammar (Upsala), prof. Theo Dieter (Strasbourg), prof. Michael Root (Columbus, Ohio), pastori ekum. asioiden apulaissihteeri Sven Oppegaard ja Suomesta teol.tri Pirjo Työrinoja. Katolisen kirkon edustajat olivat: piispa Walter Kasper (PCPCU), isä John M. McDermott (SJ, Columbus, Ohio), prof. Gerhard L. Müller (München), prof. Jared Wicks (SJ, Rooma), prof. Barbara Hal-lensleben (Fribourg, Sveitsi), msgr. John A. Radano (PCPCU), ja pastori Matthias Türk (PCPCU). Myös kardinaali Edward I. Cassidy osallistui useaan istun-

toon. Kokouksen puheenjohtajina toimivat vuorotellen Kasper, Noko ja Nyomi.

Taustaa

Jack Radano totesi kokouksen avausistunnossa, että katolinen kirkko haluaa kertoa avoimesti, mitä aneet ovat niin historiallisesti kuin teologisesti, sekä tarkastella tätä kysymystä ekumeenisessa yhteydessä. Jo aiemmin Kasperin vierailun yhteydessä Genevessä LML:n pääsihteeri Ismael Noko esitti toivomuksen, että tästä erityiskysymyksestä tulisi keskustella. Myös luterilaisten ja roomalaiskatolilaisten asiakirjan ”Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista” muotoutumisvaiheessa kysymys suhtautumisesta aneisiin nousi esille, samoin katolisen kirkon riemuvuoden alkaessa, jolloin nk. riemuvuoden ane julkistettiin. Tuolloin kirkkojen edustajat päättivät, että aiheesta on puhuttava ekumeenisessa hengessä enemmän.

Heti anebullan julkistamisen jälkeen reformoidun maailmanliiton Milan Opcenskyn kirje pyysi selitystä anekäytännön jatkamiselle, ja myös muita niin kyseleviä kuin epäileviäkin ääniä on kuultu. On myös kysely, onko Augsburgissa allekirjoitetun yhteisen julistuksen vanhurskauttamisesta ja anakysymyksen välillä vastakkaisuutta. Katolinen osapuoli painotti, että Augsburgin ja riemuvuoden aneen julkaisemisen ajallinen läheisyys ei kuitenkaan ollut suunniteltu.

Kokouksen kulusta

Jo neuvonpidon avajaisistunnossa todettiin, että nyt eletään historiallisia hetkiä, sillä 1500-luvun reformaation ajan jälkeen ane-kysymystä ei ole vielä milloinkaan käsitelty tämänlaisella foorumilla yhdessä; nyt yhteistä historiaa voidaan tulkita myös uudella tavalla.

Kokouksessa kuultiin kaksi katolisen kirkon edustajan esitelmää (prof. Gerhard Müller ”Historial Aspects of the Indulgences”, prof. Jared Wicks ”Towards Understanding Indulgences: *vetera et nova*”), kaksi luterilaisten panosta (prof. Michael Rootin artikkeli *Pro ecclesia* -lehdessä Vol.IX, No.4 ”The Jubilee indulgence and the Joint Declaration on Doctrine of the Justification” ja prof. Theo Dieterin kommentit katoliseen esitykseen, ja kaksi reformoitujen kirkkojen edustajien pitämää esitelmää (prof. Ellen L. Babinsky, ”A Reformed View on Indulgences” ja suullisesti prof. Georges Sabra).

Katolista anakysitystä selvittelivät Gerhard Müller historiallisessa ja Jared Wicks historiallissystemaattisessa esityksissään. Wicks oli myös liittänyt alustukseensa kattavan liitekokoelman katolisen kirkon eritasoisen auktoriteetin omaavista aneista koskevista lausumista. Wicksin mukaan anakysymyksen lähestymisessä tärkeää on erityisesti kolme näkökulmaa: ensiksi UT:n teologia, toiseksi magisteriumin lausuntojen hermeneutiikka ja kolmanneksi systemaattisen tarkastelun, erityisesti totuuksien hierarkian tuoma koherenssi keskeisten ja ei-keskeisten lausumien välillä.

Keskustelussa todettiin usealta taholta, että historiallisen ja dogmaattisen erittelyn tekeminen on dokumenttien pohjalta monitasoinen prosessi, ja argumenttien analysointi myös katolisella taholla kiistanalainen erityisesti aneisiin liittyvien lausumien kohdalta. Virkakysymyksessä niin keskeinen kohta ”avainten vallasta” (Matt. 16:18) tulee myös anakysymyksessä selvittelyiden keskiöön.

Wicks toi alustuksessaan esille kelttien luostareissa kehittyneen katumuskäytännön, Välimeren alueen penitentit ja rippi-isän merkityksen katolisuudessa, vain

joitain näkökohtia mainitakseni. Ehtool-lisyhteydestä erottamisen funktio ja eh-toollisyhteyteen uudelleen pääseminen ovat olleet merkittävässä osassa. Kom-munion esirukouksia lukevan yhteisön läsnäolo on avainsana katolisen anekäy-tännön syntymisessä. Kautta kristikunnan on myös tunnettua Tezelin (OP) ja Main-zin arkkipiispan Albrecht Brandenburgi-laisen saarnat ja rahankeruu Pietarinkir-kon rakentamiseksi sekä Lutherin 1517 teesit anekäytäntöä vastaan. Historian juuret ovat kuitenkin monimuotoisemmat. Mielenkiintoiseksi osoittautuu Lutherin Mainzin tiedekunnalle lähettämä traktaati, jossa Luther paneutuu anekäytäntöön, ja kuten Wicks toteaa *simul iustus et pec-cator* -käsitys tarjoaa keskeisen kontri-bution.

Wicks esitti ansiokkaan ja uutta tietoa tuovan mielenkiintoisen katsauksen Vati-kaanin toisen konsiilin vaiheisiin. Anei-ta ei käsitelty konsiilin varsinaisissa lau-sumissa, ne jäivät "sisar-puolen asemaan" Wicksin mukaan, joskin niitä käsiteltiin erilaisissa "hearingeissä". Erilaisia teo-logisia ja katolista oppia selventäviä ky-symyksiä esitettiin eri vaiheissa, mutta niitä ei kuitenkaan työstetty, sillä paavi Paavali VI:n vuonna 1967 julkistama *Indulgentiarum doctrina* oli ne sivuuttanut. Kysymykset ovat edelleen avoimia ka-tolisessa teologiassa.

Uusin katolinen magisteriumin kannan-otto on "Bull of Indiction of the Jubilee Year 2000, ja kommentaari siihen *Incar-nationis Mysteriorum*, myöskään niissä ei oteta kantaa konsiilin aikaiseen keskus-teluun. Aneet liittyvät riemuvuoden py-hiinvaelluksiin, erityisovien läpi kulkemi-seen ja muistojen parantamiseen. Fokus kaikessa on Kristus, ja myös aneita on tarkasteltava kristologisesti. Nykykatoli-suudessa aneet ymmärretään ihmisen apuna kääntymyksessä, joka sisältää sekä hyvät teot että synnin seuraukset.

Aneilla ei osteta syntien anteeksiannosta kasvavia kristityn tekoja yhteisössä hänen taistellessaan syntiä ja synnin seurauksia vastaan. Katolisen kirkon ymmärryksen mukaan häntä tukee ja ympäröi kirkko, Kristus ja kaikkien pyhiin yhteiset esirukoukset.

Müllerin esitys jakaantui I Raamatullisten ja patrististen käsitysten esittelyyn aneopissa, II ripin sakramentin ymmärtämisen historiaan ja III magisteriumin lausumien geneettiseen tarkasteluun koskien aneita. Aneita ja niiden ymmärtämistä koskeva historia on monitasoinen. Nykyhetken ekumeeninen dialogi ei Müllerin mukaan voi väistää aneisiin johtavien käsitysten uudelleen tulkintaa, ja vallitsevan kulttuuriympäristön sekä nykyihmisen mentaliteetin huomioonottamista. Ei pidä myöskään unohtaa raamatullisia kerrostumia aneopin takana eikä myöskään kirkon halua opastaa uskovaa pyhityksen tiellä.

Michael Rootin vastineena ja luterilaisena alustuksena kokoukselle oli hänen Pro ecclesia -lehdessä ilmestynyt artikkelinsa, jossa hän käsittelee riemuvuoden aneita ja vanhurskauttamista koskevaa julistusta. Root kiinnittää huomiota siihen, että monetkaan luterilaiset eivät tarkkaan tunne aneoppia, vaikkakin tietävät, että reformaation synnyssä aneilla oli suuri merkitys. Hänen mukaansa jokaisen tarkastelun, joka käsittelee aneita ja vanhurskauttamista tulee perustua oikeaan ymmärtämiseen tämän hetkisen virallisen katolisen opetuksen sisällöstä. Myös luterilaisten on myönnettävä, että vanhurskauttaminen ei tarkoita, että kaikki synnin seuraukset henkilössä olisi pyyhitty pois. Synti vahingoittaa itseä ja toisia, jota ei kaikkea pyyhitä pois jumalallisen anteeksiannon kautta. Katolisen opetuksen mukaan ihmisen tulee asteittaisesti parantua synnin negatiivisista vaikutuksista

hänessä itsessään. Näitä vaikutuksia katolinen traditio kutsuu rangaistuksiksi tai synnin jäänteiksi. Kristuksen kanssa eläessämme olemme myös pyhien yhteydessä ja silloin osaksemme koituu "supernaturaalinen solidaarisuus". Rootin mukaan yksimielisyys vallitsee luterilaisten ja katolilaisten välillä siinä, että molemmat myöntävät, että vanhurskautettu ihminen kantaa itsessään synnin seurauksia sekä siinä, että katolilaiset, luterilaiset ja monet muut kristityt myöntävät, että vanhurskautettu ihminen on kutsuttu taistelemaan synnin seurauksia vastaan.

Edelleen Rootin mukaan aneopissa ei ole kysymys siitä, miten syntiset tulevat hyväksytyiksi tai vanhurskautetuiksi Jumalan edessä. Kysymys on yksinomaan armahdetun syntisen käytännöllisestä ja ajallisesta jälkitaistelusta synnin kanssa.

Samoin on huomattava, että aneopin teologinen paikka ei ole keskeinen katolisuudessa, vaan se on varsin etäinen totuuksien hierarkian asteikolla. On myös huomion arvoista, että aneiden tulkinta ei ole katolilaistenkaan teologiien keskuudessa yksimielisesti tulkittu kysymys. Vaikkakin niiden paikka katolisessa teologiassa on totuuksien hierarkiassa vähäinen, on kiistatonta, että ne ovat osa katolisen kirkon virallista opetusta ja saattavat myös paljastaa jotain merkittävää kokonaisuudesta. Jubilee-vuoden yhteydessä on korostettu, että keskeistä on Jumalan armo inkarnaation mysteerissä. Koko Jubilee vuotta, myös Jubilee-asetta, on lähestyttävä kristologisesti. Myös jakoa täyden tai osittaisen vapautuksen synnin ajallisista rangaistuksista tuoviin aneisiin on tarkasteltava tässä kokonaisuudessa.

Root esittääkin (mm. D. Yeagoon nojautuen) kysymyksen, kuittaavatko tai korvaavatko aneet tuskallisen ja jatkuvan katumuksen prosessin. Vastauksena luterilaisen osapuolen kysymyksiin korostet-

tiin, että tärkeää katolisen ymmärryksen mukaan tässä prosessissa on se, että katolinen kristitty taistelessaan synnin vaikutuksia vastaan ei ole koskaan yksin, vaan Kristuksen ja pyhien yhteydessä. Rootin alustusta seuranneessa keskustelussa tämä yhteisöllinen kokemus ja korostus todettiin olevan heikompi luterilaisissa kirkkoissa, vaikkakin esimerkiksi luterilaisessa ehtoollisliturgiassa ylistetään ja rukoillaan kaikkien pyhien kanssa. Tätä myös Luther korostaa keskeisenä ehtoollisen antina. (WA 2:743). "The treasury of the church", kirkon aarteisto-käsite, nousi keskeiseen asemaan keskustelussa. Sitä katolisen käsityksen mukaan ei voida koskaan "ammentaa tyhjiin". Rootin mukaan aarteiston korostaminen ja kirkon painottaminen Kristuksen tekona voi saada monien luterilaisten hälytyskellot soimaan. Kysymys huipentuukin siihen, kuinka paljon kirkko myötävaikuttaa Jumalan armon jakamisessa. Ja kuten Root huomauttaa artikkelissaan, sitä seikkaa, missä määrin kirkko vaikuttaa pelastuskysymyksessä, on pidetty yhtenä luterilaisuuden ja katolisuuden peruseroavaisuutena. Karl Rahner puolestaan on kysymykseen kirkon aarteistosta luonut ratkaisun, jonka mukaan kysymys ei ole niinkään "rahastosta", josta maksu suoritetaan, vaan se on perusta kirkon rukoukselle ja takuu siitä, että aneita ostaneen henkilön rukous kuuluu. Jo syntisen itsensä kokema tuska koskien syntien seurauksia on yksi muoto rangaistusta; ane taas voidaan ymmärtää sellaisena, joka sitten poistaa rangaistuksen.

Theo Dieter esitti kommentteja katolisen prof. Müllerin esitelmään. Dieterin mukaan yksi historiallisen lähestymistavan ongelma on siinä, että historiallisissa esityksissä niiden tekijät käsittelevät teemaansa ilman arviointia ja systemaattista analyysiä tai sitten argumentit kietou-

tuvat toisiinsa ilman erittelyä. Erityisesti aneksymyksessä historiallisten ja systemaattisten väitteiden erittely selventäisi aneiden ymmärtämistä. Keskeinen termi hänen mukaansa on "ajallisen rangaistuksen" määrittely. Sovitusta koskevien Raamatun kohtien perusteella ei ole hänen mukaansa vakuuttavaa väittää, että jokaisella synnillä olisi oma ajallinen rangaistuksensa. Dieterin mukaan erityisesti Rahnerin teologiassa löytyy keskeisiä kysymyksiä katolisuudelle ja niihin olisi yhdessä etsittävä vastauksia.

Theo Dieterin mukaan Lutherin traktaatti (Aneista ja armosta) näyttää, että Luther todella kasvoi katolisuudessa. Hän käsittelee ripin sakramentin ulottuvuuksia. Luther esittää kysymyksiä Jumalan asettamista ajallisista rangaistuksista ja kuinka niitä voidaan pitää oikeutettuina käsityksinä. Lutherin toteaa monesti, että Raamattu puhuu ihmisistä, joita Jumala rankaisee, mutta rankaiseminen tai rankaisematta jättäminen on aina Jumalan ratkaistavissa eikä kirkon. Lutherin mukaan ei ole myöskään Raamatullista perustaa sille, että jumalallinen vanhurskaus vaatii rangaistusta ja sovittamista, joka olisi jotain muuta kuin tosi katumus ja Kristuksen ristin kantaminen. Dieterin mukaan Luther suosittelee enemmän hyvien tekojen tekemistä kuin aneita. Myös konkupisenssi-kysymykseen Dieter viittaa ja JD-prosessin keskeneräisyyteen sen käsittelemisessä, mutta aihepiiriin ei ehditty paneutua. Keskeistä Lutherin korostuksissa on ennenkaikkea se, että tosi katumus perustuu Jumalan rakkauteen. Koetinkivi ihmiselle on, suostuuko hän Jumalan tahtoon, johti se sitten mihin suuntaan tahansa, vaikka kuolemaan. 95 teesissään Luther toteaa: "mitä pienempi rakkaus Jumalaan, sitä suurempi pelko hänen tahtoaan kohtaan." Edelleen Dieterin mukaan Luther käsittelee enemmänkin synnin seurauksia ja syitä, kuin

synnin palkkana tulevia rangaistuksia. Tässä valossa anekäsitys tulee varsin kyseenalaiseksi. Kirkossa tulee olla kuitenkin hengellistä opastusta, jotta kristitty olisi yhä vähemmän itsekeskeisen ja jumalanvastaisen himon vallassa. Dieterin mukaan anekeskustelussa on selvitettävä *thesaurus ecclesiae* – kirkon aarteen – ja esirukouksen suhde.

Ellen L. Babinsky selvitti alustuksessaan Jean Calvinin käsityksiä aneista, jotka liittyvät syntien anteeksiantamiseen sekä toisaalta kolminaiseen katoliseen käsitykseen katumuksesta, synnintunnustamisesta ja hyvityksestä. Calvinin mukaan hurskas sielu ei voi olla koskaan varma täydellisestä katumuksesta, se on yksin Jumalan armosta lähtöisin olevaa ja ei ole koskaan minkään asteisiin tai laatuisiin katumuksen tekoihin nojautuvaa. Tärkeää Calvinille oli myös se, että jokainen kristitty voi julistaa toiselle synninpäästön, eikä sitä pidä jättää vain papilliseksi toiminnaksi. Calvin korostaa myös, ettei meillä ole mitään hyvityksen tai sovituksen mahdollisuuksia, joita voisimme tuoda Jumalalle, koska Kristus yksin on sovituksemme. Vain Jumala yksin tietää syntiemme määrän, on turha edes yrittää luetella niitä kaikkia.

Yhteisen ymmärtämisen mahdollisuuksia Babinsky nostaa esiin siinä asenteessa että näemme ajalliset vastoinkäymiset pikemminkin kaikkia kristittyjä koskevinä koettelemuksina eikä rangaistuksina. Enemmän kuin rangaistuksia meidän tulisi Babinskin mukaan kirkossa korostaa Jumalan hyvää tahtoa ja Kristuksen armoa ihmistä kohtaan. Suullisessa kommenttipuheenvuorossaan Sabra peräänkuuluttaa ennen kaikkea vastausta sille, missä määrin kirkko voi omata auktoriteettia aneiden myöntämisessä. Katumuksen tulee olla hänen mukaansa koko elämän kestävä prosessi, eikä sitä voi tehdä asteittaiseksi.

Keskustelussa Kasper korosti, että – kuten JD painottaa – Jumala sovittaa meidät ja tekee uudeksi. Hän näkee myös tekemme, eikä uusi elämä ole meriittiämme. Katolisuudessa kommuunio kirkossa, pyhien yhteisössä on kantava voima. Koko kirkko auttaa minua, jotta voin päästä osalliseksi yhä suuremmasta armollisuudesta. Kirkko tukee kristittyä käytännön elämässä, myös synnin seurausten käsittelyssä. Jumala hyväksyy minut, ja yhteisö vakuuttaa, ettemme elä yksin. Aneet eivät taistele JD:n kanssa. Ane (indulgenssi) ei ole ehkä nykyhetkessä hyvä termi, mutta aneiden henki löytyy Kasperin mukaan Raamatusta.

Arvioita

Kokouksessa oli käsinkosketeltava ekumeeninen ilmapiiri. Merkityksellistä ei ollut vain katolisten avoimuus vaan myös reformaation kirkkojen -luterilaisten ja reformoitujen sekä katolisuuden yhteinen kohtaaminen. Tämän tyyppinen ekumenia on tulevaisuuden ekumeniaa. Kahdenväliset keskustelut eivät voi koskaan sulkea muitakaan ulkopuolelle.

Luterilaisen maailmanliiton pääsihteerin Ishmael Nokon mukaan keskustelu käytiin avoimessa, ekumeenisessä hengessä ja siihen arvioon voi aidosti yhtyä. Neuvottelujen päivät aloitettiin ja päätettiin yhteisellä rukouksella. Allekirjoittanut piti yhdessä pääsihteerin ja Sven Oppegardin kanssa luterilaisen päätöshartauden. Kaikkien osanottajien taholta pidettiin tärkeänä, että käytyjen teologisten keskustelujen esitelmät ja tulokset julkaistaan myöhemmin laajempaa käsitteilyä varten. Julkaisu hoidettaneen katolisen kirkon puolelta. Tarkoituksena on sekä laajentaa että syventää keskustelua.

Neuvonpidossa nähtiin, että erityisesti viiteen eri kysymysryhmään tulisi kiinnittää huomiota tulevissa keskusteluissa:

1. aneopin tausta: missä määrin voimme olla yhtä mieltä historiallisesta, teologisesta ja pastoraalisesta kehyksestä koskien aneita.
2. hermeneutiikka: miten arvioimme suhteen nykyhetkisen ja ekumeenisesti lupaavan anetulkinnan ja traditionaalisen kielen välillä sekä käytäntöjen moninaisuudessa?
3. antropologia: miten ymmärrämme synnin jatkuvuuden, synnin seurauksien ja ajallisten rangaistusten välisen suhteen?
4. ekklesiologia: mikä ero on tavallisen esirukouksen ja auktoriteetin välillä, joka myöntää aneita?
5. pastoraaliset haasteet: minkälaisia pastoraalisia haasteita tämä aneisiin liittyvä keskustelu tuo nykyhetken kirkkoille?

On ilmeistä, että aneet pyritään tulkitsemaan katolisen osapuolen taholta mahdollisimman evankelisesti ja niiden pastoraalista merkitystä korostetaan. Kirkon yhteisöllisyys ja kirkon jäsenen toiminta yhteisön tietoisena jäsenenä asettuu keskipisteeseen. Yhteisö tietää virheen, erheen ja synnin, ja kristitty tekee sovitavia tekoja, ei kuitenkaan tullakseen vanhurskautetuksi vaan seurauksena anteeksisaamisesta. Kun anekysymystä tulevaisuudessa voitaneen syvemmin tarkastella, silloin pastoraaliset käytännöt olisi myös tuotava selkeästi esiin, historiasta löytyy kipeitä haavoja niin kollektiivisessä kuin yksilömuistissakin.

Keskustelun tulevana tavoitteena ei voi olla anekäytännön omaksuminen kirkkoihin, jotka käytäntöä eivät tunne, eikä toisaalta tarkoitus ole poistaakaan käytäntöä katolisuudesta, vaan ekumeenisesti todeta ykseyttä moninaisuudessa koros-

taen, ettei aneopin olemassaolo sinänsä, eikä myöskään sen puuttuminen sellaiseen, ole este yhteydelle.

Neuvottelussa tuli selvästi ilmi, että katolinen kirkko myöntää tarpeen tulkita aneita koskevaa traditiota uudella tavalla ja uudella kielellä. Traditio on kuitenkin olemassa, eikä sitä tule poistaa. Katolinen kirkko laajuudessaan sisältää myös aneet. Samalla se myöntää, että aneoppi on jatkuvassa prosessissa ja että monet ulkopuolisten esittämät systemaattiset kysymykset ovat myös sen omia kysymyksiä. Haaste kääntää opin sisältöä nykykielelle koskee samalla tavalla kaikkia kristittyjä; myös aneopin kieli tulisi kääntää nykyihmiselle ymmärrettävämmäksi. Ekumeeninen tosiasia on myös se, ettei itäisessä traditiossa puhuta aneista.

Aneita käsittelevä neuvonpito oli ensimmäinen ekumeenisessä hengessä toteutunut keskustelun aloitus. Kokoontumisen esitykset tullaan lähitulevaisuudessa julkaisemaan nimenomaan siinä toivossa, että keskustelu jatkuu. Luterilaisittain tämä kysymysryhmä liittyy omalta rajalta osaltaan JD:n jatkotyöskentelyyn, johon kirkkomme on sitoutunut.

Liitteet:

Press Release

Comments by LWF General Secretary
Ishmael Noko

Kirjallisuutta:

Incarnationis Mysterium. Bull of Indiction of the Great Jubilee of the Year 2000.

Enchiridion Indulgentiarum: Normae et Confessiones, 4th ed. (Vatican City: Libreria Editrice Vaticana, 1999).

Bernhard Poschmann, *Der Ablass im Licht der Buschgeschichte*. Theophaneia. Peter Hanstein Verlag G.M.B.H., Bonn 1948.

Nikolaus Paulus, *Geschichte der Ablasses im Mittelalter. Vom Ursprung bis zur Mitte des 14. Jahrhunderts*. I-III. Wissenschaftliche Buchgesellschaft. Darmstadt, 2000.

The Pope's Catechesis on Indulgences, September 29, 1999. ORE, October 6, 1999.

KMN laajentaa yhteistyöpyrkimyksiä lähetysten edistämiseksi

KMN:n koollekutsuma missiologikonsultaatio 25.-29.3.2001 Sveitsin Chartignyssa

Veli-Matti Kärkkäinen

Kirkkojen Maailmanneuvoston koollekutsuma 15-jäseninen teologi- ja missiologikonsultaatio kokoontui ensimmäisen kerran maaliskuun 25.-29. päivänä Sveitsin Chartignyssa. Tämän konsultaation kokoonpano oli poikkeuksellisen laaja siinä mielessä, että isäntäjärjestön lisäksi se edusti kolmea muuta Euroopassa päämajaansa pitävää lähetysorganisaatiota: Council of World Mission, joka jatkaa kunniakkaan London Missionary Societyn työtä lähinnä englanninkielisessä maailmassa, Communauté d'Églises en Mission, ranskankielinen organisaatio ja United Evangelical Mission, Wuppertalissa päämajaansa pitävä saksankielisten lähetysten katto-organisaatio. Nämä kolme järjestöä pitivät hiljattain keskinäisen neuvonpidon Hararen yleiskokouksen siivittämässä. KMN:n jäsenkirkkojen lisäksi Sveitsin kokoukseen oli kutsuttu edustajia roomalais-katolisesta kirkosta sekä helluntailais-karismaattisista ja muista uudemmista kristillisistä yhteisöistä.

Ensimmäisen kokoontumisen päätehtäväksi oli asetettu kahden tulevan lähetyskokouksen ideoiminen ja ohjelman alustava suunnittelu. Ensinnäkin, konsultaatio laati agendan Lontoossa vuoden 2002 huhtikuussa järjestettävää noin 60 henkeä käsittävää laaja-alaista lähetyskonsultaatiota varten, joka pyrkii selvittämään toisaalta missiologian keskeiset haasteet tutkimuksen ja käytännön tehtävien tasolta ja toisaalta tärkeimmät yhteistyöhankkeet ja niiden edistämiskeinot. Tuohon kokoukseen kutsutaan osallistujia sekä lähetystyön käytännön että tutkimuksen sarjoilta.

Pluralismi, parantuminen ja kumppanuus

Konsultaation toiminta-tapa oli mielenkiintoinen ja luova. Kokouksen alkuosa käytettiin vapaamuotoiseen, väljästi valmisteltuun, ideariihen, jossa kukin osan-

ottajista käytti lyhyehkön, ennalta valmistellun puheenvuoron jostakin ajankohtaisesta missiologisesta aiheesta. Aiheina olivat mm. seuraavat:

- kumppanuus lähetystyössä; “power-sharing”, resurssien jako, yhteistyön esteet
- lähetystyön “moratorium”
- seurakunta “vaihtoehtoisena” yhteisönä; ekklesiologian ja missiologian kontaktipisteet
- kontekstualisoidut teologiat ja spiritualiteetit; lokaalit teologiat
- uskontojen teologia ja suhde toisiin uskontoihin
- Pyhä Henki ja Missio Dei
- parantuminen; AIDS/HIV ja muut sairaudet lähetysten haasteina
- naiset ja muut vähemmistöt
- oikeudenmukaisuus, rauha ja luomakunta
- sekulaarin, postmodernin kulttuurin haasteet
- uudet kristilliset yhteisöt, kuten heluntailais-karismaatikot ja niiden haaste ekumenialle ja missiologialle
- väkivalta ja lähetys.

Viimeinen aihe oli melko vahvasti esillä siksi, että KMN nimesi alkavan vuosikymmenen “Väkivallan voittamisen vuosikymmeneksi” (Decade of Overcoming Violence).

Alustavan reflektoinnin pohjalta tulevan Lontoon kokouksen kolmeksi pääteemaksi valittiin:

- 1) pluralismi, identiteetit ja suhde muihin uskontoihin
- 2) parantuminen, terveys, ja eheys
- 3) kumppanuus, yhteistyö ja niiden ekklesiologiset implikaatiot.

Maaailman Lähetys Kongressi suunnitteilla vuonna 2004/5

Toinen tuleva kokous, jota Chartingyssa valmisteltiin alustavasti on joko vuoden 2004 lopulla tai vuoden 2005 alussa järjestettävä KMN:n Maaailman Lähetys Kongressi. Tämä vuodesta 1961 asti, jolloin International Missionary Council tuli KMN:n yhdeksi osastoksi, noin joka seitsemäs vuosi järjestetty mammuttikonsultaatio on laaja-alaisin lähetysten ekumeeninen konsultaatio.

Chartignyn ryhmälle, jonka toimeksianto kestää ainakin seuraavaan Maaailman Lähetys Kongressiin, annettiin tehtäväksi alustavasti pohdiskella myös suunnitteilla olevaa kymmenen vuoden päästä mahdollisesti järjestettävää Edinburghin Lähetyskonferenssin (1910) satavuotisjuhlaa. Mikäli tämä kokous saadaan järjestetyksi, se tulee olemaan historian kaikkein laaja-alaisin ekumeeninen kokous, sillä KMN aikoo kutsua siihen omien jäsenkirkkojensa ja edellämaitujen yhteistyökumppaniensa lisäksi laajasti eri lähetysjärjestöjä, kuten esimerkiksi konservatiivisempaa linjaa edustava Lausanne Liitto ja aggressiivisempaa evankeliointinäkyä edistävä AD 2000, jonka Seoulissa Koreassa vuonna 1995 pitämä Maaailman Lähetysten Konsultaatio keräsi yli 3000 edustajaa kahdeksi viikoksi.

Lähetysten ekumeenisia ponnisteluja

Chartignyn konsultaatiossa tehtiin laaja-alaista kartoitusta myös olemassaolevista ja suunnitteillaolevista ekumeenisista lähetystyön hankkeista. Latinalaisen Amerikan maiden yhteistyöjärjestö CLAI piti vuoden 2001 alussa konsultaation, jossa pyrittiin saamaan saman pöydän

ääreen mantereella työtä tekevät perinteiset kirkot, erityisesti vaikutusvaltaisin katolinen kirkko ja uudemmat ryhmät, kuten helluntailais-karismaatikot. Dialogin haaste on suuri, sillä tilastojen mukaan joka päivä noin 8,000 katolista jättää oman kirkkonsa liittyäkseen näihin uusiin yhteisöihin. Luterilainen Maailmanliitto aloitti tänä vuonna oman lähetyksnäkönsä hiomisen, edellinen on vuodelta 1988. Heti Chartignyn konsultaation perään pitää kokouksensa "Great Commission Roundtable", johon osallistuu KMN:n lisäksi World Evangelical Fellowship'n, konsertaviisia teologioita edustavan kattojärjestön, Lausannen Liiton ja AD 2000 -järjestön edustajat.

KMN:n Maailmanlähetyksen ja Evankelioinnin komissio kokoontuu kuluvaan vuoden elokuussa Chicagossa tehdäkseen lopulliset päätökset Maailman Lähetyksen Kongressin järjestämisestä. Kuluvaan vuoden lopulla kokoontuu myös Thaimaassa Second International Network Forum, joka niinikään puhuu nimenomaan lähetyksen yhteistyökuvioista.

Ensi vuoden tammikuussa, yhteistyössä International Association of Mission Studies (IAMS) -järjestön ja KMN:n toimesta, kokoontuu "Bible Study and Mission" -konsultaatio. Kulttuurienvälisen hermeneutiikan haasteita on pohdittu eri puolilla viime vuosina ja esimerkiksi International Review of Missions -lehti on raportoinut aiheesta laajalti viime aikoina.

Vuoden 2002 heinäkuussa pohditaan Saksassa sekularismin ja postmodernismin vaikutuksia erityisesti länsimaissa tapahtuvaa kristillistä työtä ajatellen. Heti perään on IAMS:n Euroopan osaston kokous, jonka teema on sama.

Heinäkuussa 2003 Luterilaisen Maailmanliiton kokouksen teemana Kanadassa on "Maailman tervehtymiseksi" (For the Healing of the World), jolla on selvä missiologinen korostus. Seuraavassa kuussa Euroopan Kirkkojen Komissio (CEC) pitää Norjassa missiologisesti suuntautuneen kokouksen teemalla "Jeesus Kristus parantaa ja sovittaa. Todistuksemme Euroopassa" (Jesus Christ heals and reconciles. Our witness in Europe). Samana vuonna on vielä Lausannen Liiton mailman evankelioimisen kongressi.

Seuraavana vuonna Maailman Reformoitujen Kirkkojen Allianssi (WARC) pitää kokouksensa Ghanassa, jonka teema liittyy yltäkylläiseen elämään ja jossa pyritään vahvistamaan reformoitujen kirkkojen uusi lähetyksnäky. Myöskin samaan aikaan kokoontuva Faith and Order -kokous pohtii missiologisia kysymyksiä.

Maaliskuun konsultaation puheenjohtajana toimi KMN:n lähetystiimin nykyinen vetäjä Jacques Matthey, joka toimii myös KMN:n päälähetysjulkaisun International Review of Mission'n päätoimittajana. Katolista kirkkoa edusti tunnettu "lokaalien teologioiden" kehittelijä isä Robert J. Schreiter Chicagon Graduate Union -yliopistosta. Muina mielenkiintoisina jäseninä olivat esimerkiksi tunnettu eurooppalainen missiologi Klaus Schärer, Evangelisches Missionswerk'n johtaja Saksasta, joka toimi hiljattain kolme vuotta IAMS -tutkimusjärjestön puheenjohtajana. Intiasta oli mielenkiintoinen kolmen hengen teologiryhmä, ortodoksi George Matthey Nalunnakkal, joka on tullut tunnetuksi ekoteologioiden kehittelijänä, luterilainen Vanhan testamentin eksegeetikko Monica J. Melancton ja presbyteeri Damayanhti M A Niles, joka on erikois-

tunut kontekstualisoituneisiin teologioihin ja opettaa nyt miehensä kanssa Eden Theological Seminaryssa, Missourissa, USA:ssa. Muita maita, joista oli edustajia, olivat Jamaika, Botswana, Korea,

Etelä-afrikka, Alaska, USA, Englanti, Sveitsi, Nicaragua, Australia, Kuuba ja allekirjoittanut Suomesta/USA:sta.

Saksan evankelisen kirkon kirkolliskokous 5.-10.11.2000 Braunschweigissa

Matkaraportti

Juhani Forsberg

Osallistuin kirkostamme kutsuttuna vieraana Saksan evankelisen kirkon kirkolliskokoukseen, joka pidettiin Braunschweigissa 5.-10.11.2000. Kysymyksessä oli EKD:n 9. synodin 5. istunto, jonka temaattisina pääaiheina olivat "Yhtä Kristuksessa. Kirkot matkalla syvempään yhteyteen" sekä "Kristityt ja juutalaiset. 50 vuotta Weissenseen julistuksesta". Ensimmäisen teeman loppuraportti pyrkii vahvistamaan "evankelista ääntä" Euroopassa ja jälkimmäistä aihetta koskeva lyhyt tiedonanto sisältää seitsemän teesiä kristittyjen suhteesta juutalaisuuteen ja Israeliin.

Saksan evankelisen kirkon (EKD) kirkolliskokouksen istuntoihin kirkkomme saa säännöllisesti kutsun lähettää edustajamme synodin vieraaksi. Kutsu perustuu kirkkojemme väliseen yhteistyösopimukseen. Kirkkomme lähettää toisinaan näihin kokouksiin jonkun ulkosuomalaispapeistamme Saksassa, mutta kokousten aiheesta riippuen niihin on lähtenyt toisinaan joku ulkoasiain osaston viranhaltijoista. Edellisenä vuonna kirkolliskoko-

uksen vieraana oli lähetysteologi Timo Vasko ja tällä kertaa teologisten asiain sihteerin Juhani Forsberg. Rutiiniasioden lisäksi kokouksen pääaiheina olivat ekumenia ja kristittyjen suhde juutalaisuuteen. Ekumeenisesta teemasta synodille annettu tiedonantoehdotus, kuten myös lopullisesti hyväksytty tiedonanto (Kundgebung), oli otsikoitu "Yhtä Kristuksessa. Kirkot matkalla syvempään yhteyteen" (Eins in Christus. Kirchen unter-

weg zu mehr Gemeinschaft). Kristittyjen ja juutalaisten suhdetta käsittelevä julkilausuma oli otsikoitu "Kristityt ja juutalaiset. 50 vuotta Weissenseen julistuksesta" (Christen und Juden. 50 Jahre Erklärung von Weissensee). Koska nämä asiakirjat ja niistä käyty keskustelu oli periaatteelliselta kannalta kokouksen tärkeintä antia, keskityn seuraavassa niihin.

Ekumeniaa koskevan tiedonannon ensimmäinen versio, jonka valmistusvaliokunta oli antanut synodille, oli voimakas vetoomus protestanttisen profiilin korottamiseksi Euroopassa. Konkreettisin ilmaus tästä oli ehdotus Leuenbergin kirkkoyhteisön kehittämisestä vuosittain kokoontuvaksi protestanttiseksi foorumiksi, siis itse asiassa eräänlaiseksi Euroopan protestanttiseksi synodiksi. Tämä yhä uudestaan Saksasta nouseva aloite on torjuttu erityisen selvästi pohjoismaissa, myös Tanskan ja Norjan luterilaisissa kirkkoissa. Asiasta käydyn keskustelun alkuvaiheessa myös Leuenbergin kirkkoyhteisön pääsihteeri Wilhelm Hüffmeier selvän sanoin torjui ehdotuksen toteamalla, että Leuenbergin julistus on teologinen yhteysasiakirja, jonka tarkoitus ja mahdollisuus ei ole luoda asiakirjaluonnoksen ehdottamaa kirkkopoliittista organisaatiota. Keskustelun aikana ilmoitautui kuitenkin myös muutamia hankkeen sitkeitä puuhamiehiä, mm. prof. Reinhard Frieling. Aihetta koskevassa alustuksessa oli Euroopan kirkkojen konferenssin varapresidentti OKR Ruth Rohrandt myös torjunut mahdollisuuden, että Leuenbergin kirkkoyhteisöstä voitaisiin muodostaa Euroopan protestanttinen foorumi, mutta silti hän piti tärkeänä vahvistaa protestanttista ääntä Euroopan ekumeniassa ja muodostaa protestantismista katolisuuden ja ortodoksian rinnalle oma kirkko-perheensä, jolla olisi nykyistä yhtenäisempi teologinen linja.

Tauolla kiitin tri Hüffmeieria hänen määrätietoista ja selkeästä kannastaan ja kysyin samassa yhteydessä OKR Paul Oppenheimilta (kollega EKD:n ulkoasiain osastosta), miten on ylipäänsä mahdollista, että Saksasta yhä uudestaan tulee sinnikkäitä ehdotuksia protestanttisen synodin perustamisesta aina EKD:n synodiin asti, hän vastasi että ehdotukset tulevat EKD:n jäsenkirkkoista siitäkin huolimatta, että EKD:n yhteiset keskuselimet eivät ole niitä suosineet. Omasta puolestani totesin molemmille, että nämä ehdotukset lisäävät entisestäänkin Suomen ev.-lut. kirkossa Leuenbergin konkordiaan kohdistuvaa varauksellisuutta. En myöskään pidä kannatettavana Rohrandtin esittämää ajatusta protestanttisen blokin muodostamisesta Eurooppaan, ennen kaikkea siitä syystä, että sellainen väristäisi ennen pitkää koko ekumeenisen teologisen työskentelyn kirkkopoliittiseksi puuhasteluksi.

Lopullinen asiakirja ei sisällä enää suoraista ehdotusta Leuenbergin kirkkoyhteisön kehittämisestä protestanttiseksi foorumiksi, mutta toteaa kuitenkin seuraavasti: "Meidän tulee vahvistaa Leuenbergin kirkkoyhteisöä sen todistus- ja palvelutehtävässä. Me pyydämme sitä kokoontumaan teologisten peruskysymysten selvittämisen lisäksi säännöllisiin neuvotteluihin ja muodostamaan evankelisia kannaottoja Eurooppaa koskeviin kysymyksiin. Siten voi evankelinen ääni Euroopassa tulla selvemmin kuulluksi sekä julkisuudessa että ekumeenisessa yhteistyössä." Myös toimintaa Euroopan kirkkojen konferenssissa tarkastellaan asiakirjassa protestanttisten asemien vahvistamisen kannalta.

Asiakirjan kirkko-opillinen ja ekumeeninen ohjelma kannattaa muiltakin osiltaan tulla tarkkaan tutkituksi. Käsitykseni mukaan se kätkee ekumeenisesta avaruudes-

taan huolimatta varsin suuria teologisia ja käytännöllisiä ongelmia.

Myönteisenä on pidettävä asiakirjan positiivista suhtautumista LML:n ja roomalaiskatolisen kirkon Yhteiseen julistukseen vanhurskauttamisopista. Lopullisessa asiakirjassa korjattiin se luonnoksen sisältämä virhe, että kyseessä olisi laajempi evankelisten kirkkojen ja roomalaiskatolisen kirkon yhteinen julistus. Siihen ei sen sijaan ole mitään vastaansanomista, että tiedonanto katsoo julistuksen merkitsevän tärkeää ekumeenista askelta laajemminkin evankelisten kirkkojen ja roomalaiskatolisen kirkon välisissä suhteissa.

Mielenkiintoinen yksityiskohta sisältyy tiedonannon tulkintaan Meissenin julistuksesta, joka on ekumeeninen yhteysasiakirja EKD:n ja Englannin kirkon välillä. EKD:n mielestä Meissen merkitsee jo täyttä kirkollista yhteyttä sen allekirjoittajakirkkojen välillä, vaikka se toteaa, että Englannin kirkko näkee asiakirjan toisin, koska se ei sisällä yhteisymmärrystä piispuudesta.

Tiedonannon sisältämä kirkon lähetys- ja evankelioimistehtävän korostus on varteenotettava. Kirkon lähetystehtävä nähdään siinä ekumeenisena tehtävänä sekä Saksassa että koko maailmassa. Tämä aihe oli ollut synodin pääteemana edellisenä vuonna Leipzigissa. Myös toiminta rauhan, sovinnon, oikeudenmukaisuuden ja luomakunnan varjelemisen puolesta saa asiakirjan lopussa laajalti tilaa. Näissä kohdin tiedonanto ansaitsee varauksettoman tunnustuksen.

Kristittyjen ja juutalaisten suhdetta koskevan asiakirjan yhtenä taustana oli liittymä EKD:n 50 vuotta sitten Weissenseessä antamaan vastaavaan julistukseen. Tiedonannossa todetaan aluksi, että Weissenseen julistus oli laatuaan ensimmäinen

asiakirja, jossa evankelinen kirkko torjuu käsityksen, että Israelin kansa on Jumalan hylkäämä ja että kirkko 'tosi Israelina' on saanut sen paikan (ns. korvausteologia). Weiseenseen julistuksessa EKD tunnusti myös oman syyllisyytensä juutalaisten joukkomurhaan.

Tiedonanto ja sen seitsemän teesiä ovat niin lyhyitä, että niihin on helppo tutustua suoraan tämän raportin liitteestä 1. Merkillepantavaa on, että teesit eivät sisällä oppia "kahdesta pelastustiestä", vaikka korvausteologia hylätäänkin. Samoin on huomionarvoista, että asiakirja ei sisällä sanaakaan juutalaisiin kohdistuvasta lähetystyöstä. Tämä johtuu nähdäkseni siitä, että asiassa ei vallitse EKD:n jäsenkirkkojen ja niiden edustajien kesken riittävää yksimielisyyttä. Asia kävi ilmi jo Leipzigissa 1999 ja nyt toistuvasti synodaalien puheenvuoroissa.

Minulla oli kokouksen aikana mahdollisuus käydä yksityisiä keskusteluja Braunschweigin piispan ja LML:n presidentin Christian Krausen, synodin puheenjohtajan tri Jürgen Schmuden, Hildesheimin katolisen piispan Josef Homeyerin, Leuenbergin kirkkoyhteisön pääsihteerin Wilhelm Hüffmeierin ja useiden EKD:n kollegojen kanssa. Tuntui hyvältä kuulla piispa Krausen kiittäviä sanoja Suomen ev.lut. kirkossa tehdystä teologisesta työstä. Samoin olin tyytyväinen Hildesheimin piispan myönteisestä reaktiosta kannanottooni Vatikaanin asiakirjasta "Dominus Iesus", jonka sisältämää ekklesiologiaa arvostelin mutta samalla tunnustin, että asiakirjan muusta aineistosta voin kiittää en hyväksyä "80-90%".

Kokous pidettiin Braunschweigin avarassa kaupunginhallissa, jonka aulassa oli esillä useiden kirkollisten järjestöjen esitelyosastoja. Vaikka EKD:n taloudellinen tila ei ole niin vahva kuin aikaisemmin, sillä ja sen järjestöillä on yhä resursseja

tuottaa hyödyllistä aineistoa, josta kirkkommeikin voi ottaa opiksi.

Liitteet:

1) Kundgebung zu Christen und Juden.
50 Jahre Erklärung von Weissensee

2) Kirjallisena synodille jättämäni tervehdys (Begrüssung)

Synodin muut asiakirjat ovat saatavissa teologisten asiain toimistosta.

Synodin päätökset ovat myös netissä www.ekd.de

Matkaraportti Farfassa pidetystä teologikokouksesta 8.-12.11.2000

Pirjo Työrinoja

Birgittalaisten kansainvälinen Farfan keskus järjesti 8-12.11.2000 teologikon-sultaation. Tavoitteena oli yhteistä vanhurskauttamista koskevan julistuksen allekirjoituksen jälkeen tarkastella ekumeenisten keskustelujen ja erityisesti luterilais-katolisten suhteiden uutta tilannetta

Paikalle saapui 14-15 teologia tai kirkol-lista vaikuttajaa (mm. *Birmelé, Legrand, Pugliesi, Türk, Jonas Jonson, Gösta Hallonsten, William Rusch, Teresa Ros-si, Wolfgang Thönissen*), mikä lienee puolta pienempi ryhmä kuin alunperin oli kaavailtu. Myös ekumeenisuus jäi kape-ammaksi kuin valmisteluissa oli toivottu (*Peter Donald* edusti anglikaaneja). Ta-voitteita tai johtopäätöksiä ei määritelty tarkemmin. Kokousta voidaankin pitää eräänlaisena ekumeenisen tilanteen luo-tauksena. Abbedissa äiti Tekla avauspu-heessan piti kokousta hyvänä jatkona millenium-vietolle. Kokouksen tematii-kan suuntaviivoja olivat laatineet *Peder Nørgaard-Højen*, isä James Pugliesi ja *Nils-Christian Hvidt*.

Konsultaation metodista

Strasbourgin instituutin professori André Birmele ja Pariisin katolisen instituutin professori Hervé Legrand pitivät konsul-taation pääalustukset, joiden tarkoitus oli paneutua dialogien filosofisiin, epistemo-logisiin ja metodologisiin edellytyksiin. Birmelen alustus saatiin ennakolta. Mo-lemmat julkaistaneen kansainvälisissä teologisissa aikausijulkaisuissa lähitule-vaaisuudessa. Tämän lisäksi jokaista osan-ottajaa oli pyydetty valmistamaan n. 15 min puheenvuoro tietystä teemasta. Al-lekirjoittaneen puheenvuoro käsitteli eku-meenista ajattelua ja ennakokuluvoja eku-meniaa vastaan. Kokous määrittäi avajais-istunnossa tavoitteekseen keskustelun

herättämisen, mitään päätöslauselmia ei laadittu.

Kokouksen aihepiiri

Pääesitelmät käsittelivät ekumeenisten keskustelujen hermeneutiikkaa. Pääesitelmien lisäksi aiheina olivat kirkolliset rakenteet uhkana tai mahdollisuutena kirkolliselle ykseydelle, virka ja apostolisuus, ennakkoluulot ja ekumenia, eettiset kysymykset ja kirkon ykseys.

Birmelén alustus oli "Pentecost or Tower of Babel? A fundamental choice of the ecumenical dialogue today". Hän painotti erilaisten ilmaisujen takaa löytyvää perussanomaa. Legitiimi kielellinen moninaisuus on aina tosiasia ja kirkon ykseys voi olla vain ykseyttä moninaisuudessa. Positiivinen esimerkki hänen mukaansa oli viimevuotinen JD:n allekirjoitus, mikä sinetöi juuri mainitun ekumeenisen metodin käytön kirkkojen päätyessä tuloksiin. Birmelén esitys huipentui Leuenberg-ratkaisun esittelyyn, jota hän piti kaikkien ekumeenisten keskustelujen johtavana mallina. Tästä ei voi seurata hänen mukaansa muuta, kuin että Leuenberg-yhteisö on johtamassa suurempaan kirkollisten ykseyspyrkimysten laajentumiseen, myös Porvoon sopimuksen kirkot tulee suhteuttaa siihen. Minkäänlaisia kriittisyyttä Leuenbergin ratkaisun suhteen hän ei nähnyt, vaan piti esimerkiksi Norjan kirkon viimeaikaista tietä tulevana mallina muillekin. Sen mukaan on yhdistettävä Porvoon ja Leuenbergin kirkkoperheet.

Tosiasiaa vastaava analysoimattomuus ratkaisuihin liittyvissä ongelmissa syventää kuilua siinä, miten edetä luterilais-katolisten suhteiden edistämisessä. Ykseyden edistämisen neuvoston johtaja, piispa Kasper onkin jatkuvasti esittänyt luterilaiselle osapuolelle haasteen, että näi-

hin ratkaisuihin liittyvät ongelmat olisi selvitettävä. Erityisesti piispallisuus tai sen puuttuminen ja koko opin sisällön eri painotukset olisi suhteutettava toisiinsa ennen kuin pystytään edistymään ja ottamaan askeleita kirkollisen ykseyden tiellä. Jos Birmelén ratkaisua viedään eteenpäin, se ei vielä tällaisenaan ratkaise ekumeenisen ykseyspyrkimyksen metodista selvittämistä, eikä myöskään johda rakenteelliseen ykseyteen.

Eriytynyt konsensus ja ykseys sovitetyssä erilaisuudessa (differentiated consensus, unity in reconciled diversity) tulevat kuitenkin kiistämättä olemaan polttopisteessä tulevaisuudessa kun kirkollisen ykseyden ja yhteyden malleista puhutaan. Se keskustelu ja analyysi, mitä esimerkiksi luterilais-katolisessa "Ykseys edessämme" (Facing unity) -asiakirjassa tuotiin esille, nousee uudelleen ajankohtaiseksi. Asiakirjaahan syytettiin aikanaan liian pitkälle meneväksi, mutta nyt ollaan eittämättä tilanteessa, jolloin ykseysmalleista on puhuttava uudelleen. Saman kohtalon on kokenut ensimmäinen luterilais-katolinen asiakirja, Maltan raportti, jonka pääkohdat ovat edelleen keskenäisinä pöydällä luterilaisen ja katolisen kirkon keskustellessa.

Legrand esitelmässään (Methodological remarks on the novelty and interests of differentiated consensus from a Catholic theological perspective) analysoi puolestaan kehitystä, joka johti JD-prosessin toteutumiseen. "Differentiated consensus"-metodi on hänen mukaansa uutta katolisen opin käsittämisessä, sillä on kuitenkin hänen mukaansa juurensa katolisessa traditiossa, erityisesti Vatikaanin toisen konsiilin ekklesiaalisten muotojen määrittelyssä ja myös paavi Johannes Paavali XXIII:n näkemyksissä historiallisuudesta sekä opin määrittelyssä uudelleen uusiin tilanteisiin. Metodi edellyttää kuitenkin hänen mukaansa teolo-

gian uudistumista katolisella puolella. Samalla se voi näyttää lupauksen tien kristittyjen välisen ykseyden uudelleensopimiseen sekä kansojen ja kulttuurien kohtaamiseen. Samoin Vatikaanin II konsiilin näkemys totuuksien hierarkiasta viitoittaa tietä moninaisuuden näkemiselle laajemminkin kuin katolisuuden sisällä on aiemmin nähty mahdolliseksi. Häntä lainaten, binaarilogiikan korvaa pikemminkin systeemilogiikan moninainen erilaisuus kuin totaliteettia painottava kokonaisuus. Legrand päätti alustuksensa eräänlaiseen ylistykseen. Hänen mukaansa JD:n mukana uusi historia on alkamassa. Se merkitsi hänen mukaansa kirkkoille myös historiallista tapahtumaa, joka voi toteutua vain kerran viidessä sadassa vuodessa.

Samoin hän vertailee anglikaanien kanssa käytyä ARCIC-keskustelua JD-prosessiin ja näkee jälkimmäisessä innovatiivisen tien myös katolisen kirkon itseymmärryksessä.

Muista puheenvuoroista mainittakoon Matthias Türkin ja Wolfgang Thönissen kontribuutiot. Ensimmäiseksi mainittu analysoi katolista kehitystä Vatikaanin toisen konsiilin jälkeen aina Dominus Jesus -asiakirjan syntymiseen. Türk painottaa kyseisten dokumenttien henkistä samuutta. Mielenkiintoisella tavalla hän tuo myös esiin käsitteen ”ekumeeninen eksistentiaalinen realiteetti”, jolla hän tarkoittaa jokaisessa kristillisessä kirkossa ilmenevää ominaisuutta, jonka perustana on kaste, Jumalan sanan aito saarnaaminen ja sakramenttien oikea toimittaminen. Niitä syvemmin tutkimalla on löydettävissä ykseyden aineksia, joihin liittyy erityisellä tavalla myös kysymys paikalliskirkosta ja laajemmasta yhteydestä piispan ympärillä. Hän maitsee ekumeenisena ja inspiroivana esimerkkinä lähes Dominus Jesus -asiakirjan ilmestymispäivänä julkaistun saksalaisella maaperällä

VELKD:n ja katolisen piispainkonferenssin välisissä neuvotteluissa yhteisesti julkaistun asiakirjan *Communio Sanctorum* (Kirche als Gemeinschaft der Heiligen. Bilaterale Arbeitsgruppe der Deutschen Bischofskonferenz und die Kirchenleitungen der VELKD. Bonifatius-Lembeck 2000).

Myös Thösissen viittasi laajasti puheenvuorossaan kyseiseen saksalaiseen dokumenttiin ja hän kuvaa sitä ”lähes täydelliseksi ekklesiologiseksi esitykseksi” ekumeenisesta perspektiivistä käsin tarkasteltuna.

Yksi kokouksen teemoista – kirkollinen ykseys ja eettiset kysymykset – jäi jälleen käsittelemättä. Nekin, joille se oli annettu teemaksi, keskittyivät systemaattisiin ekklesiologisiin kysymyksiin. Myös kirkolliset rakenteet kirkollisen ykseyden rakennuspilareina tai esteinä jäivät maininnan varaan.

Loppuarvioita

Kokonaisuudessaan kokous tarjosi läsnäolijoille erinomaisen mahdollisuuden asiantuntijatapaamiseen. Kuitenkaan sillä ei liene laajempaa kantavuutta. Ainoastaan pääesitelmät tulevat ilmeisesti eri tahoilla julkaistuksi. Farfan komitean tulee tarkkaan miettiä tulevaisuuttaan ja pohtia, minkätyyppiset kokoontumiset palvelevat ykseysliikkeen kehitystä. Ensi vuoden seminaari tulee käsittelemään spiritualiteettia, joka kyllä suurella todennäköisyydellä antaa merkittäviä virikkeitä tulevaisuuteen. Tämän tyypin teologikokoontumisen luonnetta ja edustavuutta tulee kuitenkin syvemmin pohtia Farfan johtokunnassa.

Raportti Unkarin-matkasta 17.-22.1.2001

Timo Frilander

Kirkkoneuvos Risto Cantell ja vs. työalasihteeri Timo Frilander vierailivat Unkarissa 17.-22.1.2001. Vierailu tapahtui Unkarin evankelis-luterilaisen kirkon kutsusta. Matkan tarkoituksena oli tutustua Unkarin kirkon tähänhetkiseen tilanteeseen sekä pohjustaa arkipiispa Jukka Paarman syyskuussa 2001 toteutuvaa Unkarin- ja Romanian-vierailua.

Unkarilaiset isännät olivat laatineet laadukkaan ohjelman. Vierailun lyhyydestä huolimatta saimme varsin kattavan kuvan Unkarin luterilaisen kirkon nykytilanteesta, sen koulutus- ja diakoniatöiminnoista sekä ulkosuhteista. Tärkeimmät keskustelut kirkon johdon kanssa käytiin Budapestissa ja Győrissä. Vierailun aikana meille tarjoutui myös mahdollisuus käydä UNESCO:n maailmanperintölistalle kuuluvassa Pannonhalman benediktiiniluostarissa.

1. Unkarin luterilaisen kirkon nykytilanne

Luterilaisuus on Unkarissa pieni, noin 200 000-250 000:n hengen vähemmistötunnustus. Muun muassa LML:n tilastoissa esiintyvä runsaan 400 000:n kastetun jäsenen määrä on sikäli harhaanjohtava, että tilastoarvio pohjautuu tuoreimpaan käytettävissä olevaan väestönlaskentaan (v. 1948). Epävirallisissa yhteyksissä kävi kuitenkin ilmi, että vuonna 2001 toteutettava väestönlaskenta on jo aiheuttanut lievää hermostumista kirkon johdossa. Laskenta merkinnee tuntuvaa korjausta luterilaisten määrään.

Vuoden 2001 alussa Unkarin luterilainen kirkko sai uuden kirkkolain sekä sen myötä kolmannen hiippakunnan. Uuden hiippakunnan perustamisprosessi ei kirkossa mennyt läpi täysin kitkattomasti. Uudistuksen taustalla vaikuttivat paitsi historialliset syyt -maailmansotien väli-

senä aikana kirkolla oli neljä hiippakuntaa-, myös tarve vastustaa keskusjohtoisuutta. Kahden vanhemman hiippakunnan (Pohjoinen ja Eteläinen) hallinto on keskitetty Budapestiin. Osa kirkon jäsenistä pitäytyy maailmansotien välisen ajan perintöön ja vaatii vielä yhden hiippakunnan perustamista. Toiset taas katsovat, että hiippakuntien lukumäärä on jo nyt kohtuuttoman suuri. Keskustelu aiheesta jatkuu edelleen.

Vuoden 2001 alusta toteutuneen hallinnonuudistuksen yhteydessä Pohjoisen hiippakunnan piispasta **Imre Szebik**'sta tuli ns. johtava piispa. Tehtävää aiemmin hoitanut, laajan ekumeenisen kokemuksen omaava Eteläisen hiippakunnan piispa **Béla Harmati** on edelleen kirkon johtokunnan (Presidium) jäsen, mutta keskittyy jatkossa kansainvälisten yhteyksien hoitoon. Mainittujen kahden piispan lisäksi johtokuntaan kuuluu vielä maallikkosuperintendentti.

Keskeisten virkojen uudelleenjärjestely vuoden 2001 alusta liittyy osin kirkon vaikeaan sisäiseen tilanteeseen. Uuden Läntisen hiippakunnan piispa **János Ittész** nousi virkaan sisäisen opposition riveistä. Toisin kuin Harmatilla ja Szebikillä, piispa Ittész'illä ei ole mainittavaa kansainvälistä kokemusta. Ennen virkaanastumistaan hän on toiminut seurakuntapappina n. 20 vuotta. Piispa Ittész otti suomalaiset vieraat vastaan Gy rissä, mutta ei syystä tai toisesta voinut saapua virallisiin keskusteluihin Budapestiin. On ilmeistä, että piispa Ittész'n suhteet sekä kollegoihinsa että Budapestin keskushallintoon yleensä ovat jännitteiset. Erityisesti tämä koskee entistä johtavaa piispaa Béla Harmatia. Imre Szebik'n uskotaan johtavana piispana kykenevän Harmatia paremmin tasoittamaan kirkon sisäisiä ristiriitoja. Piispa Ittész'sta Budapestissa saamamme etukäteisinformaatio oli kriittistä. Isäntämme olivat kuitenkin

selvästi haluttomia tarkemmin määrittelemään Ittész'n taustaryhmän, kirkon sisäisen opposition luonnetta ja tavoitteita. Joka tapauksessa kyse on varsin laajasta ja merkityksellisestä ilmiöstä.

Unkarin luterilaisella kirkolla on nykyisellään kolme merkittävää tukialuetta; Budapest ympäristöineen, Gy rin alue Itävallan rajan tuntumassa sekä entisen Jugoslavian rajaseudut etelässä. Naisten osuus kirkon papistosta on tällä hetkellä 31 prosenttia. Naisopiskelijoiden suuri määrä Budapestin Luterilaisessa Akateмиassa ennakoi papiston sukupuolijakautuman tasoittumista jo lähitulevaisuudessa. Kirkko kärsii kuitenkin pappispulasta eritoten selektiiviviroissa. Edelleen Unkarin taloudellisen kehityksen epätasaisuus aiheuttaa ongelmia myös luterilaisille seurakunnille. Tilanne on erityisen vaikea maan eteläosissa.

Unkarin luterilaisten suhteet maan muihin protestanttisiin tunnustuksiin, ennen muuta reformoituihin, ovat edelleen kohdalaisen hyvät. Kirkko on mukana Leuenbergin konkordiassa. Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista (JD) muutti aiempaa tilannetta sikäli, että suhteet roomalaiskatoliseen kirkkoon parantuivat aina syksyyn 2000 saakka. Samalla kirkko otti jossakin määrin etäisyyttä reformoituihin. Tämä kehitys on vastannut erityisesti piispa Harmatin tavoitteita. Vatikaanin syksyllä 2000 julkaisema Dominus Iesus (DI) -asiakirja näyttää ainakin tilapäisesti katkaisseen tämän kehityksen. Monissa yhteyksissä kävi ilmi, että DI:lla on ollut selkeästi kielteinen vaikutus ekumeeniseen ilmapiiriin Unkarissa. Erityisesti paikallistasolla asiakirjaa on käytetty tunnustuskuntien eriarvoisuuden alleviivaamiseen. Hierarkian tasolla yhteydet kuitenkin näyttävät edelleen toimivan. Mainittakoon, että heti matkamme jälkeen tutkija **Katalin Miklóssy** (Helsingin yliopisto) raportoi allekirjoittaneelle roomalais-

katolisen kirkon massiivisesta aktiosta Unkarissa. Katoliseen kampanjaan liittyy myös korostuksia, joissa uskonto ja kansakunta kietoutuvat tiiviisti yhteen (Unkari "katolisena kansakuntana").

Kirkolla on jo vuodesta 1992 ollut sopimus pohjainen suhde Baijerin maakirkkoon. Tätä sopimusta jatkettiin viidellä vuodella v. 2000. Unkarin luterilaiset pitävätkin Baijerin-yhteyttä tärkeimpänä ulkosuhteenaan. Kirkkojen välinen yhteistoiminta on huomattavan tiivistä, ja ne myös julkaisevat yhdessä aikakauslehteä "Wir". Julkaisu on yleistajuinen mutta vaikuttaa varsin korkeatasoiselta. Unkariin ja Baijeriin keskittyvien, puhtaasti kirkollisten kysymysten ohella lehti tarkastelee laajemmin myös itäisen Keski-Euroopan uskonnollista sekä poliittis-taloudellista kehitystä.

On huomattava, että unkarilaiset korostivat moneen otteeseen Suomen-yhteyksien tärkeyttä. Unkarin kirkon ulkosuhteiden hierarkiassa kirkkomme on toisena heti Baijerin jälkeen. Transsilvanian unkarilaiset ovat tärkeysjärjestyksessä vasta kolmannella sijalla. Tätä arvonantoa ei jatkossakaan voi jättää huomiotta.

Maan poliittinen tulevaisuus huolettaa edelleen Unkarin luterilaisia. Vierailun yhteydessä kävi ilmi, että odotettavissa olevasta EU-jäsenyydestä ei juurikaan ole käyty keskustelua. Unkarin geopolitiisesta asemasta johtuen unionijäsenyydelle ei nähdä todellisia vaihtoehtoja. Ulkounkarilaisten osalta odotukset EU-jäsenyyden suhteen ovat korkealla: integraation odotetaan liudentavan valtioiden välisiä rajoja ja näin helpottavan unkarilaisten keskinäistä yhteydenpitoa.

Konsensuksen varjossa itää kuitenkin pelko kielen ja kulttuurin säilymisestä EU-olosuhteissa. Näiden kysymysten osalta mielipiteet eriävät myös kirkon si-

sällä, joskaan vakavia ristiriitoja ei ole näköpiirissä. Huoli kansallisen kulttuurin säilymisestä selittyy osin saksalaisen kulttuuripiirin ja saksalaisen pääoman voimakkaalla vaikutuksella. Saksalaisvaikutus näkyy jo selvästi suurempien kaupunkien katukuvassa.

Maaseutuväestön kohtalo EU-olosuhteissa huolettaa niinikään unkarilaisia. On arvioitu, että viljelijäväestön määrä saattaa jopa puoliintua nykyisestä 13 prosentin osuudesta (kokonaisväkiluvusta). Osin unionin maatalouspolitiikasta johtuva hintojen kohoaminen on sekin yksi tulevaisuuden kysymysmerkeistä. Unkarilaiset pelkäävät elintason laskua ja maan putoamista eurooppalaiseen B-kategoriaan.

Sisäpoliittiseen kehitykseen liittyy tiettyjä riskitekijöitä. Unkarin kirkko on huolestunut eritoten nuorten yhteiskunnallisesta passiivisuudesta. Vuoden 2001 parlamenttivaaleissa tämä saattaa johtaa kommunistien voittoon. Toisin kuin Länsi-Euroopassa, ympäristöpuolueet eivät Unkarissa toistaiseksi ole onnistuneet merkittävästi houkuttelemaan nuoria kannattajia. Nuorten vähälukuiset äänet näyttävät pikemminkin kanavoituvan nationalistisiin oikeistoryhmiin. Näillä ryhmittymillä ei ainakaan vielä ole mainittavaa painoarvoa Unkarin poliittisessa elämässä.

Unkarin luterilaisuudella on pitkät perinteet kansansivistystyössä. Sosialismin romahdettua kirkosta on jälleen tullut merkittävä kouluttaja. Unkarin luterilaisella kirkolla on tällä hetkellä 35 eritasoista oppilaitosta. Näistä maineikkain lienee useita nobelisteja tuottanut Fasorin lukio Budapestissa. Kirkon kouluissa on kaikkiaan n. 8000 oppilasta ja 750 opettajaa. Sopronin alueella Länsi-Unkarissa on myös saksankielistä koulutoimintaa. Jos kohta luterilaisen kirkon kouluja pidetään vastaavia valtiollisia oppilaitok-

sia tasokkaampina, pätevien opettajien löytäminen on edelleen vaikeaa. Työikäisistä opettajista peräti 90 % on saanut marxilaisen koulutuksen.

Myös sosiaalisektorilla kirkko on merkittävä toimija. Se omistaa mm. vanhainkoteja sekä vammaisten hoitolaitoksia. Näihin tarkoituksiin kirkko saa valtiolta huomattavaa taloudellista tukea: peräti 70 % kirkon diakonialaitosten käyttökustannuksista tulee julkisista varoista. Kiintoisaa on, että vanhainkotien ja hoitolaitosten henkilökunta näyttää pitkälti koostuvan ulkounkarilaisista. Kirkon laitokset tarjoavat erityisesti Transsilvanian ja entisen Jugoslavian unkarilaisalueiden väestölle usein mahdollisuuden lähtömaata parempiin työehtoihin.

Unkarin kirkolla on kolme säännöllisesti ilmestyvää lehteä. Lisäksi kirkko tuottaa radio- ja TV -ohjelmia. Tiedotustyön amatöörimaisesta luonteesta johtuen kirkon on kuitenkin vaikea kommunikoida ympäröivän yhteiskunnan kanssa.

2. Keskustelut kirkon johdon kanssa

Viralliset keskustelut Pohjoisen ja Eteläisen hiippakunnan piispojen, maallikkojohtajien sekä kirkon keskushallinnon edustajien kanssa käytiin Budapestissa 18.1.2001. Unkarilaiset isännät olivat ennakolta valmistelleet kuusikohtaisen asialistan, joka annettiin suomalaisille tiedoksi vasta neuvottelujen yhteydessä. Keskusteluissa käsiteltiin arkkipiispa Paarman syyskuulle 2001 suunniteltua Unkarin ja Romanian-vierailua, ystävyysseurakuntatoiminnan nykytilaa, stipendiaattivaihdon tulevaisuudennäkymiä, molempien kirkkojen johdon säännöllisiä tapaamisia, mahdollisuuksia oppilaitosten väliseen opettajavaihtoon sekä 1990-luvun

lopulla katkenneen kesävierasperinteen elvyttämistä.

Ennen viralliseen asialistaan tarttumista isännät selvittivät Unkarin kirkon tilannetta. Tässä yhteydessä myös Dominus Iesus -asiakirja nousi esiin. Neuvotteluissa todettiin molemminpuolisesti, että Yhteisellä julistuksella vanhurskauttamisopista tulee olemaan kauaskantoisempaa merkitystä kuin DI:llä. Tätä lähtökohtaa myös Unkarin katoliset piispat ovat toistuvasti alleviivanneet. Toisaalta kävi ilmi, että rauhoittelevien kannanottojen ja DI:n käytännön vaikutusten välillä vallitsee nyt tietty ristiriita. Siksi Keski-Euroopan vähemmistökirkkojen huoleen tässä kysymyksessä on tarpeen suhtautua vakavasti.

Arkkipiispa Paarman Unkarin-vierailun aikana käytävissä keskusteluissa Euroopan Unioni noussee yhdeksi keskeisistä teemoista. Esimerkiksi Unkarin kirkon laajojen diakoniatoimintojen kannalta EU-jäsenyyden toteutumisella tulee olemaan käytännön merkitystä. Noin 50 % kirkon diakonialaitoksista ei tällä hetkellä täytä EU-normeja. Kysymys Euroopan Unionin suhtautumisesta vähemmistötunustukseen on Unkarin kirkon kannalta niinikään päivänpolttava kysymys. Kirkollisten tapaamisten ohella arkkipiispan ohjelmaan saattaa sisältyä keskusteluja Unkarin korkeimman poliittisen johdon kanssa.

Ystävyysseurakuntatoiminnan kehittäminen on niinikään nousemassa arkkipiispan vierailun asialistalle. Budapestissa todettiin, ettei seurakuntatason suhteissa sinänsä ole ongelmia. Yhteistyö on laajaa, mutta resurssien puute unkarilaisseurakunnissa yksipuolistaa yhteydenpitoa. Matkustaminen ja vierailut ovat edelleen unkarilaisille vakava taloudellinen ongelma.

Isännät toivat eri yhteyksissä julki huolensa stipendiaattivaihdon hiipumisesta. Budapestin Luterilaisessa Akatemiassa ei muutamaan vuoteen ole ollut suomalaista stipendiaattia. Tässä suhteessa unkarilaiset toivoivat molempien kirkkojen johdolta rohkaisevia viestejä. Piispa Szebik muistutti, että Unkari eurooppalaisena kielialueena on kohtuullisen laaja (15 miljoonaa unkaria äidinkielenään puhuvaa). Edelleen isännät pitivät korkeassa arvossa aiempien sukupolvien panosta suomalais-unkarilaisten suhteiden hyväksi.

Suomalaiset esittelivät omasta puolestaan laajemminkin kirkollisen stipendiaattivaihdon tämänhetkisiä kysymyksiä. EU-olosuhteissa ulkomaisten opiskelumahdollisuuksien määrä on moninkertaistunut. Tässä asetelmassa Unkarin-vaihdon kohdalla ilmenneet ongelmat eivät ole poikkeuksellisia. Unioniolosuhteissa opiskelijoiden rekrytointi suhteellisen pienille kielialueille tai vaikeisiin olosuhteisiin on osoittautunut työlääksi. Isännät pitivät opiskelijavaihdon tehostamista kuitenkin sikäli tärkeänä, että kielitaitokriteereistä oltiin valmiita jatkossa tinkimään. Silti siirtymistä puhtaasti joko saksan tai englannin kieliin ei stipendiaattitoiminnassa selvästikään pidetty toivotavana. Kautta linjan unkarilaiset korostivat molempien maiden kansallisten kielten sekä kulttuurin keskinäisen tuntemuksen välttämättömyyttä myös tulevaisuudessa.

Unkarilaiset isännät toivoivat pontevasti kirkkojen johdon säännöllisen yhteydenpidon tiivistämistä. Unkarilaisten konkreettinen esitys sisältää korkean tason neuvotteluja sekä informaation vaihtoa noin vuoden välein. Suomalaisen vedotua piisapakunnan kiireisiin isännät olivat valmiita tarvittaessa pidentämään sessioiden väliaikoja kahteen tai kolmeen vuoteen. Edelleen tapaamisten yhdistämistä suomalais-ugrilaisiin pappeinkokouksiin

pidettiin mahdollisena. Mitä ilmeisimmin asia nousee esiin myös arkkipiispan syksyisellä Unkarin-matkalla. Matkamme aikana tuli kaikin puolin selväksi, että Unkarin kirkko toivoo erityisasemaa Suomen kirkon ulkosuhteiden hierarkiassa. Tästä kielii myös se, että piispa Harmati toivoi kirkkomme piispojen osallistuvan Unkarin-suhteiden vaalintaan nykyistä laajemmalla rintamalla.

Oppilaitosyhteistyön mahdollisuuksien (opettajavaihto) jatkopohdinta päätettiin jättää Helsingin yliopiston ja Luterilaisen Akatemian keskinäiseksi asiaksi. Myös Joensuun yliopiston yhteistyö Budapestin suuntaan on jatkossa mahdollista. Isännät esittivät toivomuksen, että arkkipiispan seurueeseen liittyisi myös Helsingin teologisen tiedekunnan edustaja. Delegaation jäseneksi nimetty teol. tri **Kyllikki Tiensuu** vastannee tässä suhteessa unkarilaisten odotuksia.

Kesävierasperinnettä pyritään elvyttämään jo kesäksi 2001. Asia tullaan lähiaikoina selvittämään KUO:n ja KUA:n yhteistyönä.

Muutoin isäntien taholta todettiin, että suomalaiset ovat automaattisesti ja ilman erillistä kutsua tervetulleita kaikkiin kirkollisiin tapahtumiin. Konsultoinnin ja yhteistyön tarve on ilmeinen ainakin sairaalateologiain koulutuksessa sekä tiedotustoiminnassa. Keskusteluissa sovittiin alustavasti siitä, että Unkarin kirkon tiedotusvastaava **Peter Kendeh** tekee 1-2 viikon mittaisen opintomatkan Suomeen mahdollisuuksien mukaan jo vuoden 2001 aikana. Kysymys koulutusyhteistyön mahdollisuuksista em. aloilla saatetaan nousta esiin myös arkkipiispan vierailun yhteydessä.

3. Keskustelut Gy rissä 19.1.2001

Tapasimme Läntisen hiippakunnan vastavaltion piispan Janos Ittész'n hiippakuntakeskuksessa Gy rissä. Pietistissävyyteistä uskontulkintaa edustava Ittész nauttii hiippakuntansa seurakuntien vankkaa tukea; piispanvaalissa hänellä ei ollut varteenotettavia vastaehdokkaita.

Piispa Ittész'sta saamamme vaikutelmat olivat jonkin verran ristiriidassa Budapestin välittämän ennakkoinformaation kanssa. Uusi esimies vakuutti pitävänsä korkeassa arvossa Suomen-yhteyksistään tunnetun edeltäjänsä **Zoltan Turoczy**'n perintöä. Piispa toivoi tapaavansa myös arkkipiispa Paarmen syyskuussa, mieluiten Gy rissä. Jotta piispojen tapaaminen voisi toteutua, Ittész oli valmis jopa lykäämään omaa, niinikään syyskuulle 2001 kaavailtua Norjan-matkaansa. Tätä voi pitää paitsi arvonnannon ilmauksena

hyville Suomen-suhteille ja arkkipiispa Paarmalle erityisesti, myös oireena Unkarin kirkon sisäisistä jännitteistä. Gy rissä selvästi toivotaan, että arkkipiispan vierailu tarjoaisi luontevia mahdollisuuksia myös Unkarin piispojen keskinäisille tapaamisille.

Gy rin piispan ympärille ryhmittyneellä oppositiolla on suomalaisesta näkökulmasta katsoen myös ymmärrettäviä pyrkimyksiä. Piispa vastustaa kirkkohallinnon liiallista keskittymistä Budapestiin. Keskittymistendenssit eivät ole ainoastaan kirkkohallinnon vaan koko unkarlaisen yhteiskunnan ongelma. Ittész näkeekin oman tehtävänsä koko Unkarin tasapuolisen kehittämisen puolestapuhujana.

Venäjän ortodoksisen kirkon ja Suomen evankelis-luterilaisen kirkon välisen ystävyysseurakuntatoiminnan mahdollisuudet

Raportti tutustumismatkasta Pietariin 12.-14.2.2001

Reijo Kataja

Osallistujat

Arkkipiispan kanslian ja kirkon ulkoasiain osaston aloitteesta Suomen luterilaisen kirkon pappien ja luottamushenkilöiden ryhmä teki tutustumismatkan Pietariin tunnustellakseen ystävyysseurakuntatoiminnan mahdollisuuksia Venäjän ortodoksisten seurakuntien kanssa.

Matkalla olivat mukana Mikkelin seurakuntayhtymästä kirkkoherrat Reijo Kataja, Eeva-Leena Kokko ja Erkki Rouhiainen, muualta Mikkelin hiippakunnasta Ylämaan kirkkoherra Hans Grönholm sekä lääninrovastit Erkki Lemetyinen Parikkalasta, Jorma Silander Punkaharjulta ja Jorma Taipale Lappeenrannasta. Turun seurakuntayhtymästä mukana olivat luottamushenkilö Terttu Arola, kappalainen Eero Bäckman, kappalainen

Martti Hirvonen, yhteisen kirkkovaltuuston puheenjohtaja Leena Kulju, kirkkoherra Seppo Rissanen ja nuorisotyönohjaaja Kari Tynkkynen. Turun arkkihiippakunnasta olivat mukana lisäksi Harjavallan kirkkoherra Veijo Järvinen ja saman seurakunnan kirkkovaltuuston puheenjohtaja Jaakko Suontausta. Matkan järjestäjinä, oppaina, tulkkeina ja johtajina toimivat arkkipiispan kanslian kansliasihteeri, pastori Timo Rosqvist ja kirkon ulkoasiain osaston teologisen työalan sihteeri, pastori Timo Frilander. Matka suoritettiin turkulaisen liikennöitsijän bussilla, jonka kuljettajana toimi Teuvo Tikka.

Matkan lähtökohta ja tavoite

Mikkelin hiippakunnan piispa Voitto Huotari tapasi 6.9.2000 Pietarin ja Laatokan hiippakunnan metropoliitta Vladimirin. Tapaamisen yhteydessä ortodoksit ehdottivat ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamista Suomen evankelis-luterilaisen kirkon kanssa.

Metropoliitta nimesi mahdollisiksi ystävyysseurakunniksi Vladimirin Jumalanäidin ikonille nimetty seurakunta Pietarin keskustan tuntumassa/kirkkoherra Vladimir Fomenko, Pyhän Kolminaisuuden seurakunta Pietarin keskustan tuntumassa Mariinski-teatterin ja Fontankanavan läheisyydessä/kirkkoherra, rovasti Gennadi Bartov, Pyhän Jekaterinan seurakunta Murinossa Pietarin ja Toksovan välimaastossa entisellä Vorontsovin aatelissuvun maalla/kirkkoherra, rovasti Nikolai Teterjatnikov, Maria Magdalenan seurakunta Pavlovskin palatsin alueella Pietristä n. 20 km itään/kirkkoherra Danil Ranne sekä Kristuksen kirkastuksen seurakunta Viipurin keskustassa/kirkkoherra, rovasti Lev Tserpitski.

Toiminnan tavoitteeksi asetettiin ennen muuta yhteyksien luominen ja ymmärtämyksen hakeminen. Kysymys olisi ennen kaikkea keskusteluyhteyksien ja henkilökohtaisten kontaktien kautta avautuvasta yhteydenpidosta ja tuen antamisesta ortodoksien omassa kontekstissa. Taloudelliset asiat ja humanitaarinen toiminta eivät olisi ainakaan alkuvaiheessa keskeisessä asemassa.

Ainutlaatuinen ja radikaali idea

Metropoliitta Vladimirin ehdotus ekumeenisten yhteyksien solmimisesta kirkkojemme seurakuntien välille on rohkea ekumeeninen avaus. Ehdotuksen motiivit liittyvät glasnostin ja perestroikan po-

litiikan jälkeiseen Venäjän talouden uudelleen rakentamiseen ja poliittisen järjestelmän uudistamiseen. Viimeisen kymmenen vuoden aikana valtakunta on pyrkinyt sopeutumaan demokratian ja vapaan markkinatalouden haasteisiin, mutta kokenut siinä myös monia ongelmia ja kriisejä. Kirkko etsii tässä murrosvaiheessa omaa paikkaansa uudessa uskonnonvapauden ilmapiirissä ja monien uskonnollisten, moraalisten ja sosiaalisten haasteiden keskellä, mutta samalla pelkää, että suotuista tilanne ei ehkä jatku loputtomiin.

Arkkipiispa Martti Simojoki ehdotti aikoinaan luterilaisten ja ortodoksien ystävyysseurakuntatoiminnan aloittamista, mutta aika ei ollut silloin kypsä. Sen sijaan jo hänen aikanaan käynnistyivät ainutlaatuiset oppikeskustelut Venäjän ortodoksien kirkon ja Suomen luterilaisen kirkon välillä. Näiden neljättä vuosikymmentä kestäneiden keskustelujen jatkumisesta ei liene tällä hetkellä varmaa tietoa. Joka tapauksessa ne ovat luoneet pohjaa, rakentaneet luottamusta ja muokanneet maaperää muullekin ekumeeniselle toiminnalle ja yhteydenpidolle, joka itse asiassa on maantieteellisestikin varsin luontevaa ja sopivaa juuri itäiselle hiippakunnallemme. Humanitaarista apua on täältä toimitettu lähialueille jo neuvostoaikana.

Tutustuminen Kristuksen kirkastuksen seurakuntaan Viipurissa

Tutustumismatkan ensimmäinen kohde, Kristuksen kirkastuksen kirkko, sijaitsee Viipurin torin läheisyydessä. Kirkko on alkuaan ollut tuomiokirkko. Neuvostoaikana rakennus palveli - kuten niin monet muutkin kirkot - varastona ja meni sen mukaiseen kuntoon. Alttari-ikoneita lu-

kuun ottamatta kaikki pyhät kuvat tuhoitiin. Tällä hetkellä kirkko on korjattu varsin hyvään kuntoon. Kirkkoherra Lev Tserpinskin johdolla suomalaisryhmä sai tuntuman venäläiseen ystävällisyyteen ja vieraanvaraisuuteen parhaimmillaan. Runsaan aterian jälkeen vieraille jaettiin vielä muistolahjoina pienet ikonijäljitelmät.

Tutustuminen Aleksanteri Nevalaisen luostariin ja Pietarin Hengelliseen akatemiaan

Ensimmäisenä aamuna tutustuimme Pietarin hiippakunnan ulkoasiain osaston työntekijän Viktor Gapotsenkon johdolla Moskova-hotellin vastapäätä sijaitsevaan Aleksanteri Nevalaisen luostariin. Tässä vaiheessa seuraamme liittyi Suomen Lähetysseuran palveluksessa Pietarissa työskentelevä lähetyskasvatussihteeri, pastori Pertti Huttunen. Luostarikirkosta siirryimme Pietarin Hengelliseen akatemiaan, jossa sekä Frilander että Rosqvist olivat 1990-luvulla opiskelleet.

Metropoliitta Vladimirin tapaaminen

Sen sijaan metropoliitta Vladimirin tapaaminen onnistui jopa niin, että hän antoi ajastaan peräti nelisenkymmentä minuuttia delegaatiollemme. Tapaamisen järjestymistä sinänsä voi pitää merkittävänä huomion ja arvostuksen osoituksena. Läsä olivat myös protokollapäällikkö Ivan Sudosa, metropoliitan sihteeri, rovasti Gennadi Bartov ja Viipurin Kristuksen kirkastuksen seurakunnan kirkkoherra, rovasti Lev Tserpitski.

Hyvin henkilökohtaisessa ja vaikuttavassa puheenvuorossaan metropoliitta muisteli neuvostoaikaa, jolloin lapsille ei saa-

nut opettaa koulussa uskontoa. Nyt on uskonnonvapaus ja uskontokasvatusta saa antaa, mutta toisaalta on tärkeää myös suojella ihmisiä "lahkolaisten" opetukselta. Vladimir totesi, että luterilaisten kanssa ei ole koskaan ollut ongelmia ja Luterilaisen Maailmanliiton kanssa yhteistyö on ollut hyvää. Pietarissa on tällä hetkellä 120 seurakuntaa, 510 pappia, 10 luostaria sekä naisluostari. Monien seurakuntien elämää leimaavat taloudelliset vaikeudet. "Toivottavasti kommunismin aika ei kuitenkaan tule koskaan takaisin. Olen valmis syömään pelkkää perunaa, jos Venäjällä vain on vapaus! Jumalan sana auttaa meitä", totesi metropoliitta Vladimir lopuksi.

Saimme kohdata kirkon johtajan, joka on vahvasti kiinni tässä ajassa ja haluaa pitää huolta kirkkonsa asemasta ja merkityksestä kansallisesti ja kansainvälisesti. Vapauden ilmapiiri on hyvä, mutta asettaa kirkot myös monenlaisten uusien haasteiden eteen.

Tutustuminen Pyhän Kolminaisuuden seurakuntaan

Mikkelin hiippakunnan edustajien vierailukohteena oli Pyhän Kolminaisuuden seurakunta ja kirkko.

Pyhän Kolminaisuuden kirkko on rakennettu 1700-luvulla. Rakennus on tyylipuhdas ja kaunis n. 4000 hengen rakennus, joka neuvostoaikana pääsi niin huonoon kuntoon, että kupolikatosta satoi sisälle. Tällä hetkellä kirkko on toimintakuntoinen, mutta samalla laajojen ja jatkuvien korjaustöiden kohteena. Kirkossa on ikonimaalaamo ja useita myyntipisteitä. Kirkossa on jatkuvasti kävijöitä, rukoilijoita, ripittäytyjiä jne. Vieraat syötettiin kauliissa kryptassa, jonne oli tullut seurakunnan (nuoria) jäseniä ja kaupungin verotarkastajia, jotka ovat seurakunnan kehittä-

mistyössä mukana. Tunnelma oli välitön ja aitovenäläinen. Puheita pidettiin ahkerasti puolin ja toisin. Lopuksi ojennettiin lahjat.

Seurakunnan kirkkoherra, rovasti Gennadi Bartov toimii myös metropoliitta Vladimirin sihteerinä. Isä Gennadi paljastui tutuksi henkilöksi, sillä hän opiskeli 1980-luvulla Suomessa osallistuen mm. jumalanpalveluselämän erityiskurssille kirkon koulutuskeskuksessa. Hän ymmärtää suomea.

Isä Gennadi kertoi, että heillä on tarkoitus edelleen kehittää ateriapalveluaan, jotta he voisivat ottaa vastaan Pietariin tulevia ryhmiä. Samoin seurakuntaan tulee majoituspalveluja (hotelli). Tähän toimintaan liittyen mikkeliiläisiltä kysyttiin, onko meillä puolestamme valmiutta ottaa vastaan ja majoittaa vierailijoita, mikä on hotellien hintataso jne.

Isä Gennadin toive oli saada Suomesta asiantuntija-apua järjestettäessä seurakunnan arkitoimintaa, kasvatustyötä ja diakonista avustustoimintaa. Kirkko haluaa olla vahvasti mukana Venäjän jälleenrakentamisessa, eikä se tyydy sivustakatsojan osaan. Uutta on kuitenkin vapauden ilmapiiri, joka antaa monia haasteita seurakunnille.

Pietarissa seurakuntien jäseniä ei rekisteröidä samaan tapaan kuin Suomessa, jossa seurakunnan jäsenyys määräytyy kasteen ja asuinpaikan (parokiaaliperiaate) mukaan. Seurakunnan jäsenyyteen vaikuttaa luonnollisesti kirkkorakennuksen läheisyys, mutta myös esim. pappien persoona. Parokiaalisuus ja ns. henkilöseurakuntaperiaate vaikuttavat molemmat yhdessä seurakunnalliseen sitoutumiseen. Kirkkorakennukset ovat kaupungin omistamia, mutta kaupunki on luovuttanut ne alkuperäiseen käyttötarkoitukseensa. Kaupungin hallinto luonnollisesti valvoo

rakennus- ja korjaustöitä, joita se edellyttää suoritettavan.

Piispa Aarre Kuukaupin tapaaminen

Matkaan sisältyi myös tapaaminen Inkerin kirkon piispan Aarre Kuukaupin luona. Hän kertoi, ettei heillä ole ollut mitään ongelmia ortodoksien kanssa. Maassa on kuitenkin varsin voimakastakin antiekumeenista toimintaa. On myös pappeja, jotka eivät hyväksy metropoliitta Vladimirin kaltaisten kirkonmiesten ekumeenista toimintaa. Piispa Kuukaupin mukaan metropoliitallakin on huoli siitä, miten maassa käy. Uskonnonvapauden säilyminen ei ole itsestään selvää. Piispa kannatti lämpimästi nyt kehitteillä olevien ekumeenisten yhteyksien solmimista ja katsoi ortodoksien aseman paranemisen palvelevan myös Inkerin kirkkoa.

Tutustuminen Pyhän Marian kirkkoon

Vt. kirkkoherra, lääninrovasti Kosti Laitisen opastuksella ryhmä tutustui inkeriläisten Pyhän Marian kirkon toimitiloihin ja korjaustöihin, jotka on tarkoitus saada suoritetuksi vielä tämän vuoden aikana. Korjausbudjetista uupuu vielä n. kolme mmk. Korjaustöitä ovat viivytäneet erityisesti perustusten uusiminen. Seinäpintojen rappaukset joudutaan kaikki uusimaan. Myöhemmin rakennetut välipohjat puretaan ja poistetaan. Rakenustöitä, joissa on käytetty uusinta suomalaista rakennus- ja korjaustekniikkaa, valvoo Pietarin kaupunki. Valmistuttuaan kirkko tulee toimimaan myös suomalaismatkailun tukikohtana ja kulttuuritapahtumien paikkana.

Ystävyystoiminnan periaatteet

Matkan aikana ei sovittu yhteistoiminnan muodoista. Tarkoituksena oli ainoastaan tutustua tilanteeseen ja miettiä jatkoa sen jälkeen. Välittömänä havaintona voidaan todeta, että vierailu kokonaisuudessaan oli onnistunut ja lämminhenkinen. Yhteyksien syntyminen on helppoa ja luontevaa varsinkin, jos tulkki on paikalla. Jatkossa, mikäli sellaista halutaan, on tärkeää säilyttää yhteyksien virallinen taso ja saavutetut yhteydet. Se on venäläisen perinteen mukaan olennaisen tärkeää käytännön asioiden onnistumiselle.

Yhteydet luovat kuvaa aktiivisesta ulospäin suuntautuvasta kirkosta, joka ei ole kiinnostunut vain itsestään, vaan tuntee vastuunsa kehityksestä, jälleenrakentamisesta ja ihmisten kaikinpuolisesta hyvinvoinnista.

Ortodoksit arvostavat sitä tietotaitoa, jota meillä on mm. seurakunnan arkityöstä. Tässä seurakunnat voisivat antaa käytännön konsulttiapua.

Yhteydet tulevat parhaimmillaan lisäämään oman kirkon ja tunnustuskunnan itseyymmärrystä. Yhteydet luovat edellytykset myös kansojen ja kulttuurien ymmärtämykselle. Pietari on kulttuuriympäristönä loputtoman rikas ja sen merkitys suomalaisten suosimana matkakohteena tulee kasvamaan. Kirkot ja seurakunnat voivat olla tässä kehityksessä hyvällä tavalla mukana.

Yhteinen julistus vanhurskauttamisopista –kokoelma ekumeenisessa arkistossa

Ekumeeniseen arkistoon on sijoitettu kokoelma Yhteistä julistusta koskevaa valmistelu- ja keskusteluaineistoa. Kokoelma sisältää seitsemän mappia sekä *epd-Dokumentation* -lehden erikoisnumerot 1-24. Yhteisen julistuksen liitettä eli *annexia* koskevien neuvottelujen materiaalin sisältävä mappi on sijoitettu Risto Saarisen työhuoneeseen ja sen saa käyttöön vain Saarisen luvalla. Muiden mappien aineisto on tutkijoiden käytettävissä systemaattisen teologian laitoksen aukioloaikoina.

Arkiston aineiston lisäksi keskustelua tutkivan on syytä ottaa huomioon ainakin KNA-ÖKI lehden numerot (myös saatavissa ekumeenisessa arkistossa) sekä aiheetta koskevat monografiat, joita ei ole otettu kokoelmaan.

Ekumeenisen arkiston kokoelma mahdollistaa varsin kattavan tutustumisen koko Joint Declaration -prosessiin.

Namibian kirkon haasteet

Saija Kronqvist

Olin viime kesänä valtionhallinnonharjoittelijana Suomen suurlähetystössä Windhoekissa tekemässä tutkimusta Namibian kirkkojen tilanteesta. Haastatelin Namibian ekumeenisen neuvoston¹ jäsenkirkkojen johtajia ja tarkkailijajäseniä. Tehtäväni oli selvittää, mitkä ovat Namibian kirkkojen ajankohtaiset haasteet. Tutkimusjaksoni kesti heinäkuusta syyskuuhun, pääosan ajasta vietin Windhoekissa.

Namibian ekumeeninen neuvosto

Namibian ekumeenisessa neuvostossa on yhteensä 15 jäsentä (tarkkailijat mukaanlukien). Namibian 1,6 miljoonaisesta kansasta 90% on kristittyjä. Kirkossakäynti kuuluu arkielämään. Kirkolliset rakenteet ulottuvat laajalle yhteiskunnassa: paikal-

lisiseurakuntien pastorit tietävät, mitä yhteiskunnan ruohonjuuritasolla tapahtuu. Kirkko on Namibiassa merkittävä yhteiskunnallinen toimija, jolla on mahdollisuus tavoittaa ihmiset.

Useimmat Namibian kristilliset kirkot ovat syntyneet lähetystyön tuloksena. Itsenäistyminen lähetysjärjestöistä tapahtui 1900-luvun puolivälissä. Namibia oli saksalaisten siirtomaa ensimmäiseen maailmansotaan saakka, jonka jälkeen se siirrettiin Etelä-Afrikan mandaattialueeksi. Kristillisen kirkon juuret ulottuvat vuosisatojen taakse, jolloin Itä-Intiaan matkalla olleet hollantilaiset perustivat väli-aseman Hyväntoivonniemelle. Kristillinen kirkko juurtui osaksi eteläistä afrikkaa. 1940-luvulta Etelä-Afrikassa otettiin käyttöön buuri-rodun puhtaanapysymisen pyrkivät apartheid-lait, jolloin myös Namibia alistettiin näiden lakien alle. Na-

¹ Council of Churches in Namibia

mibian pyrkimys itsenäistyä vahvistui 1960-luvulta alkaen kun YK julisti Etelä-Afrikan hallinnan laittomaksi. Kirkot heräsivät sosiaaliseen vastuuseen 1971, kun kahden luterilaisen kirkon johtajat Leonard Auala (ELCIN) ja Petrus Gowaseb (ELCRN) kirjoittivat kirjeen Etelä-Afrikan pääministerille Vorsterille vedoten tätä tekemään tarvittavat toimenpiteet, jotta ihmisoikeusloukkaukset Namibiasa lakkaisivat ja valtio saavuttaisi itsenäisyyden.

Kirkon tehtävä on julistaa evankeliumia, mutta samalla kirkot puolustavat ihmisoikeuksia, tekevät sosiaalityötä, opettavat kansaa ja kantavat poliittista vastuuta. Ihmisoikeuksien puolustaminen on yksi kirkon tehtävistä, koska kristillisen ihmiskäsityksen mukaan kaikki ihmiset ovat tasa-arvoisia Luojaansa edessä. Kirkot huomasivat ekumeenisen yhteistyön tärkeyden poliittisena vaikuttamiskeinona 1970-luvulla. Namibian ekumeeninen neuvosto perustettiin vuonna 1978, jolloin mukana olivat kaikki kolme luterilaista kirkkoa (ELCIN, ELCRN, GELC) sekä Anglikaanikirkko, Afrikkalainen metodistinen kirkko ja kongregationalistinen kirkko (United Congregational Church). Roomalaiskatolinen kirkko liittyi Namibian ekumeenisen neuvoston jäseneksi 1980-luvun alkupuolella.

Ekumeeninen neuvosto nousi puolustamaan alaspainettua kansakuntaa. Ekumeenisen toiminnan painopiste oli sosiaalisessa oikeudenmukaisuuden ajamisessa, siksi saksalainen luterilainen kirkko GELC, joka hyväksyi jäsenikseen vain valkoisia, erotettiin väliaikaisesti ekumeenisesta neuvostosta 1980-luvun lopussa. GELC liittyi jäseneksi uudelleen vuonna 1992. Reformoidut kirkot eivät osallistuneet Namibian ekumeenisen neuvoston toimintaan kuin vasta itsenäistymisen jälkeen.

Kirkkojen suhde valtioon ei ole vaille historian painolastia, sillä Namibian ekumeeninen neuvosto toimi 1980-luvulla SWAPO:n rinnalla itsenäisyystaisteluissa. Maa haluttiin saada vapaaksi ja itsenäiseksi pois Etelä-Afrikan vallan alta. Namibian ekumeeninen neuvosto oli tuolloin kansakuntaa kokoava voima, sillä se huolehti monista valtiolle kuuluvista tehtävistä itsenäisyystaistelujen aikana.

Ekumeenisen työn lähtökohta oli poliittisen sorron vastustaminen. Eräs haastattelutani sanoikin, että kirkkojen ekumeeninen toimintaohjelma perustui politiikkaan, eikä sillä ollut ekumeenista substanssia. Samalla hän totesi, etteivät kirkot lisänneet ekumeenisia ponnisteluitaan itsenäistymisen jälkeen vaan päin vastoin jättäytyivät passiivisiksi ja linnottautuivat omiksi kirkkokunnikseen. Nyt monet kirkkojen johtajat tuntuivat pohtivan, mitä ekumeeninen toiminta Namibiassa oikein on. Namibian ekumeeninen neuvosto on koonnut jäsenensä laajalta rintamalta, ovathan valkoiset kirkot saman pöydän ääressä muiden kirkkojen kanssa. Oman kirkollisen identiteetin korostaminen on ymmärrettävää maassa, jossa virallisen englanninkielen lisäksi puhutaan yli kymmentä heimokieltä. Useimpien kirkkojen jäsenkunnat ovat eriytyneet kieli- ja heimoryhmien mukaan. Reformoiduissa kirkkoissa puhutaan afrikaansia, saksalaisessa luterilaisessa GELC:ssä saksaa, ELCIN:ssä oshiwamboa. Reiniläisen lähetysten perustaman luterilaisen kirkon monikulttuurinen jäsenistö on poikkeuksellisen hyvin integroitunutta, koska Reiniläinen lähetys toimi Keski-Namibiassa usean heimon asuinalueella.

Kirkot ja valtio

Yhteiskunta on ollut murroksessa ja kirkkojen haasteet ovat muuttuneet itsenäistymisen jälkeen. Itsenäistymisen jälkeen

päättäjät ovat tulleet "omasta leiristä". Kirkkojen on ollut ehkä vaikeampi säilyttää kriittinen suhtautuminen valtiovaltaan. Tämä sidos estää kirkon objektiivisen toiminnan oikeudenmukaisuuden puolustajana, siksi kirkkojen olisi arvioitava uudelleen suhteensa valtioon. Sekulaarissa valtiossa kristillisillä kirkkoilla ei ole erityisasemaa muiden uskonnollisten instituutioiden rinnalla.

Namibian itsenäistyminen YK:n avulla vuosikymmen sitten herätti toiveita vapaasta ja oikeudenmukaisesta valtiosta.² Merkittäviä askelia tuohon suuntaan on otettukin, mutta nuorella valtiolla on kasvukipunsa. Kansallinen sovintoprosessi tuntui jääneen Namibiassa kesken monistakin syistä: monet kritisoivat SWAPON kieltäneen poliittisten vankien kidutukset. SWAPO ei ollut innokas ottamaan esille sotavuosien ikäviä muistoja, eikä Namibiaan koskaan perustettu Etelä-Afrikan sovinto- ja totuuskomissiota vastaavaa yksikköä. Namibian ekumeeninen neuvoston sisällä sovitusteemat olivat esillä 1990-luvun alkuvuosina Ngeno Nakamhelan ollessa pääsihteerinä. Haastateltavieni mukaan sovintoprosessi kariutui hiljaisuuteen ja pelkoihin. Ehkä muistot ovat vielä liian tuoreita, jotta niitä voitaisiin todella käsitellä? Käytännön tasolla sovintoprosessi vaatii rohkeutta puhua kipeistä asioista. Eräänälaisena ekumeenisena voittona voidaan kuitenkin pitää sitä, että reformoidut kirkot ovat tulleet mukaan ekumeenisen neuvoston toimintaan. Dutch Reformed Church sai täysjäsenyyden vuonna 1999.

Sodan todellisuus on maassa edelleen läsnä, sillä varsin suuri osa Namibian valtionbudjetista on mennyt sotakuluihin naapurimaissa. Namibia on tukenut Kongon sotaa vuodesta 1998. Viime vuonna presidentti Sam Nujoma antoi Angolan hallituksen joukoille luvan käyttää Namibian Angolan vastaista maaperää, sillä seurauksella, että myös UNITA-sissit liikkuvat Pohjois-Namibiassa. Poliittinen valta on suurelta osalta SWAPO:n käsissä, sillä sen panos maan itsenäistymiseen oli merkittävä eikä sen valta-asema tunnu olevan uhattu. Hallitus on vahvasti SWAPOlainen, jopa niin vahvasti että itsenäisyystaistelujen aikainen slogan on kääntynyt nykymuotoon "SWAPO on hallitus ja hallitus on valtio".

Tässä tilanteessa ekumeenisen neuvoston vaikutusmahdollisuudet ovat rajoitetut. Konfliktit ovat usein paikallisia, jolloin levottomilla alueilla seurakunnan toiminta saatetaan tilapäisesti joutua keskeyttämään tai kirkko osallistuu suoraan avustustoimintaan. Kirkkoilla on hyvin vähän mahdollisuuksia toimia rauhan edistämiseksi- poliittiset päätökset tehdään muualla. Konkreettinen esimerkki kirkon vaikutusmahdollisuuksista onkin Rundussa Koillis-Namibiassa järjestetty ekumeeninen jumalanpalvelus elokuussa 2000, jolla tahdottiin osoittaa solidaarisuutta sodan uhreille ja tuoda asia myös koko kansan tietoisuuteen.

Valtio ja kirkko pyrkivät molemmat toimimaan ihmisten hyvinvoinnin edistämiseksi. Haastateltavani sanoivat, että kirk-

² Kirkon tehtävä on huolehtia kaikkein heikommassa asemassa olevista ihmisistä. Oman yhteiskunta-analyysini tueksi käytän Henning Melberin artikkelia Which Way, Namibia? (www.nai.se/news/melbereng.html). Melber analysoi Namibian yhteiskunnallista tilannetta premmin kuin minä omien haastattelujeni pohjalta.

kojen on pidettävä silmällä hallituksen toimia erityisesti, jos ne ovat vastoin perustuslakia ja keskusteltava ekumeenisen neuvoston sisällä havainnoista. Vakuuttavan yksimielisesti haastateltavat totesivat CCN toimivan kristillisten kirkkojen yhteisenä äänitorvena yhteiskuntaa koskevista asioista. Käytännössä tämä tarkoittaa, että Namibian ekumeeninen neuvosto kokoaa delegaation, jonka tehtävänä on neuvotella presidentin tai hallituksen edustajien kanssa tai esittää julkilausumia. Hiljattain Ekumeeninen neuvosto on nähnyt aiheelliseksi ottaa esiin Pohjois-Namibian levottoman tilanteen, presidentin kolmennen kauden ja Kongon sodan taloudellisen tukemisen.

Namibialaiset ei ole pystyneet jakamaan maan vaurautta oikeudenmukaisesti vaikka perustuslaissa luvattu kansalaisoikeudet ovat astuneet voimaan. Poliittinen valtaeliitti on pönkittänyt omia taloudellisia etuisuuksiaan. YK:n Namibia-raportin mukaan namibialaisilla on korkeat keskiansiot terveys- ja koulutuspalveluiden kustannuksella. Matti Meikäläisiä ei siis tulotason perusteella juurikaan löydy, vaan rikkaiden ja köyhien välillä on suuri kuilu, joka johtuu usein myös epätasa-arvoisesta koulutustaustasta. Työttömyysluvut ovat korkeita, erityisesti maan pohjoisosissa, jossa myös alkoholismi on hyvin yleistä. Eriarvoisuus on synnyttänyt yhteiskunnan, jossa rikollisuusluvut kasvavat jatkuvasti. Zimbabwessa maanomistusjärjestelyt nousivat keskeiseksi tekijäksi puolen vuoden takaisissa vaaleissa. Myös namibiassa useimmat maanomistajat ovat valkoisia. Eriarvoisuus luo jännitteitä yhteiskuntaan.

HIV/AIDS Namibiassa

HIV/AIDS pandemian on levinnyt nopeasti Saharan eteläpuoleisen Afrikan alueella. Tähän ovat vaikuttaneet monet syyt. Namibiassa seksuaalisuus on ollut pit-

kään tabu, siksi edes kristillisissä piireissä HIV/AIDSiin ei ole osattua suhtautua asian vaatimalla vakavuudella. Kulttuurista johtuen naisilla on heikko sosiaalis-taloudellinen ja juridinen asema. Vallitsevat seksuaalikäyttäytymistä ohjaavat mallit saattavat edistää pandemian etenemistä, esimerkiksi YK:n maaraaportin 1997 mukaan Namibiassa miesten uskottomuus on kulttuurisesti sallittua. Naiset eivät myöskään voi vaatia partneriaan käyttämään kondomia, sillä heidän asema on miehelle alistainen. Naisten ja nuorten seksuaalisuus ei aina ole itsevalittua. HIV/AIDS pandemian yhteydessä olisikin syytä puhua syvälle namibialaiseen käyttäytymiskoodistoon pureutuvista malleista. Kulttuurisilla tekijöillä lie vaikutusta, kun osa ihmisistä ei muuta seksuaalista käyttäytymistään, vaikka tietoa riskikäyttäytymisen vaaroista on saatavilla. Pandemian nopea eteneminen antaa viitteitä siitä, ettei valistus ei sinänsä tuo loppua tartunnoille.

Sosiaaliset ongelmat kutentyöttömyys, perheväkivalta, köyhyys (heikko hygienia, asuinolosuhteet, nälkä jne.) ja alkoholismi kumuloivat pandemian vaikutuksen ja johtavat sosiaaliseen ahdinkoon. Näiden vaikutusten lieventäminen nostaa ihmisten elämänlaatua. Köyhyys estää lääkehoitoon hankkiutumisen. Toisaalta on monia tekijöitä, joita kehittämällä voidaan elämänlaatua parantaa ja pandemian kulkua hidastaa. Namibian valtiolla on oma AIDS-ohjelmansa, jonka puitteissa pyritään jakamaan kondomeja ja hankkimaan edullista lääkitystä. Valtio ei kuitenkaan tue kansalaisjärjestöjen tekemää HIV/AIDS työtä.

Namibian ekumeenisen neuvoston pääsihteeri Nangula Kathindin mukaan ekumeenisen neuvoston tavoitteena on taistella väkivaltaa ja epäoikeudenmukaisuutta vastaan kaikilla yhteiskunnan tasoilla. Sosiaalisessa työssä painopisteet ovat HIV/AIDS ja kaupunkiin muuttane-

den sopeuttaminen. Ekumeeninen neuvosto on nimittänyt vuoden 2000 alusta AIDS projektiyksikön vetäjäksi Selma Shejavalin, joka on orientoitunut tehtäväänsä osallistuen kuluneena vuonna Katolisen AIDS ohjelman koulutukseen.

Sain hyvin vastakkaisia mielipiteitä siitä, kuinka tärkeänä ongelmana HIV/AIDS koetaan, sillä muutamissa kirkkoissa HIV/AIDS pandemia on hyvin kaukana seurakuntalaisten elämästä. Toisissa kirkkoissa AIDS on suurin kuolinsyy. Ero johtuu kirkkojen jäsenistön erilaisesta sosiaalisesta taustasta. Monet haastateltavistani peräänkuuluttivat kristilliseen seksuaalimoraaliin palaamista ja moraaliarvojen nostamista keskeiselle sijalle nyky-yhteiskunnassa. Kristillinen seksuaalimoraali suojelee ihmisiä HIV tartunnoilta, siksi ihmisten moraalitajua on heräteltävä niin, että he pysyvät kristillisessä seksuaaliopetuksessa. Kristillinen seksuaalietiikka pohjautuu kristilliseen ihmiskäsitykseen, jonka mukaan ihminen on enemmän kuin seksuaalinen objekti. Samalla korostetaan sitoutumista ja vastuuta toisesta ihmisestä.

Suurin osa namibialaisista elää yhteisössä, jossa on joko jo AIDSiin sairastuneita tai HIV positiivisia. Tuossa tilanteessa kirkon kristillisen seksuaalietiikan opetus uskollisuudesta avioliitossa ja pidättyvyydestä ovat saaneet uuden lisän:

Katolisen AIDS-ohjelman ABCD-periaate, jossa *A for Abstinence, B Be faithful in marriage. If you can not keep to these values, and must break up with the Church, then C use the condom or, D face death.*³ Katolisten ABCD ohjelman pe-

riaatteet saivat paljon kannatusta haastatelluilta kirkonjohtajilta. ABCD ohjelmassa heijastuu moraalimuutos, etiikka on jouduttu soveltamaan namibialaiseen tähänhetkiseen kontekstiin. Kristilliset kirkot ovat ehkä joutumassa vastaavanlaiseen etiikan muutosprosessiin. Katolisen kirkon AIDS-ohjelma on toiminut vuodesta 1998 alkaen ympäri maata. Sen puitteissa koulutetaan vapaaehtoisia AIDS työhön, julkaistaan työskentelymateriaalia, käsikirjoja ja tiedotusmateriaalia sekä järjestetään teemapäiviä.

Monet kirkkojen johtajat puhuivat ekumeenisen yhteistyön tärkeydestä nyt kun HIV/AIDS kriisi uhkaa koko yhteiskuntaa, mutta tuo yhteistyö ei ole vielä löytänyt uomiaan. HIV/AIDS aiheesta oli helppo keskustella, mutta samalla tuli ilmi myös ekumeenisen HIV/AIDS projektin vaikeudet: olisi löydettävä oikeat työntekijät, työskentelykulttuuri ja kristillinen lähestyminen pandemiaan. Namibian ekumeenisen neuvoston historia osoittaa, että se on pystynyt tehokkaaseen toimintaan sosiaaliseen oikeudenmukaisuuteen ajamisessa itsenäisyystaisteluiden aikana, jolloin kirkon rooli oli poliittinen. HIV/AIDS kriisi on haaste, joka vaatisi kirkon roolin ymmärtämistä diakonisena yhteisönä. Katolisen AIDS ohjelman johtaja Lucy Steinitz kritisoikin, että kirkot ovat olleet liian pitkään hiljaa saamatta aikaan edes lausuntoa HIV/AIDSsta.

Muutamit haastateltavat mainitsivat, että kirkkojen on vaikea käsitellä HIV/AIDS pandemiaa, joka vaatisi kykyä kytkeä kristillisen seksuaaliopetus ja lähimmäisenrakastamisen etiikka käytännön tason

³ A merkitsee pidättyvyyttä, B uskollisuutta avioliitossa. Jos et voi pysyä tässä kirkon opetuksessa, silloin C käytä kondomia D kohtaa kuolema (vapaasti käännettynä).

elämään seurakunnissa. Kulttuurianalyysin merkitys nousee myös keskeiseksi, jos pyritään eettisten periaatteiden kontekstualisoimiseen ja arvokysymysten herättämiseen. HIV/AIDS kampanjat eivät tunnu mielekkäiltä ja niille on vaikea löytää vetäjiä: papit eivät ole motivoituneita, sillä työ vaatisi aikaa, täysipainoista sitoutumista, kommunikointitaitoja ja kykyä kohdata vaikeita ihmiskohtaloita. Seurakuntien työntekijäresurssit ovat rajatut, eikä kirkko ei voi lähteä vetämään humanitaaris-sosiaalisia projekteja.

Ehkä osa haluttomuutta sitoutua selittyy sillä, että AIDS on sairaus, jolla on kolminkertainen leima: se liitetään stigmatisoituihin ryhmiin, se leviää seksuaaliktaktien kautta ja se johtaa usein kuolemaan.⁴ HIV/AIDSsta voi tulla moraalisena rappion metafora⁵, joka herättää pelkoja ja johtaa HIV/AIDS potilaiden syr-

jimiseen. Tarvitaan asiallista valistusta taudin tartuntatavoista ja positiivisesta elämästä. AIDS potilaat tarvitsevat psyykkistä tukea kanssaihmisiltään, yhteisöiltään ja kirkoltaan. Namibiassa pastorit ovat lähes ainoita, joilla on koulutusta sielunhoitotyöhön. Namibian ekumeenisen neuvoston rooli olisi mielestäni haastaa kirkkojen johtajat teologiseen pohdintaan, jonka linjaukset voisivat auttaa paikalliskirkkoja löytämään toimivat ratkaisut ongelman kohtaamiseen.

⁴ Huotari 1999, 29

⁵ Sontag 1991.

Haettavana olevat stipendit

Ulkoasiain osaston välittämät stipendit

Luterilaisen maailmanliiton stipendit

Luterilaisen maailmanliiton stipendit ovat jälleen haettavissa vuoden 2001 syyskuun 15 päivään mennessä.

LML:n stipendiohjelman painopiste on tällä hetkellä "kolmannen maailman" sekä entisen itä-Euroopan kirkkojen tukemisessa.

Teollistuneen maailman (Eurooppa, Pohjois-Amerikka) kirkkojen jäsenille stipendejä myönnetään vain erityisistä, tarkoin perustelluista syistä.

Suomalaisen stipendin hakijan mahdollisuudet stipendin saamiseen ovat parhaat silloin, kun suunniteltu opiskelu tähtää kulttuurien väliseen oppimiseen (Intercultural learning), eli opiskelu on tarkoitettu suorittamaan Afrikassa, Aasiassa tai Latinalaisessa Amerikassa. Stipendijakso voi vaihdella 3-12 kuukauteen.

Akateemisten, esim. teologisten, opiskelijien lisäksi ohjelman puitteissa tuetaan myös käytännöllisempää, ei-akateemista opiskelua. Etusijalle asetetaan ohjelmat,

joiden painopisteenä on joku seuraavista: Kehitys, Sosiaalinen ja taloudellinen oikeudenmukaisuus, Ihmisoikeudet, Kristinusko ja muut uskonnot ja Kristinusko ja ideologiat.

Stipendit Yhdysvaltoihin

Chicagossa, Lutheran School of Theology at Chicago, on mahdollista harjoittaa jatko-opintoja kirkkomme stipendivaihdon puitteissa. Lisätietoja Timo Frilanderilta, yht.tiedot alla.

Eurooppaan

Unkarin luterilaisen kirkon teologiseen akatemiaan

Venäjän ortodoksisen kirkon Pietarin hengelliseen akatemiaan

Edellytyksenä näiden stipendien saamiselle on opiskelumaan kielen hallinta ja loppuvaiheessa olevat teologian opinnot.

Stipendit sopivat myös vastavalmistuneille. Stipendiaattijakso joko koko lukuvuosi tai 3–4 kk. Hakuaika puoli vuotta ennen aiottua opintojen alkamista (= lukukauden alkua).

Baijerin maakirkko Saksassa myöntää kirkollemme vuosittain 8–10 stipendiä **Erlangeniin**. Stipendi käsittää 1–5 kk opinnot Erlangenissa tai Münchenissä tai kuukauden kielikurssin Erlangenissa. Stipendi kattaa asumisen ja opinnot, mutta ei matkoja. Stipendi on tarkoitettu jatko-opintojen harjoittajille.

* * * * *

Lähempiä tietoja kaikista näistä stipendeistä ja hakuprosessista on saatavissa **Kirkon ulkoasiain osastosta/Teologiset asiat, Satamakatu 11, PL 185, 00161 Helsinki**, puh. 09–1802 353 (Timo Frilander), 09–1802 290 (Juhani Forsberg) tai 09–1802 287 (Minna Väli-aho).

Ulkoasiain osaston kotisivu

KUO:n kotisivun osoite on <http://www.evl.fi/kkh/kuo/>. Sivulta löytyy tiedot mm. avoimien olevista työpaikoista ja haettavana olevista stipendeistä. Reitti kirkon kotisivun (www.evl.fi) kautta on **www-palveluja** kirkon ulkomaansuhteet ja ekumeeniset yhteydet.

RESEPTIO ?????????????????????????????

- reseptio on vastaanottamisprosessi
- se on kirkollisen ja teologisen tiedonkulun yksi väline
- ruohonjuuritasoon etsimistä
- palautteen saamista ja antamista
- vastaanottamista
- virallista tai epävirallista hyväksyntää
- teologisten tekijöiden ja dialogien vaikutusta
- siinä on eri tasoja, kirkollinen, seurakunnallinen, yksilöllinen
- vaikuttavia tekijöitä ovat myös ei-teologiset tekijät
- prosessi voi johtaa tuloksiin, vuorovaikutukseen
- prosessi voi johtaa kaiken loppumiseen
- kysymys on liikkeestä, joka etsii muotoaan
- Reseptio on myös Kirkon ulkoasiain osaston teologisten asiain toimiston ja ekumeniikan arkiston yhteisiä kysymyksiä ja tiedotusta
- tämä lehti haluaa löytää kohderyhmäkseen teologisista kysymyksistä kiinnostuneet henkilöt, jotka haluavat tietää enemmän, mitä kirkollisella ja ekumeenisella saralla keskustellaan...

TILAUSLOMAKE:

HALUAN, ETTÄ MINULLE POSTITETAAN RESEPTIO-TIEDOTUS-LEHTI:

NIMI _____

OSOITE _____

POSTITETAAN OSOITTEELLA: RESEPTIO/ KIRKKOHALLITUKSEN
ULKOASIAIN OSASTO, PL 185, 00161 Helsinki

Hyvä opiskelijatilaaja! Mikäli osoitteesi vaihtuu tai haluat lopettaa Reseption tilauksen, pyydämme sinua ystävällisesti ilmoittamaan: toimistos sihteeri Hilka Ranki, Systemaattisen teologian laitos. Aleksanterinkatu 7 PL 33, 00014 Helsingin yliopisto, p. 09-191 23030